

Se f. ö. *Slag-ell. Puls-, Blod-, Sug-, Mjölkhäder. Liten, stor å.* Öppna å-n på någon, stå ell. låta å., se *Aderlåta. Låta sig å.* ell. *låta öppna å-n*, låta åderlåta sig. — 2) (bot.) Grenad bladnerv. — 3) Långt, smalt streck i jorden eller i berg, innehållande andra ämnen än deromkring befintliga. — 4) Malmförande eller mineralhaltigt streck i en grufva. Grufvåder, Malmåder, Silfveråder, &c. — 5) Vattenledande, helt smal kanal eller rör under jorden. Vattenåder, Källåder. — 6) Långt, smalt, bugtigt eller slingrande streck i trä eller sten. *Sten med guldådror.* — 7) (fig.) *Poetisk å.*, se *Skaldeåder.*

ÅDERBÄND, n. 3. eller

ÅDERBINDA, f. 1. Band af omkring en tumms bredd, som begagnas till ombindning vid åderlätning.

ÅDERBRÅCK, n. 3. Utsvällning af en blodåder till mjuka knölar, som försvinna vid påtryckning, men återkomma, så snart tryckningen upphör.

ÅDERHINNA, f. 1. (anat.) 1) En af ögat's hinnor, hvilken ger pupillen dess svarta utseende och tjänar att hindra ljusstrålarnes studsning och kringspändande i ögat. — 2) Den yttre, tjockare hinnan på äggskalet, vid hafvande tillstånd.

ÅDERJERN, n. 3. Se *Snäppare.*

ÅDERLÅTA, v. a. 3. (böjes som *Låta*) 1) Öppna en blodåder, i ändamål att aftappa en viss myckenhet blod ur kroppen. *Å. någon på armen, på foten, på halsen, på tinningen.* — 2) (fig.) Åfhända en stor summa penningar; äfv. ådraga stor penningförlust. — *Åderlåtande*, n. 4. o. *Åderlätning*, f. 2.

ÅDERLÅTARE, m. 5. En som är öfivad i och utöfvar konsten att låta åder.

ÅDERSVULST, m. 3. Utsväldt ställe på en åder.

ÅDERSYSTEM, å'd'r-systäm, n. 5. Samtliga ådrorna i en mennisko- eller djurkropp.

ÅDIG, a. 2. (pop.) *Å. på*, åken efter, begärlig på.

ÅDRA, å'dra, f. 1. I. Bättre *Åder.*

ÅDRA, å'dra, v. a. 1. II. 1) Göra ådrig. — 2) Döda medelst ådrornas öppning. *Å. missfoster.*

ÅDRA, å'dra, III. eller

ÅDRÅGA, v. a. 3. (böjes som *Draga*) Förorsaka, tillskynda, skaffa på halsen. *Å. någon ledsamheter, förtret. Detta har å-git honom en process, mycken kostnad. Hans beteende har å-git honom förakt. Å. sig hat, en sjukdom. Å. sig skuld. Å. sig ens uppmärksamhet.*

ÅDRIG, a. 2. 1) Full af ådror. *Å-t trä. Å. stenart.* — Bildar åtskilliga sammansättningar, såsom: *Hvit-, Gul-, Svart-, Guld-, Småådrig, m. fl.* — 2) (bot.) *Å-t blad*, grenigt nervigt.

ÅDRIGHET, f. 3. Ådrig beskaffenhet; ådror (i trä ell. sten).

ÅDÖMA, v. a. 2. Döma till. *Å. någon straff för en öfverträdelse. Han har blifvit å-mådd arrest.*

ÅFVAN, m. fl., se *Ofvan*, &c.

ÅGÄSSLIG, a. 2. (pop.) Kinkig, vektig, peplig. — *Ågässlighet*, f. 3. — *Ågässligt*, adv.

ÅH, int. (fr. Oh) 1) Uttrycker: a) Förvånag. *Åh, är det möjligt? Åh, gubevars! Åh, jag måttligt säga!* — b) Likgiltighet, bekvämlöshet. *Åh, det är inte så färligt. Åh, lappr! Åh, tala inte derom.* — c) Föornekande, bestridande. *Åh, inte är jag så gammal.* — d) Harm, hot. *Åh, nu ljuger du. Åh, vet hut!* — e) Nyttjas,

för att uttrycka högre grad af känsla, sinneströrelse, eller gifva meningen ett stegradt uttryck. *Åh, så dumt! Åh kors, tro ej det. Åh bevars, det vill jag visst inte.* — 2) Uttrycker i förening med *ja, jo, nej*, någonting midt emellan mycket och litet, godt och dåligt, o. s. v. *Har ni fått mycket fisk? Åh ja. Ni får ju väl nu? Åh ja. Mår ni inte väl? Åh jo. Är ni ledsen? Åh nej. Man prisar hennes godhet. Åh ja, inte är hon elak. — Åh ja, åh nej, uttrycker ofta blott ett stegradt ja, nej, t. ex.: *Åh ja, nog har han blifvit belönt. Det är ett nöje säger du; åh nej, det är en plåga. — Åh nej*, säges äfven ofta, för att uttrycka förvåning vid en oväntad nyhet, t. ex.: *Har du hört, att han blifvit afsatt? Åh nej!* Likaså nyttjas äfven *Åh aldrig! Åh inte!* Dessa trenno uttryck kunna återgifvas med: *Hvad hör jag? är det möjligt? De begagnas äfven, för att uttrycka hån, gäckeri, o. s. v., t. ex.: Du skall få stryk. Åh nej, säger du det? Åh, ta dig, att jag inte blir ond. Åh aldrig! Jag skall i vår fara till Australien. Åh inte!**

Anm. För bem. 2 bar *Åh* alltid tonen.

ÅHÅ! åhå! int. Se *Håhå!* och *Aha!*

ÅHÅGA, å'håga, f. 1. Håg, lust, åtrå, flit, ifver. *Stark å. Hans å. står till ett pastorat. Min största å. skall blifva att förtjena er tillgifvenhet.*

ÅHÅGSAM, v. d. 1. Hafva stor lust att göra något.

ÅHÅGSAM, a. 2. (fåga brukl.) Flitig, ifrig.

ÅHÖRA, a. oböjl. *Å. vittne*, som blott af andra hört, hvad det har att berätta.

ÅHÖRA, v. a. 2. Höra på, höra, afhöra. *Å. en predikan.*

ÅHÖRARE, m. 3. — ARINNA, f. 1. En som åhör något (tal, predikan, o. s. v.). *Å-rne i kyrkan, på ett auditorium.*

ÅKA, v. n. 3. Impl. Åkte o. (i landskapsmål) Ok. Sup. Åkit. Part. pret. Åken. 1) Färdas på vagn eller annat åkdon. *Å. i vagn, på slåde. Man kan ej å. den vägen. Han tål ej att å. Komma å-nde. Å. efter fyra hästar. Å. upp-före, utföre en backe.* (Fig. fam.) *Å. och vända* ell. *köra och vända*, skicka sig slugt i alla omständigheter. *Å. och vända med någon*, narra någon med fagerit snack; veta att så ställa sig med någon, att man vinner sin afsigt. (Fig. pop.) *Thor ell. Gogubben* ell. *Gofar åker*, åskan går. — *Å. fast*, fastna med vagn, slåde o. s. v. under åkning. *Å. förbi, in, ned, undan, upp, ut*, i vagn eller slåde fara förbi, &c. *Å. ut att promenera. Å. på*, se *köra på*. — 2) Skrida, glida, halka, slinta. *Å. in, ned, undan, upp, ut. Stenen åker undan. Å. på skridskor* ell. *å. skridskor*, skriallande fortskaffa sig på is medelst skridskor, bundna under fötterna. — *Åkan-de*, n. 4.

ÅKALLA, v. a. 1. Bönsfallande kalla till hjälp. *Å. Gud. Å. mig i nödens tid, så vill jag hjälpa dig, och du skall prisa mig, säger Herren.*

ÅKALLAN, f. sing. indef. eller

ÅKALLANDE, n. 4. eller

ÅKALLELSE, f. 3. Anropande om hjälp.

ÅKARE, m. 3. En, hvars yrke är att emot betalning köra varor för andras räkning, med enspännigt åkdon fortskaffa personer, forsla sand, gatsmutt o. s. v. *Å. som kör med schäs, droška, långhärva. Sandåkare.* — Ss. *Åkarhäst, -schäs.*

ÅKARKÄRRA, f. 1. Kärra, som åkare be-gagnar till körslor.

ÅKARLÖN, f. 3. eller

ÅKARPENNINGAR, m. 2. pl. Betalning till åkare för körning eller körsla.

ÅKARTAXA, f. 1. Taxa, hvarefter åkare äga att rätta sig i och för betalningen, när de tillitas för körslor eller åkning.

ÅKDON, n. 3. Körredskap, isynn. för åkning.

ÅKER, å'k'r, m. 2. pl. åkrar. (af isl. *Aka*, köra) 1) (utan plur.) Odlat jord, som brukas för sädesodling. *Skifta å. och ång. Säden står ännu på å-n. Köra å-n* ell. *köra i å-n. Körsl i å-n. Arbeta på å-n. Lägga till å-n. uppbrika* (ängsjord o. s. v.) till åker. (Fig. fam.) *Det är min (hans &c.) å. och ång*, det är min födkrok, det jag lever af. — 2) Viss afskild del eller lott af sådan jord. *Plöja, beså en å. Råg-, Korn-, Hveteåker, o. s. v.* — 3) Se *Åkerteg*.

ÅKERARE, m. sing. Se *Rödarsve.*

ÅKERBINDA, f. 1. Ört med hvita eller röda klocklika blommor och lång slingrande stjelk, ett allmänt ogräs på åkrar. *Convolvulus arvensis.* Kallas äfv. *Snarbinda* eller *Snarbindel*.

ÅKERBLOMMA, f. 1. Blomma, som växer på åkrar.

ÅKERBRUK, n. 3. 1) Jordens bearbetning och beredning för sädesodling, m. m. *Idka å. Lefva, nära sig af å.* — 2) Den jord, som någon brukar för sädesodling. *Hans å. är litet. Silta med stort å.* — Ss. *Å-sidkande, -smetod, -sredskap.*

ÅKERBRUKARE, m. 3. En, som idkar åkerbruk. *En god å.*, som väl förstår sig på åkerbruk.

ÅKERBÄR, n. 3. Bär af hallonarten *Rubus arcticus*, som trives blott högt upp i norden eller i alptrakter.

ÅKERBÖNA, f. 1. *Å-bönor*, ett slags bönor, äfv. kallade *Välsta* bönor, med flera artföran-dringar. *Victoria Faba.*

ÅKERFÄLT, n. 3. Större jordrymd, upptagen till åker.

ÅKERHVEN, m. sing. Örtan *Agrostis spica venti*.

ÅKERHÖNA, f. 1. Hona af åkerhöns.

ÅKERHÖNS, n. 3. Benämning på *Rapphöns*, i norra delarna af Sverige. Äfv. d. s. s. *Brock-fågel.* — Ss. *Åkerhönstupp*.

ÅKERJORD, f. sing. 1) Jord, som brukas eller är tjenlig att brukas till sädesodling. — 2) Den öfra, brukade jorden i åker.

ÅKERKLÄTT, m. sing. Ört med purpurroda blommor, allmän ibland råg. *Agrostemma Githago.*

ÅKERKNARR, m. 2. Se *Kornknarr*.

ÅKERKÅL, m. sing. Ört af Kållsläktet, med gula blommor, bland såd. *Brassica campestris.*

ÅKERKÅPA, f. 1. Örtan *Aphanes arvensis*.

ÅKERLAG, m. 2. *Å-ar* (*Leges agrariae*) kal-lades de lagförslag i det forna Rom, som inne-höllo, att den genom eröfning af staden förvärf-vade åkerjord ej skulle upplätas åt patricier till förpaktning, utan fördelas ibland de fria ple-bejerna. *Flera å-ar förestogos på olika tider.*

ÅKERLAPP, m. 2. (fam.) Helt liten åker.

ÅKERLEJA, f. 1. Se *Ackleja*.

ÅKERLEJA, f. 1. Lerjord i åker.

ÅKERLEVKOJA, f. 1. En art *Levkoja* med gula blommor. *Cheiranthus erysimoides.*

ÅKERLINS, m. 3. En art *Lins*, hvars frön kallas *Linser*. *Ervum Lens.*

ÅKERLÖMME, m. 2. pl. — *lommar*. Örtan *Thlaspi Bursa pastoris*.

ÅKERMAN, m. 3. pl. — *män*. Se *Jordbru-kare*. Ordet nyttjas endast i poesi och den högre stilen.

ÅKERMARK, f. 3. Mark, upptagen till åker eller dertill tjenlig.

ÅKERMOLLA, f. 1. En art *Molla*. *Atriplex patula*.

ÅKERMYNTA, f. 1. Örtan *Melissa Calaminta*.

ÅKERMÖNJA, f. 1. Ört med brandgula, väl-luktande blommor. *Agrimonia Eupatoria*.

ÅKERRAST, m. 3. Ört med blå blommor, på åkrar, bland såd. *Lycopsis arvensis*.

ÅKERREDSKAP, n. o. m. 3. o. 5. 1) Red-skap, som begagnas vid åkerbruk. — 2) (i sing. m. kollektivt) Samteliga sådana redskap vid en jordegendom, på ett hemman.

ÅKERREN, å'k'r-rén, f. 2. Gräsbeväst kant kring en åker (bem. 5).

ÅKERROFVA, f. 1. Se *Gottlandsrofva* och *Rofva*.

ÅKERROSOR, f. 1. pl. Se *Blåklint*.

ÅKERRYM, m. sing. Ört med gula blommor, på åkrar. *Erysimum cheiranthoides*.

ÅKERRÄTTA, f. 1. En art af Rättsläktet, rostbrun med ett svart streck längs ryggen; 3/4 tum lång. *Mus agrarius*.

ÅKERRÄTTIKA, f. 1. Se *Kramprättika*.

ÅKERSENAP, m. 3. Senapsart med gula blom-mor, bland kornsåde. *Sinapis arvensis*.

ÅKERSKATT, m. 3. *Boskapspenningar* och *å.* kallades fordom, hvad numera endast kallas *Boskapspenningar*.

ÅKERSKIFTE, n. 4. Viss lott, skifte af åker. Se äfv. *Tegskifte*.

ÅKERSKILNAD, m. 3. Skitjegräns emellan åkrar, som tillhöra olika personer.

ÅKERSKÄRA, f. 1. 1) (ört) Se *Åkertistel*. — 2) (fågel) Se *Kornknarr*.

ÅKERSNIGEL, m. 2. pl. — *sniglar*. En art *Snigel*, hvit och tumslång, som ofta gör mycken skada på kålantor, rågbrodd, m. m. *Limax agrestis*.

ÅKERSORK, m. 2. Djur af *Gnagarne* och *Lemmelsläktet*; grå eller rödgrå på ryggen; 5/4 tum lång; gräver sig jordhål med tre utgångar. *Hypodæus arvalis*.

ÅKERSPERGEL, å'k'r-spär'j'l, m. sing. Ört, hvars frön begagnas till nödrödd. *Spergula arvensis*.

ÅKERSPÖKE, n. 4. Fågelskrämma, uppsatt på en åker.

ÅKERSTYCKE, n. 4. Se *Åkerteg*.

ÅKERSUGA, f. 1. Se *Sugor*.

ÅKERSYRA, f. 1. Syra i åkerjord. Jfr. *Syra*, bem. 3.

ÅKERTEG, m. 2. Litet för sig afskildt åker-stycke.

ÅKERTISTEL, m. 2. pl. — *tistlar*. Tistel-art i åkrar, med röda blommor i vippa. *Carduus arvensis*.

ÅKERTÄPPA, f. 1. Liten kringstängd åker.

ÅKERVALLMO, m. sing. En art vallmo i åkrar, med röda blommor. *Papaver Argemone*.

ÅKERVINDA, f. 1. Se *Åkerbinda*.

ÅKERVÄDD, f. 3. En ört, vanlig på åker-roner, med stora rödblå blommor. *Scabiosa arvensis*.

ÅKERÅRT, f. 3. *Å-er* kallas den allmännaste årtsorten, som sås på åker. *Pisum sativum*.

ÅKETHOR, å'ket'or, nom. prop. m. (nord. myt.)

Thor, åskans gud (Jupiter tonans), den för-Odinska religionens öfvergud.

ÅKFORE, n. 4. Se *Stådföre*.

ÅKLAGA, v. a. 1. Se *Åtala*.

ÅKLAGAN, f. sing. indef. Se *Åtal*. — *Syn*. Se *Anklagelse*.

ÅKLAGARE, m. 5. — ARINNA, f. 1. Den som åklagar något. — *Syn*. Se *Anklagare*.

ÅKNING, f. 2. 1) Färande på vagn, släde, o. s. v. — 2) Skridande, glidande, halkning.

ÅKOMMA, åkåmma, f. 1. Lindrigare kroppsligt ondt, hindrigare kroppskada.

ÅKOMMA, v. n. 5. Se *Påkomma*.

ÅKARA, v. a. 1. (i rättegångsstil) Se *Åtala*.

ÅKARAN, f. sing. indef. (i rättegångsstil) Se *Åtal*.

ÅL, m. 2. I. (t. *Åal*) 1) Ett fisksläkte af de Fenlösa, med valsformig, ormlik kropp. Murena. *Vanlig å.*, allmän i Europa, stundom 6 fot lång och 4 tum tjock. M. anguilla. Se f. 5. *Hafsål*. *Elektrisk å* ell. *Darrål*, *Medelhafsål* ell. *Murena*. (Fig.) *Hal som en å*, mycket falsk. — 2) Rand utefter ryggen på hundar, hästar, m. fl. — 3) Valkrycka på kläde. — *Se. Åldam, -fett, -fiske, -formig, -fångst, -fänge, -lik, -skinn, -sump*.

ÅL, m. 2. II. (t. *Ahle*) Syl, hvarmed på boktryckeri sättare vid korrigerig upptaga stilar.

ÅL, m. 2. III. Första insats i vissa kortspel, t. ex. i Phombre, boston, vira.

ÅLANDSROT, f. 3. pl. — *rötter*. Apoteksväxten Inula Helenium, med stora gula blommor. *Aam*. Ordet härleder sig ifrån Åland, utan ifrån det latinska artnamnet Helenium. Heter på tyska och danska *Alant*.

ÅLDER, åld'r, m. 2. pl. *åldrar*. (af gamla verbet *Åla*, nära, föda) 1) (utan plur.) Det vanliga tidsmättet af ett lills tillvaro i tiden. Lefnadsålder. *Menniskans å går sällan öfver 80 år*. *Lefjonets, hästens, ekens å.* — 2) (utan plur.) Den tid, en lefvande varelse lefvat eller ett materiellt ting varit till; äfv. någon viss del af denna tid. *Se hästens å. af länderna. Hög å. Ringa å. Vid mogen ell. stadgad å. De äro af lika å. Han är vid min å.*, ungefär lika gammal som jag. *Vara i sin bästa å.*, i den ålder, då man har bästa krafterna. *Å i tjensten*, den tid någon varit i tjenst, t. ex.: *Befordras efter å. i tjensten*. — *Här plural i vissa uttryck och talesätt, t. ex.: Folk af alla åldrar.* — 3) (utan plur.) Hög ålder, ålderdom. *Staden är berömd för sin å. Dö af å. Byggnaden faller af å. Af å.*, från forntiden, från äldre tid, t. ex.: *Såsom det af å. varit.* — 4) (med plur.) En viss rymd af tiden i allmänhet, tidsrymd. *I vår å.*, i världens första å. Se *Verldsålder, Guld-, Silfver-, Koppar-, Jernålder. Gyllene å.*, se *Guldålder*.

ÅLDERBRUTEN, åld'rbrüt'n, a. 2. neutr. — *et*. Skräplig af ålder.

ÅLDERDOM, m. sing. Den sista af livets åldrar, då liffskrafterna aftaga och vanligen krämpor och sjukdomar inställa sig. *Hög å. På sin å. blef han blind. Dö af å. Han fick behålla sitt minne intill senaste å-en.* — *Ss. Å-s-bräcklighet, -ssvagh*.

ÅLDERDOMSFORSKARE, m. 5. Se *Fornforskare*.

ÅLDERDOMSKRÄMPOR, f. 1. pl. Sådana slags krämpor, som vanligen inställa sig på ålderdomen.

ÅLDERDOMSLEMNING, f. 2. eller

ÅLDERDOMS-MINNESMÄRKE, n. 4. Se *Fornlemning*.

ÅLDERDOMSSKABB, m. sing. Skabb af ålderdom, på hundar.

ÅLDERDOMSSTAF, m. 2. pl. — *stafvar*. (fig.) eller

ÅLDERDOMSSTÖD, n. 3. (fig.) Person, som stöder och hjälper någon på dess gamla dagar.

ÅLDERMAN, m. 5. pl. — *män*. Vald ordförande i ett embetsgille.

ÅLDERSMAN, m. 5. pl. — *män*. Åldrig man.

ÅLDERSTIGEN, a. 2. neutr. — *et*. Af hög ålder, åldrig.

ÅLDERSÅR, åld'r-år, n. sing. Lefnadsår. *I sitt femtonde å.*

ÅLDRAS, v. d. 1. Blifva gammal, åldrig. *Han har mycket å-tis på en tid. Jag finner honom mycket åldrad.*

ÅLDRIG, a. 2. Kommen till hög ålder, till åren, gammal. *En å. borgerman. En å. ek.*

ÅLDRIGHET, f. 5. Hög ålder, ålderdom.

ÅLDTFÄR, åld'tfär, m. sing. (fam.) En man af hög ålder.

ÅLDTFRU, åld'tfru, f. 2. Fruntimmer, som har vård och tillsyn på ett kungligt lustslott.

ÅLDTGESÄLL, åld'tjesäll, m. 3. Den i ett handverks-gille äldste gesällen.

ÅLFÖTTER, 3. pl. (fam. skämtvis) *Stekta å.*, snack, prat, historier.

ÅLGRÄS, ålgräs, n. 3. Se *Nate*.

ÅLGÄNG, m. 2. (i kortspel) Den del af ett spelparti, då man spelar om en omgång af ålar. *Jfr. Å. III.*

ÅLHUS, n. 5. Se *Ålktista*.

ÅLIGGA, v. a. o. impers. 1. (höjes som *Ligga*) Tillhöra någon såsom skyldighet, vara ens skyldighet. *De pligter, som å. oss. Jag gjorde, hvad mig ålåg. Det å-ger honom att ... Mig å-ger det ej att sörja dershör.* — *Å-nde*, part. akt. *Alla mig å. skyldigheter.*

ÅLIGGANDE, n. 4. Hvad som åligger en; göromål, hvartill man är förpligtad. *I allt mitt å. Vål sköta sina å-en.* — *Syn*. Se *Pligt, Skyldighet*.

ÅLIT, ål't, m. sing. Se *Tillit*.

ÅLITA, v. a. 1. Se *Tillita, Analita*.

ÅLITAN, f. sing. indef. Se *Tillit*.

ÅLKAR, ål'kar, n. 3. eller

ÅLKISTA, f. 1. Liten byggnad i strömmar och vid sjöars utfall, hvori vissa tider om året fångas ål; timrad till två allrens höjd, med fyra knutar samt långd och bredd efter behag, men stockarne ej fastade tätt tillhopa, så att vattnet får fritt spelrum mellan dem.

ÅLKUPA, f. 1. Ett slags mjärde, som begagnas till ålfske.

ÅLKUSSA, f. 1. Fiskslaget *Blennius raninus*.

ÅLLON, m. fl., se *Olton, &c.*

ÅLLÅDA, f. 1. Ett slags löda, som brukas till ålfångst.

ÅLNÄTE, m. sing. Se *Ålgräs*.

ÅLRYSSJA, f. 1. Ryssja till ålfångst.

ÅLSUMP, m. 2. Fisksump för ål.

ÅLTFRU, m. fl., se *Oldifru, &c.*

ÅLTUR, ål'tur, m. 3. Se *Ålgång*.

ÅLÄGGA, v. a. 2. (höjes som *Lägga*) 1) I kraft af laga myndighet anbefalla. *Man ålade honom att ersätta skadan. Å. edgång.* — 2) (i allm.) Anbefalla, uppdraga, föreskriva. *Det är mig ålagadt att tolka saknaden. Å. tystnad.*

ÅLÄGGANDE, n. 4. Dom, utslag, förklaring, utlåtande, tillsägelse, hvarigenom man ålägger en

något. *Å. af edgång. Med å. af inställelse. Med å. att ersätta skadan.*

ÅM, m. 2. (bot.) Se *Ag.*

ÅM, m. 2. Vätvarumätt = 60 kannor.

ÅMINNELSE, åmin'nällse, f. 5. Minne af en afsliden person eller märklig händelse. *Till å. af hjellen har man rest en bildstod. »Gör det till min å.» Glorvördig i å.*, se *Glorvördig. Högstalig i å.*, säges i högtidlig stil om en afsliden kunglig person.

ÅMINNELSEDAG, m. 2. Dag, då minnet af en person firas.

ÅMINNELSEFEST, m. 5. Se *Minnesfest*.

ÅMINNELSETAL, n. 5. Se *Minnestal*.

ÅMINNELSETECKEN, n. 5. Se *Vårdtecken*.

ÅMNING, åmo'ning, f. 2. Ett fartygs djupgående i fot, som äro utmärkt med siffror eller märken på för- och akterstälven.

ÅMUN, å'munn, m. 2. eller

ÅMUNNING, m. 2. Mynningen af en å.

ÅMÖJA, å'möja, f. 1. Se *Aranukel*.

ÅNGA, f. 1. 1) En luftformig kropp, hvilken ännu är syntig som rök, och af hvilken, vid en bestämd värmeegrad, blott en viss del kan inrymmas inom ett gifvet rum. *Ångorna af kokande vatten. Ån af brinnande soavel, af stek. Ut-dunsta skadliga, förpestade, giftiga ångor. Vinets ångor omtöckna förståndet.* — 2) Het luft, som utgår ifrån ett ställe. *Het som å-n ur en ugn.* — 3) Lukt. *Ån af mat.*

ÅNGA, v. n. o. impers. 4) 1) Gifva från sig ångor, utdunsta. *Sleken å-r så behagligt.* — 2) Lukt till följel af utgående ångor. *Brännvinet å-r från hans mun. Det å-r godt ifrån stek-fatet. Å. upp, uppgå i ångor.* — 3) Säges äfv. impersonellt om het luft, som utgår ifrån ett ställe. *Det å-r så varmt ur kachelugnen.* — *Ångande, n. 4.*

ÅNGARE, m. 5. Ångskepp, ångfartyg.

ÅNGBAD, n. 3. 1) (med.) Sjuka lemmars uppvärmning genom ångan af varma läkemedel, hvilken man låter uppstå till dem, för att bringa dem i svettning. — 2) (kem. o. farm.) Ångan af kokande vatten, användt till en kroppas upplösning; äfv. själva förättningen dervid.

ÅNGBLEKE, n. 4. Blekning medelst lutångor, ledda genom rör.

ÅNGBÅT, m. 2. Mindre ångfartyg. — *Ss. Å-sfar*.

ÅNGER, å'ng'r, m. sing. 1) Sorg eller ledsnad öfver en handling, som man själf erkänner för orätt eller oklok. *Känna å. öfver något.* — 2) (teol.) Sorg öfver synden. *A. och ruelse. En frätande å. Med mycken å. öfver sina synder.*

ÅNGERFRI, a. 2. neutr. — *frött*. Fri för ångrens känsla. *Ett å-tt sinne.*

ÅNGERFULL, a. 2. Full af ånger, djupt ångrande. *En å. syndare. Ett förkrossadt och å-t hjerta.*

ÅNGERKÖPT, a. 1. Som ångvar ett gjordt köp. *Vara å.*

ÅNGERSÄD, m. sing. Säd, som ger ringa åring. *Huete kallas på många orter för å.*

ÅNGEST, å'ngäst, m. sing. Hög grad af fruktan för eller bekymmer öfver en förestående eller hotande fara. *Vara i stor å.*

ÅNGESTFULL, å'ngästfull, a. 2. Betagen af ångest.

ÅNGESTROP, n. 5., — SKRI, n. 4. Rop, skri af ångest.

ÅNGESTSVETT, m. sing. Svett, som utpressas af ångest.

ÅNGFARTY, n. 3. Fartyg, som fortskaffas medelst ångmaskin.

ÅNGGEVÄR, å'ng-jevär, n. 5. Gevär, inrättadt för skjutning med heta vattenångor.

ÅNGKANON, — on, m. 3. Kanon, inrättad för skjutning med heta vattenångor.

ÅNGKOKNING, f. 2. Matens kokning öfver heta vattenångor, i stället för i vatten.

ÅNGKRAFT, f. 3. Den drifkraft, som uppkommer genom ångans utvidgnings-förmåga.

ÅNGKRYMPA, v. a. 2. Se *Dekalera*.

ÅNGKRYMPNING, f. 2. Se *Dekalering*.

ÅNGKULA, f. 1. Se *Eolipil*.

ÅNGMASKIN, å'ngmaskin, n. 3. Maskin, som genom ångan af kokande vatten sättes i rörelse och begagnas att drifva fartyg, vagnar, qvarnar, m. m.

ÅNGPANNA, f. 1. Panna, hvori vattnet kokas, som utvecklar ångorna, hvilka sätta en ångmaskin i rörelse.

ÅNGPRESS, m. 2. Press (t. ex. i boktryckerier), som drifves med ånga.

ÅNGQVARN, f. 2. Qvarn, som drifves medelst ångmaskin.

ÅNGRA, v. e. o. impers. 1. Känna ånger öfver. *Jag å-r det ell. det å-r mig å. sin möda. Han å-r gerningen. Ni skall få å. det. Det får han länge å. Jag å-r ingenting högre, än att jag ej gjorde det.* — *V. n. och Å. sig*, v. r. Känna ånger. *Jag å-r, att jag ej gjort det. Han å-r sig nu.*

ÅNGSKEPP, n. 5. Skepp, som drifves medelst ångmaskin.

ÅNGST, se *Ångest*.

ÅNGTUNNA, f. 1. Tunna för rotfruktars kokning vid större brännerier, med tätt slutande lock, och i hvilken het vattenånga genom ett rör inledes, samt vid bottnen försedd med ett hål för massans uttagning.

ÅNGVAGN, m. 2. Genom en ångmaskin i rörelse satt vagn.

ÅNGVÄRMNING, f. 2. Uppvärmning medelst heta ångor.

ÅR, n. 5. Betyder ursprungligen: Skörd, god årsväxt, god afkastning. 1) Den tidrymd, inom hvilken jorden en gång fulländat sitt lopp omkring solen. *Astronomiskt år*, den noga bestämda tidrymden, hvarunder detta lopp fullbordas, eller 365 dagar, 5 timmar, 48 minuter, 46,000 sekunder. *Borgerligt år*, sådant det i kalendern beräknas, d. v. s. i jemnt dagtal, eller i *vanliga år* 365 dagar, i *skottår* 366. Se f. 5. *Solår, Månår, Stjärnår, Kalenderår, Kyrkår. Tio års tid. Förra å-et. Nästa å. Hvarje å. Hvert annat, hvar tredje år. I å.*, detta år. *Å-et förut*, föregående året. *Å-et efter*, följande året. *En gång om å-et*, en gång hvarje år. *Hela å-et om ell. blott å-et om*, under hela året. *Han lefver ej å-et om*, ej ett år till. (Fam.) *Åt å-et*, nästa år. *Fram på å-et*, längre fram i år. *Här om å-et*, för några år sedan. *Å ifrån å.*, det ena året efter det andra, flera år efter hvarandra. *Å. ut och å. in*, oupphörligt i flera år. *Hur års?* vid hvad tid på året? *Så års som nu*, vid denna tid på året. *Årsens*, gammal genitiv, förekommer ännu i uttrycket *Årsens tid*, se *Årstid*. *Det är så årsens tid*, det brukar vara så vid denna tid på året. — 2) Säges äfven med afseende på sammanfattningen af de förändringar i naturen och menliga lifvet, hvilka

inträffa under en sådan tidrymd. *Ett välsignadt, ett olyckligt å.* Godt å., då god skörd inträffar. *Hårdt å.,* då missväxt inträffar. *I goda och onda å.,* i både lyckliga och olyckliga år eller tider. — 5) *År* betyder äfven en tidrymd af 365 dagar, räknadt ifrån någon viss dag af kalenderåret. Lefnadsår, Räkenskaps-, Skatte-, Upphölds-, Redogörelse-, Spelår, m. fl. *För ett å. sedan.* Om ett å., ett år härefter. *I dag ett å. till.* Inom ett års tid, inom ett å., ell. inom å. och dag. *Å. och dag efter hans ankomst,* ett år efter &c. *På å.,* för ett års tid, för ett eller flera år i sender, t. ex.: *Hyra, tjena på å.* — 4) Lefnadsår. *Tjugu å. gammal.* Han är i tjugonde å.-et. *Han är vid mina å.,* ungefär lika gammal som jag. *I sina bästa å.,* i sin kraftfullaste ålder. *Vara kommen till å-en* ell. blott *vara till å-en,* vara temmeligen gammal. *Blifva till å-en,* börja att åldras. *Man blir till å-en,* man blir gammal. *Han bär sina år rätt väl,* tycks icke vara så gammal som han är. *Med å-en,* när lefnadsåldern tilltager, efter några år, t. ex.: *Med å-en blir han väl förnuftig,* när han blir äldre &c. — 5) Den tid, som en planet behöfver för ett omlopp kring solen. *Ett Jupiters å.* — 6) En period af flera år. *Års-cykel.* *Platoniskt å.* — 7) *Se Årtal.* År 1850; det 1850:nde året efter Christi födelse.

ÅR ell. **ÅRA**, f. 1. En i ena ändan rund, i den andra flat, tunn och bred stång, hvarmed större och mindre larkoster fordrivas genom vattnet. *Årorna in! ell. väl rodt!* kommando-ord till roddarne, då de skola upphöra att ro. *Årorna ut! ell. res årorna!* då de skola hålla sig färdiga att ro.

ÅRANUNKEL, *Åranunnngk'l*, m. 3. pl. — *nunkler.* Ört af Ranunkelslägget, i åar bland vass, med stora gula blommor och nästan svärdslika blad, *Ranunculus Lingua.*

ÅRBLAD, n. 5. Den yttre flata ändan af en åra.

ÅRDER, *ård'r*, n. 5. (af gamla verbet *Åria*, plöja) Ett åkerredskap, hvarmed jorden luckras och uppröres. Kallas äfv. *Tråstock*, *Årjekrok*.

ÅRGÅNG, m. 2. Samling (af tidskrifter, tidningar, predikningar m. m.) för ett år. *En å. predikningar.*

ÅRHUNDRADE, n. 4. Tidrymd af hundra år, räknad ifrån hvarje fullt hundratel. *Sjuttonde å-t,* från år 1600 till 1700.

ÅRKLAMP, m. 2. På relingen af en farkost befastad klamp, hvarpå åran hvilar, då man rör.

ÅRLIG, a. 2. Som sker, hålles hvarvt år; som behöfver utgifvas, uppbäras, erhållas för hvarvt år. *Å. sammankomst, högtid.* *Å. a. behof.* *Å. utgift, inkomst.* *Han har tusen v.år i å. lön, inkomst.*

ÅRLIGEN, adv. Hvarje år. *Det inträffar å. ÅRPINNE, m. 2. pl. — *pinnar.* Jernpinne på relingen af en farkost, hvarvid en åra fästes, då man skall ro.*

ÅRSARBETE, n. 4. Arbete på år; arbete, som räcker ett år, hvartill ett års tid fordras.

ÅRSARRENDE, *årsar'rende*, n. 4. Arrende på år.

ÅRSBARN, n. 5. Person, född på samma år som en annan. *De äro å. (Fam.) Å. med jorden,* lika gammal som jorden.

ÅRSBEGÅNGELSE, f. 3. Årlig begångelse af en persons minne.

ÅRSBERÄTTELSE, f. 3. Berättelse, som embetsverk, embetsman o. s. v. årligen afgifver öfver

allt det märkliga, som i dess krets under året sig tilldragit, fullbordade arbeten, o. s. v.

ÅRSBOK, f. 3. pl. — *böcker.* Räkenskapsbok för ett år. — *Årsböcker*, pl. Historiska anteckningar, ordnade efter år. — *Syn.* *Annaler, Krönika.*

ÅRSCYKEL, *årssy'ck'l*, m. 3. pl. — *cykler.* *Se Cykel.*

ÅRS DAG, m. 2. Dag i året, då jemt ett eller flera år förflytit ifrån någon viss händelse.

ÅRSFEST, m. 3. Fest, som firas en gång hvarje år.

ÅRSFÖLJD, f. 3. Årens följd efter hvarandra.

ÅRSFÖRSLAG, n. 3. Förslag (räkenskaps- eller kostnads-) för ett år.

ÅRSGAMMAL, a. 2. Ett år gammal.

ÅRSHÖGTID, m. 3. Högtid, som firas hvarje år, vanligen på samma dag i året.

ÅRSLÖN, f. 3. Årlig lön.

ÅRSMARKNAD, m. 3. Årlig marknad.

ÅRSMOT, n. 5. (ford.) Årlig högtidlig messa på en slliden persons dödsdag.

ÅRSMOTSDAG, m. 2. Arsdagen af en persons död.

ÅRSRING, m. 2. Ringsformigt, för hvarje år, kring kärnan af ett träd bildadt vedlager.

ÅRSRÄKNING, f. 2. 1) Räkning, som föres på år, ell. som man har på år med någon. — 2) Räkning efter år; uträkning af årens följd o. s. v. i kronologien. — 3) Tidsräkning. *Kristna å-en.* *Mohammedanska å-en.* — 4) Årets beräkning och indelning.

ÅRSRÄNTA, f. 1. Årlig ränta.

ÅRSSKIFTE, n. 4. Skifte af år, d. v. s. då ett år slutar och ett annat begynner. Nyår.

ÅRSSKOTT, n. 5. (bot.) 1) Det stycke af stjeln eller gren, som under året utväxt. — 2) Hela stjeln hos vissa växter.

ÅRSSOLD, m. 3. Sold för år.

ÅRSSTAF, m. 2. pl. — *stafvar.* *Se Runstaf.*

ÅRSTERMIN, *årstärmin'n*, m. 3. *Se Era*, bem. 1.

ÅRSTID, m. 3. Viss tid, utgörande en fjerdedel af året och beräknad efter solstånd- och dagjemningstiderna. *Å-erna äro fyra: Vår, sommar, höst, vinter.*

ÅRSVÄXT, m. 3. Sädens och jordfrukternas växt och afkastning för hvarje år.

ÅRSÄLL, *årsäll*, a. 2. 1) Som åldrats under åtnjutande af lycka och välgång. — 2) Sades fordom om konungar, i hvilkas tid inträffade goda år.

ÅRTA, *årtä*, f. 1. Simfågel, 1 fot 3/2 tum lång, med svart nacke och ett hvitt band genom ögonen. *Anas querquedula.*

ÅRTAG, *årtäg*, n. 5. Den rörelse, som man vid rodd för hvarje särskilt gång gör med åror. *Hålla å.,* ro med alla åror på en gång efter samma takt.

ÅRTAL, *årtäl*, n. 5. Talet på ett efter en viss årsräkning bestämdt år.

ÅRTRÄ, *årtträ*, n. 4. Trä, ämnadt till åra.

ÅRTULL ell. **ÅRTULLE**, m. 2. pl. — *tullar.* *Se Tulle.*

ÅRTUSEN, *årtús'n*, n. 4. pl. — *tusenden.* Tidrymd af tusen år.

ÅRVIS, *årvi's*, adv. Ett eller flera år i sender; räknadt efter år; år efter år.

ÅS, m. 2. (isl. *Ás*) 1) Öfversta bjelken på ett tak. *Kroppås, Takås.* — 2) Den öfversta långsträckt förhöjningen på en åker. — 3) Långsträckt upphöjning på jordens yta. *Se Bergås,*

Sandås. — 4) (bot.) Upphöjd rand, som hos Umbellatväxter löper ifrån fruktens topp till dess basis. — 5) *Se Asstång* och *Plögås.*

ÅSAMKA, *åsamma*, v. a. 1. Samla, hopa på. Brukas endast bildligt. *Delta å-de honom mycket hat, mycken bitterhet.* *Å. sig skuld, balans, smänningom råka i skuld, balans.* *Å. sig förbannelser.*

ÅSATT, *åsätt*, part. pass. af *Åsätta.*

ÅSDÅLD, m. 3. (bot.) Fördjupning emellan åsar på en växt. *Se Ås, 4.*

ÅSE, *å'se*, v. a. 2. (böjes som *Se*) *Se på.* *Å. ett uppträde.* *Jag kunde ej likgiltigt å., att han så bemöttes.*

ÅSIDO, *åsido*, adv. *Åsido* ell. *å sido*, till sidan, ifrån sig, afsides. *Lägga å. Sätta å.,* *se Åsidosätta.*

ÅSIDOSÄTTA, v. a. 2. (böjes som *Sätta*) 1) Ej iakttaga något som eljest är gällande, vederlaget; låta fela något, hvartill man är förpligtad.

Å. vördnad, skyldighet. *Å. all skitnad i rang.* — *Syn.* *Försumma.* — *Åsidosättande*, n. 4.

ÅSIGT, *åsigt*, f. 3. Sätt att betrakta och bedöma något. *Jag känner ej hans å. i denna fråga.* *Enligt hans å.*

ÅSKA, f. 1. (i fornspråket *Asikka*, af *As*, gud, och *Ecka*, åkning, d. v. s. Thors åkning) Naturföreteelse i luften, bestående i en blixtn med åtföljande knall, föranledda af de begge olika elektriciteternas fördelning i molnen och ögonblickliga urladdning. *Å-n dundrar, mullrar, höres på afstånd.* *Å-n går,* åskan dundrar. *Å-n slår ned,* d. v. s. den elektriska gnista (blixten), som vid molnens urladdning far ut ifrån dem, tar riktning åt jorden och träffar något der befintligt föremål. *Å-n har slagit ned i tornet.* *Dödas af å-n*, af blixten. *Slagen af å-n*, träfadt af blixten. (Fig.) *Å. af bifallsrop, af handklappningar*, stormande bifallsrop, döfvande handklappningar.

ÅSKA, v. impers. 1. *Det å-r,* åskan går. — *Åskande*, n. 4.

ÅSKBY, m. 2. (sjöt.) Byväder med åska.

ÅSKDUNDER, n. 3. Det dunder, som genom mängdubbladt eko höres af kullen vid blixtns (den elektriska gnistans) utfarande ur molnen,

ÅSKELD, *åsk-ell*, m. 2. 1) Åskan. — 2) Vågeld, förorsakad af åska.

ÅSKENÄTA, f. 1. *Se Bonässta.*

ÅSKHUS, n. 5. (fys.) Litet bleckhus, i hvilket man genom elektricitet låter en blixtn slå ned och lånda eller icke, allt efter som der finnas brännbara ämnen eller icke.

ÅSKKNALL, m. 2. Knallen vid blixtns utfarande ur molnen.

ÅSKLEDBARE, m. 3. Ett slags inrättning att skydda hus och byggnader för åskan, bestående af en metallmassa, som i en sammanhängande sträcka räcker från öfversta delen af byggnaden till några fot ned i jorden.

ÅSKMOLN, n. 5. Moln, i högre grad laddadt med elektricitet (åskämne).

ÅSKREGN, n. 5. Regn, åtföljdt af åska.

ÅSKSLAG, n. 5. 1) Händelsen att ett föremål träffas af blixten. — 2) (fig.) Plötslig, i högsta grad olycksbringande händelse eller nyhet. *Det var ett å. för honom.* — *Syn.* (fig.) *Dunderslag.*

ÅSKSTEN, m. 2. *Se Åskvigg*, bem. 1.

ÅSKSTRÅLE, m. 2. pl. — *strålar.* Blixtn, ljungeld.

ÅSKVIGG, m. 2. 1) *Å-ar* kallas af menige man de viggformiga stenar (af kiselskiffer, serpen-

tin, grönsten, m. m.), belemniter eller bergkristaller, som stundom träffas i eller på marken, och af allmoget tros vara nedslungade med blixten. — 2) *Se Åskstråle.*

ÅSKVÄDER, n. 3. 1) Väder, då åskan går eller det är åska i luften. — 2) Åska och regn eller hagel.

ÅSKÅDA, v. a. 1. Uppmärksamt betrakta något oemärkningsvärdt, som tilldrager sig, utföres eller förevisas. *Å. en batalj, ett uppträde, ett slagsmål.* *Å. en teaterpjäs, en föreläsning af vilda djur.* — *Syn.* *Se Se.* — *Å-n-de*, part. akt. Brukas adjektivt i betydelsen: Filosofiskt begrundande.

ÅSKÅDANDE, n. 4. Uppmärksamt betraktande. Jfr. *Åskåda.* *Utsätta till allmänt å. Guds å.,* Guds omedelbara skådande, som enligt bibeln patriarkerna åtnjoto; äfv. den närmare gemenskap med Gud, hvari de troende i lifvet efter döden hoppas komma.

ÅSKÅDARE, m. 3. och — **ÅRINNA**, f. 4. Den som åskåder något. Jfr. *Åskåda.* Sages isynn. med afseende på offentliga föreställningar, föreläsningar, o. s. v. *Å-ne på ett spektakel.*

ÅSKÅDLIG, a. 2. 1) Som kan skådas. — 2) Som förvärfvas, blifvit förvärfvad eller kan förvärfvas genom åskådning (bem. 2). *Å. kunskap.* *Ell. å-t begrepp.* — 3) Tydlig för förståndet, klar. *Göra något å-t.*

ÅSKÅDLIGGÖRA, v. a. 2. (böjes som *Göra*) Göra åskådlig. — Nytt ord.

ÅSKÅDLIGHET, f. 3. Egenskapen att vara åskådlig.

ÅSKÅDNING, f. 2. 1) *Se Åskådande.* *Å-en af en teaterpjäs.* *Utsätta till å.* — 2) (fil.) Själens omedelbara upplåtning af ett intryck på något yttre sinne.

ÅSKÅPA SIG, *å'schä'pa*, v. r. 1. (egentl. *Af-skapa sig*; pop.) Göra sig till på ett löjligt, larmmande, oförnuftigt sätt; spöka ut sig.

ÅSNÄ, f. 1. (lat. *Asinus*) 1) Bekant djur af hästslägget, med långa öron och lång svans, grå färg och svart rand utåt ryggen. *Equus asinus.* — 2) (fig. fam.) Dum människa, dumbufvad. — 3) (botkr.) Fyrkantigt trästycke, som tjénar till underlag för brädet, hvarpå pappershögen ligger, af hvilken vid tryckning papper tages. — *Se Åsneboräa, -hud, -husoud, -mjölk, -stall, -vaktare.*

ÅSNEAKTIG, a. 2. (fam.) Som brå sig dumt åt. — *Åsneaktigt*, adv.

ÅSNEDRIFVARE, m. 3. En som drifver packåsnor.

ÅSNEFEST, m. 3. *Å-en* var under medeltiden en religiös folkfest, som firades, dels till minne af den åsna, på hvilken Christus höll sitt intåg i Jerusalem, dels till minne af den, på hvilken Maria med Jesus flydde till Egypten.

ÅSNEFÅLE, m. 2. pl. — *fålar* ell. — **FÖL**, n. 3. Ung, ej fullväxt åsna.

ÅSNEKINDBÄGE, m. 2. pl. — *bågar.* (i bibeln *Åsnakindbåga*) Kåbben af en åsna.

ÅSNESKRI, n. 4. En åsnas skriande läte.

ÅSNEÖRA, n. 4. pl. — *öron.* 1) Öra på eller af en åsna. — 2) (fig.) Långt, vidt utstående öra. — 3) *Se Hundöra*, bem. 3.

ÅSNINNA, f. 1. Hona af åsneslägget.

ÅSSTÅNG, f. 3. pl. — *stånger.* Stång, som utgör åsen på ett tält.

ÅSTAD, *åstád*, adv. (egenl.: *Af stad*, från stället) Bort, på väg. Brukas ofta familjert. *Gå, fara å. Skicka å.* (Fam.) *Flånga, rusa, löpa*

å. Löpa å. i ogjordt väder. Det bar å. för honom.

ÅSTADKOMMA, å'stadkåmma ell. åstäckåmma, v. a. 3. (böjes som *Komma*. Egentl.: *Komma å stad*) Tillvägbringa, verka, (Brossaka, för-anleda, uppväcka, anstifta, anskaffa. *Det är det högsta konstnären kan å. å. teist, gråt, strid. Å. penningar.*

ÅSTAK, n. 5. Tak med kroppås.

ÅSTEGEL, n. 5. Tegel lagdt öfver en takås.

ÅSTUNDA, v. a. 1. (af gamla ordet *Stund*, åtrå) Hafva begär till; yttra önskan, begäran om något. *Å. ett samtal. Jag å-r att få veta... Få allt hvad man å-r.* — Syn. Åtrå, Begär, Önska.

ÅSTUNDAN, f. sing. indef. Begär efter något; yttrad önskan, begäran att erhålla något. *Jag känner ingen å. efter dricka. Hans å. kan ej beviljas.* — Syn. Se Begär

ÅSTÄCKNING, f. 2. Betäckning öfver en takås.

ÅSYFTA, v. a. 1. 1) Hafva till sigte, till måt. *Åtgärd, hvarmed å-s kändring i de fattiges nöd. Å. en förändring.* — Syn. Åse, Beaktiga. — 2) Hänsyfta, anspela på. *Å. en afsmänt känd händelse.* — *Åsyftande*, n. 4. o. *Åsyftning*, f. 2.

ÅSYN, å'syn, f. sing. Syn af ett föremål, anblick. *Vid å-en af detta missfoster. Vid hans, hennes å. Vid denna å. I vilken å! I fiendens å. I min, din å. I allas, i hela världens å. Komma i hvarandras å., så att man får se hvarandra. Vara i hvarandras å., vara så nära, att man kan se hvarandra. Gå ur min å., gå bort ifrån mig.*

ÅSYNA, å'syna, adj. oböjl. *Å. villne*, som med egna ögon sett, hvad det omvittnar.

ÅSÄMNAS, v. d. 2. Sämjas, öfverenskomma om. Brukas mest i rättegångsspråket.

ÅSÄTTA, v. a. 2. (böjes som *Sätta*) Påsätta. *Å. märke*, med märke beteckna. *Å. värde på något*, bestämma visst värde derför. — *Åsatt*, part. pass. *Å. stämpel. Å. värde.* — *Åsättande*, n. 4.

ÅT, prep. (moes.göt. *At*; isl. *Á*; fornt. *Az*)

1) Tjenar som beteckningsord för dativ. *Gifva, skänka, hämta, skaffa åt någon. Säg åt honom det. Arbeta, skrivva åt någon*, för någons räkning. — 2) Betecknar rörelse till en ort, riktning åt ett håll. *Vara åt staden. Vägen åt Stockholm. At alla håll. At norr, åt söder. At andra sidan. Fönstret går åt gatan. At venster, åt höger, ell. venster åt, höger åt. Frida åt sig, åt venster. Gå åt skogen, drag åt blåskulla, åt helvele, åt fanders! drag för fan i våld!* svordomsuttryck i det lägre språket, då man uttrycker sitt ogillande, missnöje med hvad någon yttrar, begär, o. s. v. — Ingå i åtskilliga sammansättningar, såsom: *Norråt, söderåt, hitåt, ditåt, häråt*, m. li. — 3) Antyder närhet till ett visst ställe. *Småt åt ändan. At toppen till.* — 4) Utmärker närmande till en viss tid. *Det lider åt aftonen, åt natten. At vintern, fram åt vintern. At året* (egentl. *åt åro*), nästa år. — 5) Brukas i åtskilliga talesätt. *Maka, jemka åt sig*, lemna rum invid sig åt en annan. *Det är ej åt*, det är ej värdt, lönar ej mödan. *Fägna, glädja sig åt något*, öfver något. *Hvad går åt dig ell. hvad kommer åt dig?* hur är det fatt med dig? *När febern är åt honom*, när han har anfall af feber. *Han har varit åt mig flera gånger*, antastat mig &c. *Gå illa åt*

någon, illa, hårdt behandla, bemöta, hålla efter någon; strängt examinera någon, så att han ej kan svara; lexa upp, o. s. v. Se f. ö. de ord, med hvilka *åt* utbildas. — *Adv. Det är ej åt*, ej värdt *åt*, det är ej värdt, lönar ej mödan, t. ex.: *Det är ej åt att skriva. Hvad är det åt?* hvad tjänar det till? *Gå åt*, förbrukas, blifva slut, t. ex.: *Det går mycket papper åt*; äfv. omkomma, dö, t. ex.: *Jag hade så när gått åt af skrott. Klämna åt*, klämna till hårdt. Se f. ö. *Bära, Göra* och de ord, med hvilka *åt* utbildas. — *At* ingår äfven som saffix i åtskilliga sammansättningar, såsom: *Efteråt, mellanåt*. Se dessa ord.

ÅT, n. 5. Något som förorsakar klåda. Se äfv. *Klämask*.

ÅTAGA, v. a. 3. (böjes som *Taga*) *Å. sig något*, förbinda sig, löfva att göra, utföra något; äfv. ikläda sig, underkasta sig, t. ex.: *Å. sig ett arbete. Å. sig ens försvar, ens sak. Å. sig en skuld, en förbindelse, ansvar för något. Jag åtager mig det. Jag åtager mig att öfvertala honom.*

ÅTAGANDE, n. 4. 1) Förklaring, tillkännagifvande, hvarigenom man åtager sig något. *Å. af ett uppdrag.* — 2) Hvad man åtager eller åtagit sig. *Fullgöra ett å.*

ÅTAL, å'tål, n. 3. 1) Anklagelse vid domstol (på embetes vägnar). *Anställa å. emot någon.* — Syn. Se *Anklagelse*. — 2) Klander. *Blottställa sig för å.*

ÅTALA, v. a. 1. o. 2. 1) Göra något till föremål för anklagelse vid domstol. *Å. en lagöfverträdelse.* — 2) Klandra, tadla, tala på något.

ÅTALAN, f. sing. indef. Se *Åtal*. *Lemna utan å.*, låta passera, lemna ostraffadt. — Syn. Se *Anklagelse*.

ÅTALARE, m. 5. Den som åtalar något. — Syn. Se *Anklagare*.

ÅTANKA, å'tännga, f. sing. ell. **ÅTANKE**, m. sing. 1) Tänkanke på något. *Vid å-n på allt, hvad som händer mig.* — 2) Minnesgod välvilja, ynnest. *Hafva, behålla någon ell. något i å.* *Jag ber att få blifva i gunstig å., att få komma i å.*

ÅTBINDA, v. a. 3. (böjes som *Binda*) Se *Tillbinda*.

ÅTBÄRA, v. n. 5. (böjes som *Bära*) 1) Inträffa, soga sig, råka att hända. *Om så skulle å., att...*, i den händelse att... *Om så illa åtbär*, om så olyckligt händer. — 2) Falla sig lägligt, passa sig. *När så åtbär*, när tillfälle ypper sig, när så faller sig. *Allt som det åtbär*, allt efter omständigheterna. — För denna bem. äfv. *Bära åt*.

ÅTBÖRD, å'tbörd, m. 3. (egentl. *Åtbörd*; isl. *Atdurdr*, af *Bära sig åt*) Rörelse med kroppen, isynna armar och händer, hvarmed någon tanke, känsla, sinnesrörelse uttryckes. *Göra en å. af harm, missnöje. Hafva tvungna, tillgjorda, löjlige å-r.*

ÅTDRAGA, v. a. 5. (böjes som *Draga*) Hårdt tilldraga. — Äfv. *Draga åt*. — *Åtdragande*, n. 4. o. *Åtdragning*, f. 2.

ÅTECKNA, v. a. 1. Se *Påteckna*. — *Åtecknande*, n. 4. o. *Åteckning*, f. 2.

ÅTEL, å'tel, m. 2. pl. *åtlar*. (af *Äta*) Död kropp, som ligger till byte för rotfljur och fåglar. *Jfr. Luder.* — Syn. *As, Luder, Lockmat*.

ÅTER, å'ter, adv. (moes.göt. *Aftar*) 1) **TILLBÄKA**. *Gå, komma, vända å. Gifva å. Han är redan å.*, återkommen. *Jag har det å.*, här

återfått det. — 2) **ÅNYO**, igen. *Jag säger er å., att... Nu är han å. här. Se der å. något nytt. Å. igen har han felat.* — 3) **ÖFRIG**, återstående. *Jag har icke mycket å. af penningarna. Det står ännu å. att berätta.* — 4) (utan tonvigt) **DEREMOT**, tvärtom, men. *Jag å. tror, att... Åro de å. efterlätna. Somliga vilja icke, andra å. kunna icke.* — *Åter* bildar en mängd sammansättningar, i hvilka det har någon af de tre första bemärkelsena. Sjelfklara sådana äro: a) **TILLBÄKA**. *Återbegära, -beskylla, -draga, -drifva, -fara, -flyga, -flyta, -flytta*, v. a. o. n., -*forsa, -forsla, -fånga, -följa*, v. a. o. n., -*förevanta, -fösa, -hastla, -helsa, -hinna, -hjelpa, -hvalfva, -jaga, -leda, -ledsaga, -leverera, -locka, -lägga, -längta, -löpa, -mota, -passera, -rida, -ro, -rulla, -rycka, -segla, -skicka, -skjutsa, -skynda, -slunga, -strömma, -sätta, -vandra, -pisa, -välta, -vältra*. — b) **ÅNYO**, igen. *Återbegynna, -bygga, -böja, -börja, -fylla, -försälja, -införlifva, -lasta, -läka, -läsa, -plöja, -räkna, -sjukna, -skåda, -säga, -träffa, -tända, -väga, -välja, -öppna.*

ÅTERBEKOMMA, å'ter-bekomma, v. a. 3. (böjes som *Komma*) **Bekomma** tillbaka, få igen. — Äfv. *Bekomma åter*. — Syn. *Återfå*. — *Återbekommande*, n. 4.

ÅTERBETALA, v. a. 1. o. 2. 1) **Betala** tillbaka, hvad man lånat. *Å. ett penninglån.* — 2) (fig.) **Se** *Vedergälla*. — Äfv. *Betala åter*. — *Återbetalande*, n. 4. o. *Återbetalning*, f. 2.

ÅTERBLICK, m. 2. **Blick** tillbaka. Säges både egentl. o. fig. *Kasta en å. på det förflutna årets händelser.*

ÅTERBLICKA, v. n. 1. **Blicka** tillbaka. Både egentl. o. fig. *Å. på det förflutna.*

ÅTERBRINGA, v. a. 2. (böjes som *Bringa*) **Bringa** tillbaka. *Å. någon till de sina. Å. en bortlappad sak.* (Fig.) *Å. till förnuft.* — Syn. *Återföra, Återskaffa*. — *Återbringande*, n. 4. o. *Återbringning*, f. 2.

ÅTERBRYTA, v. a. 3. (böjes som *Bryta*) **Bryta** tillbaka. *Å. ljuset, solstrålarna.* — *Återbrytande*, n. 4. o. *Återbrytning*, f. 2.

ÅTERBUD, n. 5. **Bud** eller tillkännegifvande, hvarigenom något återkallas, inställes, o. s. v. *Gifva, få å. om något.*

ÅTERBÄRA, v. a. 3. (böjes som *Bära*) 1) **Bära** tillbaka. — 2) (lagt.) **Återställa**, lemna tillbaka. — *Återbärande*, n. 4.

ÅTERBÖRDA, v. a. 1. (lagt.) Se *Börda*.

ÅTERDÖPA, v. a. 2. **Döpa** om.

ÅTERDÖPARE, m. 3. Se *Vederdöpare*.

ÅTERFALL, n. 5. 1) **Fall** tillbaka. — 2) (fig.) Återvändande till en falsk lära, som man förut bekämt sig till och öfvergifvit. — b) **Nytt** anfall af samma sjukdom. — Syn. *Recidiv*. — 3) (lagt.) Se *Hemsfall*.

ÅTERFALLA, v. n. 3. (böjes som *Falla*) 1) **Falla** tillbaka. — 2) (fig.) Återvända till en falsk lära, till gamla villfarelser, o. s. v. *Å. i kätteri. Å. i samma fel.* — 3) (lagt.) Se *Hemsfalla*. — *Återfallande*, n. 4.

ÅTERFÄRD, c. 3. Se *Återfärd*.

ÅTERFINNA, v. a. 3. (böjes som *Finna*) **Åter** påträffa; återfå. — *Återfinnande*, n. 4.

ÅTERFORDRA, v. a. 1. **Fordra** att få tillbaka. — *Återfordrande*, n. 4. o. *Återfordring*, f. 2.

ÅTERFORDRAN, f. sing. indef. **Fordran** att återbekomma.

ÅTERFRAKT, c. 3. **Frakt** på återvägen. [— fragt.]

ÅTERFÅ, v. a. 2. (böjes som *Få*) **Få** tillbaka, få igen, återvinna. *Å. något som man gifvit, förlorat. Å. sin egendom, sitt förstånd. Å. hälsan. Å. en sjukdom, åter angripas af en sjukdom.* — Äfv. *Få åter*. — *Återfående*, n. 4.

ÅTERFÄRD, c. 3. **Färd** tillbaka. *Vara på å-en.* — Syn. *Återresa*.

ÅTERFÄRDAS, v. d. 1. **Färdas** tillbaka.

ÅTERFÖDA, **ÅTERFÖDELSE**, se *Pånyttföda*, *Pånyttfödelse*.

ÅTERFÖRA, v. a. 2. **Föra** tillbaka. *Å. en rymmare i fängelse. Å. någon på rätta vägen.* (Fig.) *Å. någon till sin pligt, till sin skyldighet, nödgå någon att åter göra &c. Å. en till ämnet, leda en tillbaka till ämnet.* — Äfv. *Föra åter* (i egentlig mening). — *Återförande*, n. 4.

ÅTERFÖRENA, å'ter-föräna, v. a. 1. o. 2. **Ånyo** förena. — *Återförenande*, n. 4. o. *Återförening*, f. 2.

ÅTERFÖRSEL, å'ter-för'sel, m. sing. **Återförande**.

ÅTERFÖRVISA, v. a. 1. o. 2. **Förvisa** tillbaka. *Målet har blifvit å-vist.* — *Återförvisande*, n. 4.

ÅTERGIFVA, v. a. 3. (böjes som *Gifva*) 1) **Gifva** tillbaka. *Å. något, som man fått eller tagit.* (Fig.) *Å. sitt land freden. Å. en lugnet.* — Äfv. *Gifva åter*. — 2) Öfersätta, uttrycka, skildra, framställa i bild, i målning. *En mening, som är svår att å. Å. en roll, utföra den på scenen. Vål å. en persons karakter, känslor. Han har icke lyckats att väl å. färgtonen i landskapet.* — *Återgifvande*, n. 4. o. *Återgifning*, f. 2.

ÅTERGLANS, m. 3. **Återstrålande** glans.

ÅTERGLÄNSA, v. n. 2. **Kasta** glans tillbaka.

ÅTERGÖDS, n. 5. **Gods**, som fraktas i återväg.

ÅTERGÅ, v. n. 2. (böjes som *Gå*) 1) **Gå** tillbaka, vända tillbaka. *Å. hem.* (Fig.) *Å. till ämnet. Å. till sitt förra lefnadsätt, sina förra miss tankar.* — 2) (lagt.) **Åter** tillfalla. *Egendomen å-r till sin förra ägare, till kronan. Medlen å. till slossverket.* — 3) **Upphävas**. *Köpet å-r. Köp stände och icke återgång.* afslutat köp skall stå fast. — Äfv. *Gå åter* (för alla bem.). — *Återgående*, n. 4.

ÅTERGÅNG, m. 2. 1) **Gående** tillbaka, återvändande. (Fig.) *Å. till gamla systemet.* — 2) (lagt.) **Återfall**. *Ell. hemmans å. till kronan.* — 3) **Upphävande**. *Å. af ett köp.*

ÅTERGÅNGSBYTE, n. 4. **Byte**, som återgår.

ÅTERGÅNGSEED, m. 3. **Ed**, som förklaras ogiltig.

ÅTERGÅNGSVITNE, n. 4. **Vitne**, hvars vittnesmål förkastas såsom ogiltigt.

ÅTERGÄLDA, v. a. 1. o. 2. Se *Återbetala* (både egentl. o. fig.). *Å. ett lån.* (Fig.) *Med ofack å. ens omsorger.* — Äfv. *Gälda åter*. — *Återgäldande*, n. 4. o. *Återgäldning*, f. 2.

ÅTERHÅLL, n. 5. 1) **Tillbakahållande**. — 2) (fig.) Se *Återhållsamhet*. *Han har intet å. Utan å.* — 3) **Upphörande**. *När skall det blifva å. i det eviga regnandet?*

ÅTERHÅLLA, v. a. 3. (böjes som *Hålla*) 1) **Hålla** tillbaka, qvar. — Äfv. *Hålla åter*. — Syn. *Tillbakahålla, Qvarhålla*, 2) (fig.) **Hejda**, tygla, hindra. *Å. ens öfver, ens bemödanden, ens*

raseri, hämdlystnad, o. s. v. — Syn. Hålla, Afhålla, Tillbakahålla. — *Å sig*, v. r. Afhålla sig. *Jag kan ej å mig ifrån att skratta, när jag tårker derpå.* — *Å-nde*, part. akt. o. adj. *Å kraft.* — *Återhållande*, n. 4.

ÅTERHÅLLIG, a. 2. Se *Återhållsam*. — *Återhållighet*, f. 3. — *Återhålligt*, adv.

ÅTERHÅLLSAM, a. 2. Som iakttagit mått i sina njutningar. *Å i vin. i kärlek.*

ÅTERHÅLLSAMHET, f. 5. Iakttagande af mått i njutningar.

ÅTERHÄMTA, v. a. 1. 1) Åter hämta, åter samla. *Å krafter.* — Äfv. *Hämta åter.* — 2) (fig.) Åter upprepa. *Å innehållet af ett argument.* — *Återhämtande*, n. 4. o. *Återhämtning*, f. 2.

ÅTERHÄMTNING, f. 2.

ÅTERHÄMTNING, f. 2.

ÅTERHÄMTNING, f. 2.

ÅTERHÄMTNING, f. 2.

ÅTERHÄMTNING, f. 2.

ÅTERHÄMTNING, f. 2.

ÅTERHÄMTNING, f. 2.

ÅTERHÄMTNING, f. 2.

ÅTERHÄMTNING, f. 2.

ÅTERHÄMTNING, f. 2.

ÅTERHÄMTNING, f. 2.

ÅTERHÄMTNING, f. 2.

ÅTERHÄMTNING, f. 2.

ÅTERHÄMTNING, f. 2.

ÅTERHÄMTNING, f. 2.

ÅTERHÄMTNING, f. 2.

ÅTERHÄMTNING, f. 2.

ÅTERKÖP, n. 3. Köp, hvarigenom något återfås, som man förut ägt.

ÅTERKÖPA, v. a. 2. Köpa igen, tillbaka. — Äfv. *Köpa åter.* — *Återköpande*, n. 4.

ÅTERLAST, f. 3. Last af varor i återväg. *De intaga spannmål till å.*

ÅTERLEFVA, f. 1. Se *Återlevsa*.

ÅTERLEMNA, v. a. 1. Lemna igen, tillbaka. *Å hvad man fått, tagit, lånat.* — *Å en bok.* — *Å pennningar, som man lånat.* — Äfv. *Lemna åter.* — *Återlemnande*, n. 4.

ÅTERLIFVA, v. a. 1. Åter upplifva, gifva nytt lif. Söges både egentl. o. fig. *Luktdropparne å-de den afdånade.* (Fig.) *Å industrien.* — *Återlifvande*, n. 4.

ÅTERLJUDA, n. 3. Återkastadt ljud. Se *Eko*.

ÅTERLJUDA, v. n. 1. (böjes som *Ljuda*) Se *Genljuda*.

ÅTERLÄNDA, v. n. 2. (föga brukl.) Återvända, återkomma.

ÅTERLÖNA, v. a. 1. o. 2. (fig.) Se *Återgålda*.

ÅTERLÖSA, v. a. 2. 1) Genom inlösning återtaga, återvinna. *Å en pant.* — 2) (föga brukl.) Friköpa. *Å en fånge.* — 3) (teol.) Friköpa, förlösa ur syndens våld. *Christus har återlöst alla dem, som tro.* — *Återlösande*, n. 4.

ÅTERLÖSARE, m. 5. (teol.) Christus, såsom den hvilken återlöst människorna.

ÅTERLÖSNING, f. 2. 1) Handlingen, hvarigenom något återlöses, eller någon friköpes. — 2) (teol.) Friköpande ur syndens våld.

ÅTERLÖSNINGSVERKET, n. sing. def. Christi verksamhet till människornas befriande från synd och fruktan för döden.

ÅTERMARSCH, m. 3. Marsch tillbaka.

ÅTERRESA, v. n. 2. Resa tillbaka.

ÅTERRESA, f. 1. Resa, som göres tillbaka. *På, under, vid å-n. Fram- och å-n. På bort- och å-n.*

ÅTERROPA, v. a. 1. o. 2. Med rop kalla tillbaka.

ÅTERSAMLA, v. a. 1. Ånyo samla. — Äfv. *Samla åter.* — *Återsamling*, f. 2.

ÅTERSE, v. a. 2. (böjes som *Se*) Ånyo se; åter få se, åter träffa. *I en bättre värld å. vi hvarandra.*

ÅTERSEENDE, n. 4. Samma föremåls scenade ånyo; återträffande.

ÅTERSJUNKA, v. n. 3. (böjes som *Sjunka*) Sjunka tillbaks. (Fig.) *Å i lasten.* — Äfv. *Sjunka åter.* — *Återsjunkande*, n. 4.

ÅTERSKAFFA, v. a. 1. Skaffa tillbaka. — Äfv. *Skaffa åter.* — *Återskaffande*, n. 4. o. *Återskaffning*, f. 2.

ÅTERSKALL, n. 3. Se *Genljud*, *Eko*. *Gifva å.*, genljuda.

ÅTERSKALLA, v. n. o. a. 1. Genljuda, gifva eko. *År. Eko. Skogen å-r hennes namn, hennes namn genljuder i skogen.* (Fig.) *Öfverallt å-r ryktet om hans bedrifter. Verlden å-r af hans beröm.*

ÅTERSKEN, n. 3. Återkastadt sken. *Gifva å.*

ÅTERSKÄNKA, v. a. 2. Skänka en något tillbaka, för att visa sin erkänsla för en förut undfången skänk.

ÅTERSLAG, n. 3. 1) Slag tillbaka, återkastning. — 2) Se *Återstudning*.

ÅTERSLÅ, v. a. 3. (böjes som *Slå*) Slå tillbaka, återkasta, återstötta.

ÅTERSPEGLA, v. a. 1. Liksom i en spegel återgifva, afbilda. *Den klara källan å-de hennes ljusva bild.* — *Återspegling*, f. 2.

ÅTERSTOD, m. 3. Hvad som återstår, är öfrigt. *Å på en räkning, af ett förråd.* — Syn. *Qvarstod*, *Rest*, *Behåll*, *Behållning*.

ÅTERSTRÅLA, v. n. 1. Återkasta strålar.

ÅTERSTUDSA, v. n. 1. Sägtes om kroppar, som, drifna mot ett föremål, kastas derifrån tillbaka. — *Återstudsande*, n. 4. o. *Återstudsning*, f. 2. [—stussa.]

ÅTERSTÅ, v. n. 2. (böjes som *Stå*) 1) Vara, blifva öfrigt, kvar, igen. *Huru mycket å-r af pennningarna? Om man drager två från tio, å. åtta.* — Äfv. *Stå åter.* — Syn. *Restera*, *Vara i behåll.* — 2) Vara ojord. *Mycket arbete å-r ånny.* *Det å-r att bevisa, är ånny ej bevisadt.* — *Å-ende*, part. pres. o. adj. Som återstår, är kvar, öfrigt. *De å pennningarne.* *Å fordran.* Substantivt säges: *Det å.*, det som är öfver, återstoden, resten.

ÅTERSTÄLLA, v. a. 2. 1) Ställa tillbaka. *Å något på dess förra plats.* — 2) Åter bringa något eller något i dess förra stånd. *Å något i dess förra skick.* *Å någon till helsen ell. å. ens helsa.* *Å någon i besittning af sin egendom, i sin förra värdighet.* — Ofta brukas äfv. *Återställa* ensamt i samma mening som: återställa till helsen, t. ex.: *Detta medel skall snart å. dig.* *Jag är nu alldeles å-ild.* — Syn. *Hjälpa*, *Sätta på begen.* — 3) Återlemna; återbära. *Å ett lån.* *Å en länt bok.* *Å något till dess förra ägare.*

ÅTERSTÄLLANDE, n. 4. Handlingen att återställa (för alla bem.). *En saks å. på dess förra plats.* *Å till helsen ell. hetsans å.* *Å i besittning af en ting.* *Lånta penningars å.*

ÅTERSTÄLLARE, m. 3. Den, som återställer.

ÅTERSTÄLLELIG, a. 2. Som kan återställas.

ÅTERSTÄLLELSE, f. 3. Händelsen att någon eller något återställes. *Å till helsen.* *Å af ett lån.*

ÅTERSTÄLLNING, f. 2. Se *Återställande*, *Återställelse*.

ÅTERSTÖT, m. 2. Stöt tillbaka.

ÅTERSTÖTA, v. a. 2. Stöta tillbaka. — *Återstötning*, f. 2.

ÅTERSVALL, n. 3. Tillbakakastadt svall.

ÅTERSVALLA, v. n. 1. Svallande kastas, brytas tillbaka.

ÅTERSVAR, n. 3. Svar, som ges tillbaka på ett svar.

ÅTERSVARA, v. a. 1. Gifva till återsvar. *Han å-de att...*

ÅTERSÄNDA, v. a. 2. Sända tillbaka. — Äfv. *Sända åter.* — *Återsändande*, n. 4. o. *Återsändning*, f. 2.

ÅTERSÖKA, v. a. 2. Söka igen; återfordra. — *Återsökande*, n. 4. o. *Återsökning*, f. 2.

ÅTERTAGA, v. a. 3. (böjes som *Taga*) 1) Taga tillbaka, igen. *Å en gåfva.* *Å något, som man fränlagit en.* — Äfv. *Taga åter.* — 2) (fig.) a) Se *Återkalla*, bem. 2. *Å sitt löfte.* *Å sina ord.* — b) (fig.) Upprepa, omgöra, omgöra, omvända, ompela, o. s. v. *Jag å-ger, hvad jag förut sagt.* *Han fick å. sin lexa.* *Å ett musikstycke.* — c) Återvända, återgå till. *Men å-ta-gom vårt ämne.* *Han har å-tagit sitt förra handverk.*

ÅTERTAGANDE, n. 4. o. **ÅTERTAGNING**, f. 2. 1) Handlingen att återtaga (för alla bem.). — 2) Något som upprepas, upprepande.

ÅTERTJENST, f. 3. Tjenst, som man gör någon tillbaka. *Tjenster och å-cr.*

ÅTERTÄG, n. 3. Täg, som göres i riktning tillbaka.

ÅTERTÄGA, v. n. 1. Tåga tillbaka.

ÅTERUPPREPA, v. a. 1. Ånyo upprepa. Se äfv. *Upprepa.* — *Återupprepande*, n. 2.

ÅTERUPPRÄTTA, v. a. 1. Ånyo upprätta. — *Återupprättande*, n. 4.

ÅTERUPPTAGA, v. a. 3. (böjes som *Upptaga*) Ånyo upptaga. — *Återupptagande*, n. 4. o. *Återupptagning*, f. 2.

ÅTERVERKA, v. n. 1. Verka tillbaka. *Å på något.* — Syn. *Reagera*.

ÅTERVERKAN, f. sing. indef. och **ÅTERVERKNING**, f. 2. Verkning tillbaka. — Syn. *Reaktion*.

ÅTERVINNA, v. a. 3. (böjes som *Vinna*) 1) Vinna tillbaka. *Han återvann snart, hvad han förlorat, tappat.* — 2) Återbetomma, återfå. *Å helsen, krafterna.* *Å fatalierna.* — Äfv. (för begge bem.) *Vinna åter.* — *Återvinnande*, n. 4. o. *Återvinning*, f. 2.

ÅTERVÄCKA, v. a. 2. Se *Uppväcka*. Brukas äfv. i fig. mening. *Å till lif*, åter gifva lif, åter lifva. *Å till ny verksamhet, till besinnning.*

ÅTERVÄG, m. sing. Resa, färd, vandring tillbaka. *På å-en mötte han en trupp husarer.* — Syn. *Bakväg*.

ÅTERVÄNDA, v. n. 2. 1) Vända tillbaka, vända om. *Å till hemorten.* — 2) Upphöra, ofstå (från). *Han å-der aldrig ifrån sinu lastfulla vanor.* — *Återvändande*, n. 4. o. *Återvändning*, f. 2.

ÅTERVÄNDO, f. sing. oböjl. (gammal böjd kasus) 1) Upphörande, uppehör, uppehåll, ände, slut. *Det har ingen å.*, tar aldrig slut. *Utan å.*, utan uppehör. — 2) Omgörande. I ordspråk: *Gjord gerning har ingen å.*, hvad som är gjort är gjort, kan ej göras om; eller rättare: en gjord gerning kan ej blifva ojord.

ÅTERVÄNDSGRÄND, m. 3. Gränd med blott en ingång, så att man är nödsakad att vända om, för att åter komma ut derifrån.

ÅTERVÄNTA, v. a. 1. Vänta tillbaka. — Äfv. *Vänta åter.*

ÅTERVÄXA, v. n. 2. (böjes som *Växa*) Ånyo utväxa, växa igen, tillbaka. — Äfv. *Växa åter.* — *Återväxande*, n. 4.

ÅTERVÄXT, m. 3. Återväxande.

ÅTFÖLJA, v. a. 2. 1) Följa med, vara följaktig. *Han å-jdes af hela sällskapet.* — Syn. Se *Följa*. — 2) Vara medvänd, bifogad. *Ett bref å-jde budet.* *Brevet å-jdes af en innesluten stor bankosedel.* — 3) Följa på, efter. *Svaret å-jdes af en örfyl.* — 4) (fig.) Vara förenad, förknippad med. *De skyldigheter, som å. hans tjenst.* — *Å-s*, v. dep. Följa hvarandra, vara följaktige. *De å. alltid.* — Äfv. *Följas å-t.* — *Å-nde*, part. pres. *Å. bref torde denäget lemnas till dess ägare.*

ÅTGJORD, se *Åtgöra*.

ÅTGÅ, v. n. 2. (böjes som *Gå*) Förbrukas, användas (för något behof, till något ändamål); erfordras. *Det å-r mycket penningar till hans resor.* *Det som å-r till hushållet.* *Huru mycket ligg å-r till en rock?* *Der till å-r mycken tid.* — *Åtgången*, part. pret. *Det är alltsammans å-et*, förbrukadt, förtärdt, användt, (fam.) *illa å-et*, illa medfaren; illa behandlad, handterad.

ÅTGÅNG, m. 2. 1) Förbrukning. *Der i huset är stark å. på socker.* — 2) Afättning, afgång. *Köpmännen hade stark å. på sina varor.*

ÅTGÅRD, m. 3. 1) Se *Åtgörande*. En klok å. *Laga å. Regeveringens å-cr. Min å. härvid inskränkt sig till...* Det här skeit utan min å., genom hans å. — Syn. Anställande. Se f. ö. *Anstalt*. — 2) Befattning, handläggning. *Det hör ej till min å.*

ÅTGÖRA, v. a. 2. (höjes som *Göra*) Göra, verka, utträtta i en sak. *Han klagade öfver, att ingenting i saken åtgjordes. I den saken är ännu ingenting åtgjort.*

ÅTGÖRANDE, n. 2. Hvad som åtgöres, verkas i en sak. *Det kan ske utan hans å. Jag känner ej hans å. i denna sak.*

ÅTHÄFVOR, f. 1. pl. (*Åt Häfva sig*). Betydde fordom: Uppförande, beteende.) Yttre skick. *Christus värdt i å. befunden såsom en människa.* — Brukas äfven, ehuru mindre riktigt, i samma mening som: Åtbörder.

ÅTHÄST, m. 2. Häst, förspänd till venster för en vagn; häst, som går till venster.

ÅTKOMLIG, a. 2. Som kan åtkommas.

ÅTKOMMA, v. a. 3. (höjes som *Komma*) Se *Komma å t.*

ÅTKOMST, c. 3. 1) Förvärfvande, vinnande, erhållande. — 2) Sätt att åtkomma; sättet, huru något åtkommit; förvärfvingsätt.

ÅTKOMSTHANDLING, f. 2. Handling, som visar åtkomsten af en egendom.

ÅTLYDA, v. a. 2. Lyda, efterlysa. *Å öfverhetens bud. Å lagens föreskrifter.* — Syn. *Se Lyda.*

ÅTLYDNAD, m. 3. Lydnad som visas, efterlydnad. *Till å. af konungens nådiga befallning.*

ÅTLÖJE, n. 4. 1) Beteende. *Utsätta sig för allmänhetens å. Göra å. af, begäbba, bete.* — 2) Föremål för andras beteende, för begäbber. *Göra sig till ett å. Blå, göra sig till ett å. för andra, för alla människor. Vända i å., i sitt tal gifva något en sådan vändning, att det blir föremål för löje.*

ÅTMINSTONE, åtminståne, adv. Till det minsta. *Om han å. ville försöka.*

ÅTNJUTA, v. a. 3. (höjes som *Njuta*) Njuta, äga, vara i besittning af, äga att uppbära. *Å. en god halsa. Å. sin konungs nåd. Å. en lön af 6,000 r:dr.*

ÅTNJUTANDE, n. 4. Förhållandet att man åtnjuter. *Vara i å. af, åtnjuta.*

ÅTNÖJA SIG, v. r. ell. ÅTNÖJAS, v. dep. 2. Vara nöjd, nöjas. *Han å-jde sig att svara med en axelryckning. Veta att å-s med litet. Dermed å-jdes han.* — Syn. *Se Nöja sig.*

ÅTRÅ, v. a. 1. Återkalla. *Å. sina ord, ett löfte.* — *Å. sig, v. r.* Återtoga sitt ord, sitt löfte; åndra mening, föresats, beslut; åndra sig.

ÅTRÅ, åtrå, v. a. 2. (Brukas blott i pres. ind. o. infinitiv.) Häfva trängande begär efter något. — Syn. *Se Åstunda.*

ÅTRÅ, åtrå, f. sing. Trängande begär efter något. *Ha å. till, efter något. Å. efter åra, beröm, penningar. Häfva en brinnande å. att få resa.* — Syn. *Se Begär.*

ÅTSIDA, f. 4. 1) *Se Framsida.* — 2) (för körande eller ridande) Venster sida. *Häst, som är på å-n. Stigbygeln på å-n.* — 3) (på mynt och medaljer) *Se Bildsida.*

ÅTSITTA, v. n. 3. (höjes som *Sitta*) Sitta (ått intill), ått omsluta. — Brukas nästan endast i part. pres. *Åsittande. En å. rock.*

ÅTSKILJA, v. a. 2. 1) Skilja en person ifrån en annan. *När de fördes i fångelse, blefvo de*

af officern åtskilde. — 2) I föreställningen skilja något ifrån ett annat, göra skillnad emellan. *Han kan ej å. höger och venster. De kunna ej å-s. Dessa omständigheter böra noga å-s. Han kan ej å. mellan godt och ondt (bättre säges: skilja).* — *Å-s, v. d.* Skiljas ifrån hvarandra. *Efter ett kort samtal åtskildes vi.* — *Åtskild, part. pass. o. adj.* Skild, särskilt, hvar för sig. *Husen ligga å-a från hvarandra.* — *Åtskiljande, n. 4.*

ÅTSKILJELIG, a. 2. Som kan åtskiljas.

ÅTSKILLIG, a. 2. Särskilt, skiljaktigt. *Å-a personer, omständigheter. På å-a sätt.* — Syn. *Skiljaktig, Särskilt, Olika, Diverse.*

ÅTSKILLIGHET, f. 3. Egenskapen att vara åtskillig; skiljaktighet, olikhet.

ÅTSKILNAD, m. 3. Skiljaktighet, skillnad. *Det är stor å. emellan dem. Det är stor å. emellan människor, människorna äro mycket olika. Göra å. emellan, i föreställningen, om dömet skilja mellan. Bestämna, utmärka å-en emellan tvänne föremål. Utan å., lika. Till å. ifrån, för att skilja från något, t. ex.: Till å. ifrån hvarandra märktes de olika. Med den å. all...*

med den skiljaktigheten, olikheten ått...

ÅTSKILS, åtschil's, adv. I sär, hvar för sig. *Taga å. Sätta å. Ligga å. Känna å., känna igen det ena från det andra.*

ÅTSPÖRJA, v. a. 2. (höjes som *Spörja*) Se *Fråga, Tillspörja.*

ÅTTA, åtta, grundtal. Sju och en tillsammans. *Å. års tid. De voro å. Å. i sänder. Å. gånger. Å. dagar, brukas vanligen i samma mening som en vecka, t. ex.: Inom å. dagar. För å. dagar sedan. I dag å. dagar till. Om måndag å. dagar, måndagen efter nästkommande måndag. I går å. dagar sedan.* — *Ss. Å-ra-dig, -sidig.*

ÅTTA, f. 1. 1) Siffror, som betecknar talet åtta. — 2) Kort med åtta tecken eller s. k. ögon.

ÅTTADUBBEL, a. 2. 1) Åtta gånger så stor. — 2) Säges om något, som består af åtta likadana eller liknande saker, eller varande blott af samma art, natur. Jfr. *Dubbel, 2.*

ÅTTADUBBELT, adv. Åtta gånger; åtta gånger så mycket. *Å. så stor. Gifva å. igen.*

ÅTTADUBBLA, v. a. 1. 1) Göra åtta gånger så stor. — 2) Upprepa åtta gånger. — 3) Framte, framställa, återgifva i åtta lika exemplar.

ÅTTAFALDIG, a. 2. Se *Åttadubbel*.

ÅTTAFALDT, adv. Se *Åttadubbel*. — Skrifves äfven *Åttafalt*.

ÅTTAHUNDRA, grundtal. Åtta gånger hundra.

ÅTTAHUNDRADE, ordningstal. Som i ordningen följer näst efter den sjuhundra nittionde nionde.

ÅTTAHÖRNIG, a. 2. Som har åtta hörn eller vinklar. *Å. figur.*

ÅTTAHÖRNIG, m. 2. Åttahörnig figur.

ÅTTAMÄNNING, f. 2. (bot.) Växt, som hör till klassen Oktandria.

ÅTTAPUNDIG ell. ÅTTPUNDIG, a. 2. *Å. kanon, som afskjuter kulor om åtta skåpunds vikt.*

ÅTTAPUNDIG ell. ÅTTPUNDIG, m. 2. Åttapundig kanon.

ÅTTASTÄFVIG, a. 2. Som består af åtta stafvelser. *Å-t ord.*

ÅTTASTÄMMIG, a. 2. Som utföres af åtta stämmor.

ÅTTATAL, n. 3. Räknetalet åtta.

ÅTTATIO ell. ÅTTIO, grundtal. Åtta gånger tio. *Å. år gammal.*

ÅTTATIONDE ell. ÅTTIONDE, ordningstal. Som följer i ordningen näst efter den sjuttionde nionde.

ÅTTATIOTAL ell. ÅTTIOTAL, n. 3. Antal af åttio. *Han är på å-cr, på åttionde året.*

ÅTTATIOÄRIG ell. ÅTTIOÄRIG, a. 2. Som varar eller varat åttio år; åttio år gammal.

ÅTTATUSEN, grundtal. Åtta gånger tusen.

ÅTTATUSENDE, ordningstal. Som följer i ordningen näst efter den sjutusen niohundra nittionde nionde.

ÅTTAÄRIG, a. 2. Som varar eller varat åtta år; åtta år gammal.

ÅTTING, m. 2. Åttiondedelen af en tunna.

ÅTTIO, m. fl. se *Åttalig, &c.*

ÅTTKANT, m. 5. Se *Åttahörning*.

ÅTTKANTIG, a. 2. Som har åtta kanter. *Å-t jern.*

ÅTTKANTJERN, n. sing. Åttkantigt jern.

Å, n. 4. 1) Sjelljudande bokstaf, den tjugonde-åttonde i svenska alfabetet. Bibehåller alltid sitt eget ljud, såsom: *År, åra, årt, åska.* — 2) Det ljud, som höres, då bokstafven å uttalas. Man säger *åfven å-ljud.*

Å, förkortning af *År* eller *Åro*, i hvardags-språket.

ÅCKEL, å'ck'l, n. sing. (t. *Åckel*) 1) En egen obehaglig känsla, yttrande sig i stark vedervilja för mat och dryck öfverhufvud, eller för något visst slag deraf, i sin högsta grad åtföljd af retning till eller verklig kräkning. *Känna å.* — 2) (fig.) *Se Vämjelse, bem. 2, a och b.* [Åckel.]

ÅCKLA, v. a. o. impers. 1. Förorsaka åckel. *Maten å-r mig. Allt å-r honom. Det å-r mig.* [Åckla.]

ÅCKLIG, a. 2. Som förorsakar åckel. Säges både i egentlig och figurlig mening. *Å. mat.* (Fig.) *Å-t beröm.* — Syn. *Se Vämjelig.* [Åcklig.]

ÅCKLIGHET, f. 3. Åcklig beskaffenhet; åcklig smak, lukt. — Syn. *Vedervärdighet, Vidrighet.* [Åcklighet.]

ÅDEL, å'd'l, a. 2. (af *Adel*) 1) Adlig, förnäm. *Å. börd, härkomst.* — 2) a) Brukas som titel för vissa ofrånliga personer af något högre anseende. *Å. och högaktad. Å. och lagfaren. Å. och välbetrodde.* — b) Titel, som tillkommer magistrater i öfriga städer utom Stockholm. — 3) (fig.) a) Förträfflig, dyrbar, herrlig. *Helsan är en å. gåfva. Njuta den ålla friheten.* — b) (i moralisk mening) Sedligt förträfflig; villig att af ren välvilja uppföra sin egen fördel för andras bästa. *En å. man. Å. själ. Ett å-t hjerta.* — c) Säges äfven om det, som utgår ifrån eller uttrycker, tillkännagifver en sådan själens egen-skap. *Ålla tänkesätt. Å. handling. Ett å-t ansigte. Å. min. Ålla drag.* — d) Säges lika-ledes om växter, hvilka genom form, smak o. s. v. utmärka sig framför andra; äfv. i allmänhet om

ÅTTONDE, ordningstal. Som är näst efter den sjunde. *Hvar å. dag, vecka. För det å.*

ÅTTONDEDEL, m. 2. En del af ett helt, som är deladt i åtta lika stora delar. *Å-s not, ell. blott åttiondedel, not, hvars valör är blott en åttiondedel af en hel not. Å-s takt, takt afdelad i åttiondedel, t. ex.: tre å-s, sex å-s takt.*

ÅTVARNA, v. a. 1. Se *Varna*.

ÅTVARNING, f. 2. Se *Varning*.

ÅVATTEN, n. 3. Vatten uti eller hämtadt ifrån en å.

ÅVERKA, v. a. 1. Göra åverkan på. Jfr. *Åverkan, bem. 1. Å. skog.*

ÅVERKAN, f. sing. indef. 1) Olofligt begagnande af hvad annan man tillhör. Säges endast i fråga om skog, fruktträd o. s. v. *Å. å skog. Göra å. å allmänningen.* — 2) Skada, som förorsakas genom yttre inverkan. *Luftens, tidens å. En kroppsskada utan yttre å., som tillkommit utan yttre våld.*

Å, n. 4. 1) Sjelljudande bokstaf, den tjugonde-åttonde i svenska alfabetet. Bibehåller alltid sitt eget ljud, såsom: *År, åra, årt, åska.* — 2) Det ljud, som höres, då bokstafven å uttalas. Man säger *åfven å-ljud.*

Å, förkortning af *År* eller *Åro*, i hvardags-språket.

ÅCKEL, å'ck'l, n. sing. (t. *Åckel*) 1) En egen obehaglig känsla, yttrande sig i stark vedervilja för mat och dryck öfverhufvud, eller för något visst slag deraf, i sin högsta grad åtföljd af retning till eller verklig kräkning. *Känna å.* — 2) (fig.) *Se Vämjelse, bem. 2, a och b.* [Åckel.]

ÅCKLA, v. a. o. impers. 1. Förorsaka åckel. *Maten å-r mig. Allt å-r honom. Det å-r mig.* [Åckla.]

ÅCKLIG, a. 2. Som förorsakar åckel. Säges både i egentlig och figurlig mening. *Å. mat.* (Fig.) *Å-t beröm.* — Syn. *Se Vämjelig.* [Åcklig.]

ÅCKLIGHET, f. 3. Åcklig beskaffenhet; åcklig smak, lukt. — Syn. *Vedervärdighet, Vidrighet.* [Åcklighet.]

ÅDEL, å'd'l, a. 2. (af *Adel*) 1) Adlig, förnäm. *Å. börd, härkomst.* — 2) a) Brukas som titel för vissa ofrånliga personer af något högre anseende. *Å. och högaktad. Å. och lagfaren. Å. och välbetrodde.* — b) Titel, som tillkommer magistrater i öfriga städer utom Stockholm. — 3) (fig.) a) Förträfflig, dyrbar, herrlig. *Helsan är en å. gåfva. Njuta den ålla friheten.* — b) (i moralisk mening) Sedligt förträfflig; villig att af ren välvilja uppföra sin egen fördel för andras bästa. *En å. man. Å. själ. Ett å-t hjerta.* — c) Säges äfven om det, som utgår ifrån eller uttrycker, tillkännagifver en sådan själens egen-skap. *Ålla tänkesätt. Å. handling. Ett å-t ansigte. Å. min. Ålla drag.* — d) Säges lika-ledes om växter, hvilka genom form, smak o. s. v. utmärka sig framför andra; äfv. i allmänhet om

hvad som synnerligen utmärker sig eller är af vigtigare beskaffenhet. *Ådlares kroppsdelar, de som äro närmast nödvändiga för lifvet, såsom hjertat, hjernan, o. s. v. Ådla stenar; de som utmärka sig genom hårdhet, glans och färg. Ådla metaller, de som genom elden icke lida någon förändring.*

ÅDELHET, f. 5. Ädel beskaffenhet, högt värde. Jfr. *Ådel, bem. 3, a, b, c.*

ÅDELMOD, å'd'l-mód, n. sing. 1) Ädelt sinne, ädelt hjerta. Jfr. *Ådel, bem. 3, b.* — 2) (i inskränkta mening) Mildhet och försänlighet emot fiende eller ovän, på hvilken man vore i tillfälle att hämnas.

ÅDELMODIG, a. 2. Som lifvas af, eller uttrycker, tillkännagifver ådelmod. *En å. man. Å-a tänkesätt. En å. handling.*

ÅBELMODIGT, adv. På ett ådelmodigt sätt, af ådelmod. Jfr. *Ådel, bem. 3, b.* — 2) (i inskränkta mening) Mildhet och försänlighet emot fiende eller ovän, på hvilken man vore i tillfälle att hämnas.

ÅDELSINNAD, a. 2. ell. ÅDELSINT, a. 1. Se *Ådelmodig*.

ÅDELSTEN, å'd'l-stén, m. 2. Se *Ådel, 3, d.*

ÅDELTA, å'd'ta, adv. På ett ädelt sätt, med ådelhet. *Tänka, handla å.*

ÅDLING, m. 2. (i högre stil) Adelsman. *Ung å.*

ÅFJA, å'f'ja, f. sing. (föråldr.) Dy, gyttna.

ÅFLANDE, å'v'lånnde, n. 4. (fam.) Irligt bemödande.

ÅFLAS, å'v'l'ass, v. d. 1. (isl. *Fla*, arbeta, af *Afl*, kraft) Irligt bemöda sig, med all makt sträfva. *Å. att vinna åra.*

ÅFVEN, å'v'n, konj. 1) Derjemte, tillika. *Han är rik och å. lycklig. Hon är icke allenast skön, utan å. god.* — Syn. *Ock, Också, Femväl, Derjemte, Tillika, Äfvenväl, Äfvenledes, Desslika.* — 2) Likaledes. *Det är å. min tanke.* — Syn. *Likaledes, Femväl, Ock, Också, Äfvenledes, Äfvenväl, Äfvenså, Likaså, Sammalunde, Sammalledes.* — 3) Till och med. *Å. dygden blir föraktad.*

Ä. då man tror det. Ä. om, om än, om ock. — Syn. Också, Jemväl, Ätvenväl. — 4) Lika. Hon är ä. så god som vacker. Ä. så väl som.

ÄFVENLEDES, äv'n-lédäss, konj. Se Äfven, bem. 1 o. 2.

ÄFVENSOM, äv'n-sämm, konj. Likasom, på samma sätt som.

ÄFVENSÅ, äv'n-så ell. äv'n så, adv. Likaså, lika. Det är ä. med mig. Ä. gör jag. Ä. har det händt mig. Man kan säga ä. om honom. Ä. mycket, litet. Ä. stor. Jag har sett ä. vackra. Ä. anspråkslös som kunnig. Ä. väl som.

ÄFVENTYR, äv'ntyr, n. 3. (fr. *Aventure*, af modet. lat. *Adventura*) 1) Ovanlig, utomordentlig händelse, som träffar någon, ofta förönd med begreppet af fara. *Lychligt, besynnerligt, ljust, färligt ä. Löjligt, romantiskt ä. Söka ä. Råka ut för ä. Förädla ä. Kasta sig i ä. Gå ut på ä.*, gå ut, för att söka äfventyr. — Bildar sammansättningen Kärleksäfventyr. — 2) (i de fornda riddarromancerna) Vägsamt företag, som står i samband med något slags förtrollning. — 3) Fara vid något, som företages på vinst och förlust. *Det må ske på hans ä.*, om han underkastar sig följderne och dermed förenad fara. *Jag gör det på mitt ä.*, på mjtt ansvar: följderne må drabba mig. *Med ä. att*, med fara att. — *Till ä-s.*, se *Tilläsfventyrs*. — *Ss. Ä-sälshande.*

ÄFVENTYRA, v. a. 1. Sätta i fara, på spel; utsätta sig för förlust af. *Ä. lifvet. Ä. en drabbning. Han vill ej ä. att blifva ansedd för feq.* — Syn. Se *Väga*.

ÄFVENTYRARE, m. 3. 1) Den som älskar äfventyr eller äfventyrliga företag, hvaraf någon vinst är att förhoppas. — 2) Person utan bestämdt lefnadsyrke, hvilken lever af intriger och bedrägerier.

ÄFVENTYRLIG, a. 2. Som har egenskap af äfventyr; färlig, våldig. *En ä-t företag.*

ÄFVENVÄL, äv'nväl, konj. Se Äfven, bem. 1, 2 och 3.

ÄGA, v. a. 2. I. I landskapspråket äfv. *Impf. Äta.* (I äldre språket *Eiga, Aiga, Ägha*; englsax. *Agan*; moes.göt. *Agan*; isl. *Eiga*.) 1) Innehafva och besitta med egen rätt, såsom egen tillhörighet. *Hvem äger detta hus? Ä. stor förmögenhet. Förstöra allt hvad man äger och har. Allt det lilla han äger.* — Syn. Råda om, Besitta, Hafva. — 2) (i vidsträckt mening) Innehafva, ätnjuta, vara i ätnjutande af, besitta. *Ä. en systla. Ä. goda löneinkomster. Ä. goda egenskaper. Ä. stora dygder, förtjenster. Ä. mycken styrka, vighet, godt förstånd. Ä. smille, skönhet, talanger. Ä. anseende, makt, inflytande. Ä. ens vänskap, förtroende.* — 3) Ä. nägon, ätnjuta dess närvaro, sällskap; äfv. besitta en persons kärlek. *Han ville offra allt, för att ä. henne.* — 4) Utbildadt med infinitiv, antingen med eller utan *att*, betyder Äga: a) Hafva rättighet, vara behörig. *Ä. att hälla sig till köparen. Han äger ej söka det. Han äger döma derom. Ä. att göra och låta*, vara berättigad att &c. *Ni äger att döma derom. Ni äger att befälla öfver mig*, höfghälsuttryck, då man vill antyda, att man gerna vill tjena någon. — b) Vara pligtig, skyldig. I denna bem. numera fåga brukligt. *Wurpnr nator man i kronune pianist fangen, på äger Konungen han löse.* — 5) Brukas äfven i några särskilda talesätt, t. ex.:

Ä. rum, inträffa, hända, ske, t. ex.: *Om ett upplopp skulle ä. rum. Det äger sin riktighet*, är sant, verkligt, riktigt. *Det äger ingen grund*, är ogrundadt. — *Ä-n-de*, part. akt. *Ä. rätt*, se *Äganderätt*.

Anm. Ordet skrives af somliga *Ega*, i öfversättning af *Egen*, *Egendom* och det isl. *Eiga*. För skrifsättet *Äga* tala derom ett länge stadgått bruk, det allmänt (utom i hufvudstaden) rådande ä-budet i uttalet, äfvensom att i det gamla svenska språket *Agha, Ägha* och *Agha* äro vanliga. *Stjernhjelms, Spegel, Ihre* och *Weste* hafva alla *Äga*; *Sahlstedt* doremot *Ega*.

ÄGA, f. 1. II. Egendom, besittning. *Det är ej mer än en mans ä.*, är lagom att ägas af en enda, är för litet att delas. — Brukas i sing. sällan, utom i vissa talesätt, i hvilka den gamla böjda kasus *Ägo* ännu bibehåller sig, t. ex.: *Hafva i sin ägo*, innehafva, besitta. *Komma, vara i ens ägo*, blifva, vara ens egendom, tillhörighet. — *Ägor*, pl. Den mark, som hör under en större eller mindre jordegendom. *Den gården har stora ä. Det ligger på mina ä. Jaga på andras ä.* [Eg.]

ÄGANDE, n. 2. Förhållandet, att man äger något; besittning, innehafvande. *Jfr. Äga. Hennes ä. var enda föremålet för hans tankar.* [Eg —.]

ÄGANDERÄTT, äganderätt, m. sing. Rättigheten att efter godtycke använda ett ting och ifrån befattning dermed utesluta alla andra. Kallas äfv. *Egendomsrätt*. [Eg —.]

ÄGARE, m. 3. — RINNA, f. 1. Den, som äger något. *Vara ä. af, till något. Hvem är ä. till denna tvårdgård? Husets ä. Ä. af ett stort bruk.* [Eg —.]

ÄGG, ÄGGA, m. fl. se *Egg, Egga*, &c.

ÄGG, n. 3. 1) Organisk del, som genom allfelse framalstras hos honan i flera djurklasser (fåglar, amfibier, fiskar, insekter och maskar), samt af henne efter viss tid lägges på ett ställe, der utkläckningen genom tillräcklig värme kan befordras, inneslutande, under en hård eller mjuk betäckning (Äggskal), olika vätskor (Hvitan och Gulan), uti hvilka fröet till ett djur af samma slag utvecklar sig, hvilket näres och tillväxer, tills det språngr betäckningen och utkommer i dagen. *Fågelägg, Höns-, Ank-, Gåsägg, Maskägg, Myr-ägg*, m. fl. *Fiskarnes ä.* kallas *räm*. — 2) Särskilt och i allmänhet menas Ägg af höns, dels i sitt naturliga tillstånd, dels tillredda till mat. *Stort, litet, friskt, skämt ä. Lägga ä.*, se *Lägga*. *Lägga på ä.* ell. *lägga ut ä.*, se *Lägga*. *Koka, öta ä. Lösökta, hårdökta ä. För-lorade ä.*, se *Förlora*, bem. 3. *Brynta ä.*, brynta i smör uti munkpanna. *Ä. med fläsk, med spenat.* (Ordspr.) *Ä-et vill lära honan värpa*, lärjungen vill vara klokare än mestaren; den okunnige, oerfarne vill vara klokare än den kunnige och erfarne. (Talesätt) *Ta' en på ä-et*, på frisk geruing. *Det skall bli antingen ä. eller ungar*, saken måste afgöras; det måste en gång bli slut på det här, utgången må bli hurudan som helst. *Se der ha vi ä-et*, der ha vi upplysning i saken. — 3) Ägg kallas äfven det genom aflösen framalstrade fröet hos qvinnan och honor af däggdjuren, men hvilket vid födselen förstöres, och ej utkläckes, såsom förhållandet är med egentliga Ägg. *Jfr. bem. 1. — Ss. Ä-handel. — handlare.*

ÄGGBLOMMA, f. 1. Se *Äggegula*.

ÄGGBLOMSTER, n. 3. Se *Lejontand*.

ÄGGBUBBERT, äggbubb't, m. 2. Ett slags maträtt, tillagad af ägg.

ÄGGEGLA, f. 1. Den gula vätska, som fyller det inre af ett ägg. — Kallas äfven Äggblomma. — Skrives äfv. *Ägg-gula*.

ÄGGFORMIG, a. 2. Som har formen af ett ägg. — Syn. Oval.

ÄGG-GULA, se *Äggegula*.

ÄGGHINNA, f. 1. Så kallas den hinna, som närmast under skalet omsluter vätskorna i ett ägg.

ÄGGHVITA, f. 1. Den hvita vätska i ett ägg, som befines näst under ägginnan och omsluter gulan.

ÄGGHVITSUBSTANS, --- substans, m. 3. (kem.) Ett eget ämne i ägghvita, äfven kalladt Albumin.

ÄGGHVITSMJÖLK, f. sing. Maträtt, tillagad af söt oskummad mjölk med ägghvitor, mandel, socker, citronskal och kanel.

ÄGGKAKA, f. 1. Kaka, tillagad med ägg.

ÄGGKOPP, m. 2. Liten enkom gjord kopp, som för beqvämighet begagnas, då man äter kokta ägg.

ÄGGKRÄM, m. o. n. 3. KräM, tillredt af ägg.

ÄGGLING, m. 2. Örtsläktet Cucubalus.

ÄGGLÄGGANDE, a. 1. Som lägger ägg. Ä. *djur*.

ÄGGLÄGGNING, f. 2. Den lifsförrättning hos fåglar och andra djur, då de lägga ägg.

ÄGGMJÖLK, f. sing. Mjölk, kokad tillsammans med vispade äggegular.

ÄGGMÖS, n. 3. En maträtt, tillagad af mjölk, mandel, citron, gräde och ägg.

ÄGGNING, f. 2. Borttagning efterhand af sjöfåglars värpta ägg.

ÄGGOLJA, f. 1. En brandgul, tjockflytande olja, som beredes af ägg och användes på apotek.

ÄGGOST, m. sing. En maträtt, tillagad af ägg, oskummad mjölk, mandel, socker, rifvet citronskal och gräde.

ÄGGPANNA, f. 1. Panna, hvari ägg kokas.

ÄGGPANNKAKA, f. 1. Se *Ägghaka*.

ÄGGPLANTA, f. 1. Örtens Solanum Melongena, med dels röda här, dels hvita, snarlika duflägg.

ÄGGPLOMMON, n. 3. Benämning på vissa ägggrunda plommonsorser af olika färg. *Blåa, gula, gröna, röda ä.*

ÄGGPUNSCH, m. 3. En sort punsch af ägg, vatten, vin, socker och rifvet citronskal.

ÄGGRUND, a. 2. Se *Äggformig*.

ÄGGRÄTT, m. 3. Maträtt, tillagad hufvudsakligen af ägg.

ÄGGRÖRA, f. sing. Maträtt, tillagad af ägg, blandade med mjölk, som under kokning röres omkring i en panna.

ÄGGSJUK, a. 2. (fam.) Ä. *hona*, som vill lägga ägg. *Gå som en ä. hona*, visa synbara tecken till oro, af villrådhighet, huru man skall komma fram med något, som man vill yttra, eller få någon sin önskan uppfyllt.

ÄGGSKAL, n. 3. Skalet eller betäckningen, som omsluter ett ägg.

ÄGGSTEN, m. 2. Ett slags äggformig sten. Kallas eljest Oolit.

ÄGGSTOCK, m. 2. (anat.) En af kvinnans födslo delar, bestående i en aflång, platt, körtellik kropp, i hvars yta ligga ett slags små gryformiga blåsor, som innehålla de egentliga äggen, i hvilka fostren utbildas.

ÄGGTODDY, ägg'toddi, m. 2. Toddy, tillagad af punschsirap, blandad med en äggegula.

ÄGGÖL, n. 3. Maträtt, tillagad af dricka och vispade äggegular, kokade tillsammans.

ÄGIR ell. ÄGER, nom. prop. m. Vatnets gud, enligt Asalären.

ÄGO, se *Äga*, II.

ÄGODELAR, m. 2. pl. En persons egendom, förmögenhet, isynnerhet när den är af någon betydighet.

ÄGODELNING, f. 2. Delning af ägor.

ÄGOMÄTNING, f. 2. Ägors uppmätning.

ÄGOR, se *Äga*.

ÄGOSKILNAD, m. 3. Gränsskilnad emellan ägor.

ÄGOTVIST, f. 3. Rättegångstvist angående ägoskilnad.

ÄGRETT, ägr't, m. 3. (fr. *Aigrette*) 1) Häger-tofs, buske af hägerfjädrar. — 2) Juvelsmycke i form af en hägertofs. — 3) Fyrværkspjes, hvars eld liknar en hägertofs.

ÄGTA, m. fl., se *Äkta*, &c.

ÄKTA, ä'kta, a. oböjl. 1) Som har alla erforderliga egenskaper, för att fullkomligt motsvara sitt begrepp eller ändamål, vara i sitt slag fullkomlig. Ej falsk, ej eftergjord, ej förfalskad. *Ä. guld. Ä. rhenskt vin. Ä. perlor. Ä. stenaar, diamanter. Ä. guldgaloner*, förfärdigade af med guldan öfverspunnnet, vanligen gult, silke. *Ä. silfvergaloner*, hvar till silfverlan användts. *Ä. silfverpapper*, på ena sidan med äkta bladsilfver belagd. *Ä. färg*, som sitter i, varaktig. I samma mening säges äfven: *Äkta rödt, blått garn*, o.s.v. *Ä. träd*, genom okulering eller ympning förädladt. *En ä. vän, ä. vänskap*, sann, verklig. *Ä. dokument, ä. skrift, handling*, ej förfalskad, ej understucken. *Ä. ciceronianisk latin*, liknande den latin Cicero skref. — *Motsatser*: Falsk, Förfalskad, Eftergjord, Understucken. — Syn. Sann, Verklig. — 2) a) Genom giftermål förenad; som lever i äktenskap, gift. *Ä. make, maka. Ä. makar. Ä. man, hustru. Ä. folk, ä. par*, man och hustru. *Ä. hälft, se Hälft. Leva som ä. folk*. — Brukas elliptiskt, i st. f. *Äkta maka*, uti följande uttryck: *Begära till ä.*, fria till; *gifva till ä.*, till hustru; *taga till ä.*, se *Äkta*, v. a. — b) Som tillhör eller har afseende på äktenskapet; genom äktenskapet helgad; som anstår, tillkommer gifta. *En kristeligt ä. förbund. Ä. förening. Ä. sammanlesnad. Ä. stånd*, tillståndet att vara gift. *Ä. samlag. Ä. säng. Född af ä. säng*, af lagligen gifta föräldrar. *Ä. kärlek, pligt. Hålla, bryta ä. tro. Ä. band*, se *Äktenskapsband*. *Ä. börd*, af lagligen gifta föräldrar. — c) Född i äktenskap. *Ä. barn. Ä. son, dotter*. — 3) (fam.) Säges om person eller sak, som är i högsta grad dålig eller förkastlig. *En ä. bof, skurk, lymmel. En ä. pedant. Ett ä. bofstycke, skämtsdycke. Den, del är ä.*, säges ironiskt, ofta skämtvis, om den eller det, som i hög grad utmärker sig för något dåligt, förkastligt. — Syn. Erts, Erke-. [Ägta.]

ÄKTA, v. a. 1. 1) Gifva sig med. *Han ä-de en rik flicka. Ä. hvarandra*. — 2) (trädg.) Genom okulering eller ympning förädlad unga frukt-träd. — *Äktande*, n. 3. [Ägta.]

ÄKTESKAP, ä'k'teskäp, n. 3. o. 3. Laglig förbindelse på lifstid emellan tvänne personer af olika kön, med berättigande till köttligt umgänge. *Träda i ä.*, se *Gifva sig*. *Bryta ä-et*, sina äktenskapspligter. *Leva tillsammans utom ä-et*, såsom gifta. — Syn. Vif, Mannvif, Äktenskapsförbindelse. — förbund, — band. — *Ss. Ä-sfiende, — skatare*.

AKTENSAPLIG, a. 2. Som tillhör, har afseende på, utmärker äktenskapet; som äktenskapet fordrar, o. s. v. *Ä. sammanlefnad, tycka, sällhet. Ä. trohet. Ä. scen*, uppträde mellan äkta makar. [Ägt. —]

AKTENSAPLIG-AFHANDLING, f. 2. Se *Äktenskapskontrakt*.

AKTENSAPSBAND, n. 3. (fig.) Se *Äktenskapsförbund*. [Ägt. —]

AKTENSAPSBROTT, n. 3. Otrohet i äktenskapet.

AKTENSAPSBRYTARE, m. 3. — **ERSKA**, f. 1. Den som begår äktenskapsbrott.

AKTENSAPSDJEFVUL, m. 2. pl. — *djeftar*. Se *Asmodeus*.

AKTENSAPSFIOLEN, m. sing. def. (skämtv.) a) Barnskri. — 2) Trätor emellan äkta makar. [Ägt. — violen.]

AKTENSAPSPRÅG, f. 1. Fråga, som rör äktenskapet och hvad dermed samband äger.

AKTENSAPSFÖRBINDELSE, f. 5. eller **AKTENSAPSFÖRBUND**, n. 5. Se *Äktenskap*. — *Syn.* Äktenskapsband.

AKTENSAPSFÖRDRAG, n. 3. eller **AKTENSAPSFÖRÖRD**, n. 3. Se *Äktenskapskontrakt*.

AKTENSAPSFÖRÖRD, n. 3. Se *Äktenskapskontrakt*.

AKTENSAPSJÄF, n. 3. Jäf emot den, som ämnar träda i äktenskap.

AKTENSAPSKONTRAKT, --- käntråkt, n. 3. o. 5. Förord eller öfverenskommelse om tvänne makars gifträtt, som skriftligen upprättas före giftermålet. — *Syn.* Äktenskapsfördrag, — förord. [Äktenskapscontract.]

AKTENSAPSKORS, n. 3. (fig.) Plåga i äktenskapet.

AKTENSAPSLÖFTE, n. 4. Löfte om äktenskap. *Han har gifvit henne ä. Barnet är afladt under ä.*

AKTENSAPSKOR, n. 3. (fig.) Det tvång och de förbindelser, äktenskapet medförer. *Träda under ä-t*, gifta sig.

AKTENSAPSPANT, m. 5. (fig.) Barn, afladt i äktenskap.

AKTENSAPSLIGT, f. 3. Pligt, som äktenskapet åligger; (särskilt) gif persons förbindelse till äkta samlag. *Uppfylla sin ä.*

AKTENSAPSRÄTT, m. sing. (mor. fil.) Det slags rätt att tillgema sig en annans person, som är grundad på frivillig, af kyrkan stadfästad öfverenskommelse.

AKTENSAPSSAK, f. 3. Rättegångssak, som angår något äktenskapligt förhållande.

AKTENSAPSSKILNAD, m. 3. Laga skilsmessa mellan äkta makar. *Begära ä. Döma till ä.*

AKTENSAPSSIFTARE, m. 3. Den, som anstiftar eller anstiftat ett äktenskap.

AKTENSAPSSTÄNDET, n. sing. def. Se *Äkta ståndet*.

AKTENSAPSTVIST, f. 3. Tvist emellan äkta makar.

AKTENSAPSTYCKE, n. 4. Förhållandet, då tvänne personer af olika kön hafva mycket öfverensstämmande, så att de synas skapade för hvarandras. *De hafva ä.*

AKTET, f. 3. Egenskapen att vara äkta; äkta art, beskaffenhet. Jfr. *Äkta*, *born*. 1. [Ägt. —]

AKTNING, f. 2. (trådg.) Förrättningen att äkta unga fruktträd. [Ägt. —]

ÄLDRE, äldre, adj. kompar. af *Gammal*. (af *Älder* ell. t. *Alt*) *Han är ä. än jag*, två år ä. *En ä. man*, något gammal, något till ären. *I ä.*

ären, i en mera framskriden ålder. *Ä. ä. tjeinsten*, som tjänat längre. *Sjukdomen har gjort honom tio år ä.*, har gifvit honom utseende af att vara tio år äldre. *N. N. den ä.*, säges både i afseende på lefnadsålder och en föregående tidsålder, t. ex.: *Herr X. den ä.*, d. v. s. fader, äldre broder eller äldre person med samma namn; *Cato den ä.*, som lefde i en äldre tid (än *Cato den yngre*). *Ä. tider*, forntiden. *I ä. tider, från ä. tider. Ä. inteckning*, tecken före en annan. *Ä. datum*, till tiden föregående ett annat. I samma mening säges äfv.: *Ä. rättighet, skuld, händelse*. — *Brukas* stundom äfven substantivt, t. ex.: *En af de ä. i ett samfund*.

ÄLDST, ällst, adj. superl. af *Gammal*. *Han är ä. af bröderna. Ä-e sonen. I ä-a tider*, längst tillbaka i forntiden. *Från ä-a tider*. — *Brukas* substantivt i plural, såsom benämning på vissa genom val tillsatta öfverhetspersoner eller styresmän. *De ä-e i församlingen. Stadens ä-e*. [Älst.]

ÄLF, ÄLG, se *Elf*, *Elg*.

ÄLING, m. 2. En fiskart, *A. tum* lång, vackert randig; i bäckar. — *Cyprinus phoxinus*.

ÄLSKA, v. a. 1. (af gamla verbet *Äla*, föde, nära, söja för) 1) Hysa innerlig tillgifvenhet för. *Ä. sina föräldrar, syskon, barn. Ä. sin hustru. Ä. sitt fädernesland. Ä. Gud*, hafva Gud öfver allting kär, så att man icke uppsättligen bryter emot hans bud. — 2) Hysa kärlek till en person af annat kön. *Ä. en flicka. Ä. mycket, högt, ömt, innerligen*. *Brukas* ofta absolut, t. ex.: *Han har ännu icke ä-t. Att ä. är att brinna*. — *Syn.* Hålla af, Tycka om, Dyrka, Äguda, Tillbedja. — 3) Hafva höjelse, tycke för. *Ä. spel, jagt. Ä. att spela, att supa. Jag ä-r all tro, det...*, jag ville gerna tro, att... — *Ä-n de*, part. akt. *Brukas* ofta adjektivt, och äfven (för bem. 2) substantivt, t. ex.: *En ä. moder. Ett ä. hjerta. Tvänne ä. De ä. — Ä-d.*, part. pass. o. adj. *Vara mycket ä. En ä. person. En ä. maka. Mitt ä-e barn. Detta ä-e namn*.

ÄLSKANSVÄRD, a. 2. Se *Älskvärd*.

ÄLSKARE, m. 3. 1) Den som älskar en qvinna eller af en qvinna älskas. *Hon har många ä. Han är hennes förklarade ä.* — 2) Den som har tycke för, finner behag i något. *Ä. af sång, dans, musik, af jagt, nöjen*. — *Bildar* flera sammansättningar, såsom: *Musikälskare, Bokälskare, m. fl.*

ÄLSKARINNA, f. 1. 1) Qvinna, som älskas af en man. *Hans ä.* — *Syn.* *Käresta, Herrskarinna, Flamma, Gudinna, Gudomlighet, Dulcinea*. — 2) Qvinna, som har tycke för, finner behag i något. *Hon är en stor ä. af teatern*.

ÄLSKELIG eller **ÄLSKLIG**, a. 2. 1) Älskad, kär. *Ä-e ähörare! Vår ä-e häre broder*. (I konststil) *Oss älskellig*, som åtnjuter vår ynnest, t. ex.: *Vår troman, oss ä.* — 2) Älskvärd. Uttrycker i allmänhet en högre, andlig, i själens egenskaper grundad älskvärdhet.

ÄLSKLIGHET, f. 3. Egenskapen att vara älsklig (hem. 2).

ÄLSKLING, c. 2. (nytt ord) 1) Innerligt älskad person. *Brukas* i denna hem. mest om munkön. *Hon väntar sin ä. tillbaka*. — 2) Mycket omtyckt gunstling, favorit. *Säges* ej alltnast om människor, utan äfv. om djur. *Hans begge ä-ar, den lilla gossen och flickan. Hennes ä., fågeln i buren*. — 2) Örtsläglet *Myosotis*.

ÄLSKOG, älskogg, m. sing. Föräldrart ord. 1) Kärlek emellan könen. *Sjuk af ä.* — *Syn.* Se

Kärlek. — 2) Kärlekshandel. *Erfaren i ä.* — 3) Kösungänge. *Plåga ä.*

ÄLSKOGSBERIFF, f. 5. Bedrift i kärleksväg. **ÄLSKOGSSJUK**, a. 2. Sjuk af kärlek.

ÄLSKOGSVILLA, f. 1. (bot.) Se *Spikkklubba*.

ÄLSKVÄRD, a. 2. 1) (om person) Som förtjänar att älskas; som har många yttre behag i förening med hjertats godhet. *Ett ä-t fruntimmer*. — 2) (om egenskaper) Som förtjänar att blifva omtyckt; i hög grad behaglig, tilldragande. *Ä-a egenskaper. En ä. blygsamhet. På ett ä-t sätt*. — *Syn.* Älskansvärd, Älsklig. Se f. 6.

Behaglig.

ÄLSKVÄRDHET, f. 3. Egenskapen att vara älskvärd. — *Syn.* Älsklighet. Se f. 6. **Behag**.

ÄLTA, f. 1. I. Ett slags oregeblunden barnfrossa. *Gossen har ä-n*.

ÄLTA, v. a. 1. II. (af *Aff*, kraft, styrka; ursprungl: *Stöta, slå*) Omröra (ler, murbruk, gips, m. m.). *Ä. deg, knäda den*. — *Syn.* Bearbeta, Knäda. — *Ältande*, n. 4. o. *Ältning*, f. 2.

ÄLTARE, m. 3. En som ältar.

ÄLTGRÄS, n. 3. Örtten *Ranunculus Ficaria* med små gula blommor, hvilken lägges på pulsen för frossa.

ÄMBÄR, ämbar, n. 3. (lat. *Amphora*, grek. *Amphoréus*) Ett slags mindre lagtkärl till vattenhämtning m. m., vanligen uppvid försedd med en järnbygel, för att bära det med handen eller hänga det på kroken af ett ok. — *Bildar* sammansättningarna: *Brand-, Brunns-, Diskämbar*. [Embar.]

ÄMBARSEGEL, n. 3. Fyrkantigt segel.

ÄMBETE, m. fl., se *Embete*, &c.

ÄMNÄ, v. n. 1. (isl. *Efna*) Hafva för afsigt att göra något. *Jag ä-r resa i morgon. Jag har aldrig ä-t göra er något ondt*. — *Syn.* Ärna, Äkta, Hafva för afsigt, Stä, vara i begrepp, i beråd att. — *V. a. 1.* (med ä) Hafva för afsigt att gifva, tilldela, tillfoga en något. *Jag ä-r det ä. honom. Han har ä-t det ä. de fattiga. Hugget var ä-d. ä. honom*. — 2) (med till) Bestämna (person eller sak) till något. *Han ä-r sin son till prest. Blocket är ä-d. till en bildstod*. — 3) Tillhugga, tilldåna. — *Ä. sig*, v. r. 1) Se *Ämna*, v. n. *Jag ä-r mig att resa bort*. — 2) (genom ellips) Hafva för afsigt att begifva sig till ett ställe. *Hvart ä-r ni er? Jag ä-r mig till börsen. Ä. herrarna sig långt? Ä. sig in, ut, bort, o. s. v.*

ÄMNE, n. 4. (isl. *Efni*) 1) Det, hvaraf något göres, blifver, eller kan göras, blifva. *Ä-t, hvaraf något arbetas, tillverkas, förfärdigas, tillredes, väfves, stäckas, svarvas, slöjdas, tillhugges*, o. s. v. *Ä. till bröd*, se *Brödamne*; äfv. *brödeg*. *Ä. till frukt. Vi äro alla skapade af samma ä. Hatt af godt ä.* — *Bildar* ätskilliga sammansättningar, såsom: *Räämne, Byggnadsämne, m. fl.* — 2) För sig bestående, sjelfständigt ting. *Enkla, sammansatta ä-n. Fasta, flytande luftformiga ä-n. Vattuet består af tvänne enkla ä-n, vate och syre. Det träaktiga ä-t i en kropp*. — 3) Något, som blott är tillkännadt eller endast groft arbetadt. *Ä. till en plog. Det är ännu blott i ä.*, arbetet derpå är endast börjadt, groft tillformadt. — 4) Det, hvaröfver skrives, talas, rådslås, öfverlägges; föremål för skrift, tal, öfverläggning, o. s. v. *Ä-t för en afhandling, ett tal, en teaterpjäs, en predikan, en afhandling, en kritik, ett samtal. Han har skrivit öfver detta ä. Tala i ett ä. Afhandla ett ä. Det felas ä. till samtalets fortsättande. Hålla*

sig vid ä-t. Gifva ä. till kritik, skrift. I ä-n, som röra religionen. Komma till ä-t. Återvända till sitt ä. I det ä-t är han väl hemmastadd. Det är ej hans ä., det hör ej till hans yrke eller arten af hans kunskaper. — *Ingår* i flera sammansättningar, såsom: *Talämne, Afhandlings-, Öfverläggnings-, Samtalsämne, m. fl.* — 5) Person, som loftar att blifva tjenlig till något visst yrke, någon viss tjänst, befattning. *Han är ett godt ä., ett ä. till något stort. Godt ä. till prest. Man säger äfven: Det fins hos honom ä. till någonting stort*. — *Har* flera sammansättningar, såsom: *Generals-, Prest-, Biskops-, Köpmans-, Doktorsämne, m. fl.* — 6) Förmåga till penningbidrag. *Gifva efter råd och ä.* — 7) (gam. krameraltim) De i häfd varande odalägornas, isynnerhet åkerns vidd och bördighet.

ÄMNEHAMMARE, m. 2. pl. — *hamrar*. Vanlig stångjernshammare, der smidesämnen af tackjern beredas.

ÄMNEJERN, n. sing. Groft utsmidt jern, hvilket vidare smides till hvarjehanda jernarbeten. *Ä. till bösspipor*.

ÄMNESSMED, m. 3. Smed, som arbetar vid en ämnesshammare.

ÄMNESSYEN, ämnessyön, m. 3. pl. — *svenner*. Lärjunge i konst eller yrke, ämnad till dess utöfning; (vid embetsverk) extraordinarie, auskultant; (i handverk) gesäll. *Ä. till prest, till köpman*.

ÄMNETRÄ, n. 4. Groft tillhugget trä, ämnadt till något arbete.

ÄN, änn, konj. I. 1) Nyttjas som jämförelseord. *Större ä. jag. Mer, mindre ä. Jag vill hellre, att han lefver, än att han blir död. Jag önskar ingenting högre, ä. att se er lycklig*. — 2) I negativa satsar, efter annan, annat, andra, annorlunda, *han än* en uteslutande, uppbärfande betydelse. *Jag har ingen annan vän ä. er. Genom en annan utväg än den jag nyttjat. Jag fruktar intet annat än att...*, endast att... *Det betyder intet annat än att... Icke annorlunda ä. om fienden vore här*, liksom fienden &c.

ÄN, änn, adv. II. Betecknar: 1) Fortfarande af en handling eller ett tillstånd intill en viss tidpunkt eller till närvarande tid. *Han var uppe ä., då jag kom. Han lefver ä. Han kommer icke ä. på länge, Är hon kommen ä.?* — *Syn.* Ännu. — 2) Förhöjning, ökning, uppreppande; äfv. förutsättning, medgifvande. *Han är ä. större. Jag fick ä. tre äpplen*, ytterligare tre ä. *Låt om oss ä. göra ett försök. Om han vore ä. så rik ell. vore han ä. aldrig så rik*, om han ock vore &c. *Hvem han ä. vara må*, han må vara hvilken som helst. *Eho det ä. vara må*, det måtte vara hvem som helst. *Om jag ä. ville aldrig så gerna. Hvad ä. mer är ell. ä. mer*, ännu mer. *Ä. ett ord*, ett ord till. *Ä. en gång*, en gång till. — *Syn.* Ännu, Ändå, Ock, Också, Till och med. — 3) Motsats, omvexling. *Ä. bad, ä. hotade han. Ä. för mycket, ä. för litet. Ä. det ena, ä. det andra. Han är ä. här, ä. der. Ä. en, ä. en annan. Ä. så, ä. så*, olika, ombytligt. — 4) Fråga, antydande en fortsättning, stundom äfven uttryckande en viss känsla af trofs, harm, förtrytelse, bekymmerlöshet o. s. v., eller en erinran, invändning, anmärkning, o. s. v. *Början af historien är god: ä. sedan? Du tror, att han skall bli ond på mig: ä. se'n då? Kroppens helsa bör vårdas: ä. själens då?*

Ä. om så vore? Än om han går och gifter sig? men hvad skall hända, om han &c.?

ÄNDA, ä'nnda, f. 1. sing. I. ÄNDE, m. 2. pl. ändar. (isl. Endi) I allmänhet: Det yttersta af rum, antal, tid eller fortvarande. 1) I fråga om rum: a) Det yttersta af längd. Än af ett snöre. Vi gingo till ä-n af gången, af trädgården, af staden. I begge ä-r af bandet, stängen, bjelken. Från ena ä-n till den andra. — b) Det yttersta i utsträckning: Kant, sida, gräns. Vid skogens ä. Ä-n af ett bord, af en åker. Från alla världens ändar. Till världens ä. Resa, sätta på ä., ställa upprätt, t. ex.: Resa en tunnna på ä. Sitt på ä., stå upprätt. Öfver ä-a, omkull, t. ex.: Falla öfver ä-a. Kasta öfver ä., se Öfverändakasta. (Fig. fam.) Börja i galen ä., oklokt. — c) (fig. i lägre språket) Bakdel på en menniska. Sitta på ä-an, på bara ä-an. Gifva någon en fot i ä-an, se Fot. — Syn. Stjert, Stuss. — d) (utan plur.) Slut, utgång. Boken, berättelsen har ingen ä., är utan ä. (Teol.) Världens ä., denna världens förstöring. — e) Litet stycke af något långt och mycket smalt (t. ex. af låg, tråd). Bildar sammansättningarna Tåg-, Tråd-, Silkes-, Ullgarnsända. — f) (skepp.) Hvarje tåg som hör till löpande godsot. — 2) (utan plur.) Det yttersta, sista i afseende på antal, mängd, myckenhet, mått, mål, o. s. v. Det var ingen ä. på menniskor, som strömmade till, en otalig mängd af menniskor tillströmmade. Han fick snart ä. på sina penningar, de togo snart slut. Göra ä. på, göra slut på, förstöra, t. ex.: Göra ä. på sin egendom. — Syn. Slut. — 3) (utan plur.) Det sista eller yttersta i afseende på tid, fortvarande. Årets, månadens ä. Intill lifvets ä. Året, dagen i ä., hela året, dagen igenom. Det är ingen ä. på hans klagovisor, han klagat beständigt. På, taga ä., sluta, t. ex.: Saken fick en snöplig ä. Det tog en ä. med förskräckelse. Gå till ä., slutas, t. ex.: Anståndstiden går om thorsdag till ä. Till ä-a löpa, se Tilländalöpa. Vara till ä-a, vara slutad, t. ex.: När spektaklet var till ä-a. Göra ä. på något, bringa att upphöra, göra slut på, t. ex.: Han gjorde snart ä. på oroligheterna. Göra ä. på (med) en, taga lifvet af en; älv, kulfva, öfvervinna, tukta, förstöra, ruinera en. Göra ä. på lifvet, göra ä. med sig, taga lifvet af sig. Göra ä. med sig betyder äfven: förstöra sig, ruinera sig. Utan ä., utan slut, ändlös. (Ordspr.) Allting har en ä., det ges slut på allt. När ä-n är god, är allting godt ell. ä-n kröner verket, se Kröna. — Syn. Slut, Utgång, Ändalykt. — 4) (fig. i sing., med prep. till) Ändamål, syfte. Man visste ej, till hvad ä. det skedd. Han lät till den ä-n besätta kullen.

Anm. Ände är den ursprungliga formen, men Ända brukas nu allmänare i skrivspråket, hvaremot Ände bibehåller sig mera i talspråket, i bestämd förn vanligen sammantaget till Änn ell. Änn (t. ex.: Ge en fot i änden).

ÄNDA, ä'nnda, v. a. 2. II. Bringa till slut, sluta, göra ände på. Ä. sitt lif, sina dagar. Han ä-de sin regering med en berömvärd handling. — Syn. Se Sluta. — V. n. Taga slut, sluta. Han har ä-t på ett ärofullt sätt. — Ä-s, v. d. ell. Ä. sig, v. r. 1) Slutas. Här ä-s berättelsen. Hur skall det ä-s? Det ä-r sig illa. — 2) (gam.) Hafva en viss slutföring (ändelse). Ord, som ä-s på en vokal. — Syn. Se Slutas.

ÄNDA, ä'nnda, adv. III. Utmärker en viss,

noga bestämd gräns, vare sig i rum, tid eller förhållande. 1) I fråga om rum. Betecknar rörelse, läge eller utsträckning. Jag for härifrån ä. till Upsala, utan all smaka ett Guds lån. Han har kommit ä. från Paris. Ä. från Ystad till Torneå. Han stod ä. bakom. Vattnet nådde honom ä. till knä. Gå ä. dit, hit, ä. fram, ä. in. Skottet gick ä. igenom, helt och hållet igenom. Ä. ned i afgrunden. Ä. upp på berget. Ä. öfver Alperna. Ä. omkring, rundt omkring. — 2) I fråga om tid. Utmärker fortvarande från eller till en viss bestämd tidsgräns. Ä. från sin ungdom, barndom. Ä. från Abrahams tid. Sofva ä. till ljusan dag. Ä. till lifvets slut. Ä. till i dag. Ä. hitintills. Ä. in på vintern. Ä. inemot jul. Ä. till dess ell. ä. tills. Ä. igenom, beständigt. — 3) Betecknar en öfverdrift, vare sig i godt eller ondt. Han beundrar ä. till hennes fet. — 4) Nyttjas för att utmärka en viss krets af ting eller begrepp i hela dess vid, då alltid föregångit af prep. från. Från minsta fågel ä. till örnen. — 5) Ä. fram, rent ut, t. ex.: Säg sin mening ä. fram. Han är ä. fram, rätt fram.

ÄNDALYKT, m. 3. (af Anda och Lykta) Slut, utgång (egentl. på lifvet). På en bedröflig ä. På ä-en ell. (gam.) på ä-one, vid lifvets ända, till sistone.

ÄNDAMÅL, ä'ndamål, n. 5. Målet för en handling. Föresätta sig ett ä. Vinna, ernå, uppnå sitt ä. Hafva något till ä., hafva för ä. att... Mitt ä. är att... Det är utan ä., tjenar till ingenting. I ä. att..., i äsigt att. — Syn. Se Äsigt.

ÄNDAMÅLSENLIG, a. 2. Tjenlig för ändamålet. — Ändamålsenlighet, f. 3.

ÄNDBÄNDESEL, m. 2. pl. — bändslar. (skepp.) Yttersta bändsel på ett vant.

ÄNDE, se Ända.

ÄNDELIG, se Ändlig.

ÄNDELSE, f. 3. (gram.) Den eller de bokstäfver, som ända ett ord. Ä. på e, på ig.

ÄNDELSEBOKSTAF, m. 3. pl. — bokstäfver. (gram.) Bokstaf, som änder ett ord.

ÄNDELÖS, se Ändlös.

ÄNDLIG, a. 2. Som har ände. Säges med afseende på tid eller storhet. Ä-a väsenden. Ä. tillvarelse. En ä. storhet (i matematiken). — Motsatser: Oändlig; (i filosofien) evig.

ÄNDLIGHET, f. 3. Egenskapen att vara ändlig. ÄNDLÖS, a. 2. Utan ände, utan slut. — Syn. Gränslös, Evig. — Ändlöshet, f. 3.

ÄNDOCK, ä'ndäck ell. ä'ndäck, konj. 1) Se Ehuru. Ä. han var i Guds skepelse. — 2) Se Ändå.

ÄNDRA, v. a. 1. (af Annan) Göra om något, så att det får annan form, beskaffenhet; göra, att något blir olika mot hvad det förut var; gifva annat skick, tillstånd, förhållande, innehåll, o. s. v. Ä. en klädning, en rock. Ä. ett ord, en mening i skrift. Ä. sitt uttalande. Ä. uppförande, tänkesätt. Ä. sitt lefnadssätt. Ä. tanka, mening. Ä. uppsätt, föresats, beslut. Hvad som en gång skett, står ej att ä. Jag kan icke ä. det. Det kan ej ä-s, ell. det låter ej ä. sig. — Syn. Förändra, Förändra, Ymsa, Ombyta, Omändra. — Ä. sig, v. r. 1) (om sak) Förändras, blifva annorlunda. Vädrer han ä-t sig. Hans utseende har ä-t sig. Det ä-r sig väl med tiden. — Syn. Ändras, Förändras, Förändra sig, Ombytas, Byta om, Skifta, Vexla, Omvexla, Variera, Förbyta sig, Förvandla sig. —

2) (om person) a) Få annat utseende, andra egenskaper; blifva annorlunda beskaffad. Han har ej ä-t sig i något, sedan jag sist såg honom. — b) Ombyta beslut, äsigt; ätra sig. Han har ä-t sig, är nu af annan tanka, har fattat annat beslut. — Ändras, v. dep. Blifva förändrad.

ÄNDRING, f. 2. Handlingen eller verknigen, hvarigenom något ändras. Ä. af en rock. Göra ä. i en förordning. Söka ä. i en dom. — Syn. Förändring, Omändring, Ombyta, Omvexling, Afvexling, Variation.

ÄNDTARM, m. 2. Den yttersta af tarmarna, hvilken öppnar sig i sätet.

ÄNDTARMFISTEL, --fist'l, m. 2. pl. — fistlar. (med.) Fistel i trakten af ändtarmens mynnig.

ÄNDTARMSFALL, n. 3. (med.) Ändtarmens framfallande.

ÄNDELIG ell. ÄNDTLIG, a. 2. (föga brukl.) Som är eller skulle vara det sista i en följd (af handlingar, tankar), eller hvarpå intet mer af samma slag följer. Detta är mitt ä-a beslut. Ä. uppgörelse.

ÄNDELIGEN ell. ÄNDTLIGEN, adv. a) Efter en lång tid; efter att mycket förutgått. Ä. kom han. Ä. har han fattat sitt beslut. Ä. är den saken slutad. — Syn. Om sid. — 2) (fam.) Nödvändigt, för all del, framför allt. Han vill ä. följa mig. Var ä. försigtig. Han måste ä. göra det. Laga ä., att han kommer. Kom ä. — 3) Slutligen. Ä. får jag tillägga, att... — 4) Det måste medgifvas, visserligen, i sanning. Han är då ä. icke farlig. Ä. kan man väl säga, att...

ÄNDVÄNDA, v. a. 2. Vända upp och ned på. ÄNDÄ, ä'nnda o. ä'nddä, konj. 1) Likväl, det oakadt, emellertid, icke desto mindre. Det är ä. intet annat än vatten. Alla menniskor fka efter rikedom, och ä. ser man få rika, som äro lyckliga. Vill du ä. försvara sådana orimligheter? Jag vill ä. bjuda till. Om det ä. ville lyckas! Liksom man ej visste det ä. Han nekar ä. — 2) Se Ännu, 2.

ÄNG, f. 2. (isl. Äng; ursprungl. slätt vid hafstrand) Gräsbeväxt fält, som afbergas för höfångst. Slå en ä. Låta beta en ä. Lägga till ä., igenlägga brukad jord till ängsmark. — Ss. Ängblomster, -sbacke, -sskötsel, -sstycke, -vaktare, -växt.

ÄNGBORST, m. 2. o. 3. Se Borstgräs.

ÄNGBULLER, m. 2. pl. Se Bullerblomster.

ÄNGD, f. 3. (af isl. Eign, egendom; föräldr., bibl.) Trakt, nejd. [Engd.]

ÄNGDUN, n. 5. Se Ängsull.

ÄNGEL, m. fl., se Engel, &c.

ÄNGELSK, m. fl., se Engelsk, &c.

ÄNGER, ä'ng'r, m. 2. pl. — ängrar. Insektsläkte af Skalbaggar. Dermestes.

ÄNGERBAGGE, m. 2. pl. — baggar. Se Bokmal.

ÄNGGUBBAR, m. 2. pl. Se Korsört, bem. 1.

ÄNGHAFRE, m. sing. En art vild hafra, på torra ängar. Ävena pratensis.

ÄNGKAFLE, m. sing. Grässlaget Alopecurus pratensis.

ÄNGKAMPE, m. sing. Grässlaget Phleum pratense.

ÄNGKNAPPAR, m. 2. pl. Se Bullerblomster.

ÄNGKRASSE, m. sing. Se Bräsmagräs.

ÄNGLÄRKA, f. 1. En art af Lärkornas släkte. Alauda pratensis.

ÄNGLÖK, se Ängslök.

ÄNGNEGLIKA, se Ängsnegliska.

ÄNGSBLÅ, f. 1. Ett redskap, som begagnas vid anläggandet af sillängar.

ÄNGSFÖRYNGRING, f. 2. (landbr.) Ängars betäckning med jord.

ÄNGSGRÖ, m. sing. Foderväxten Poa pratensis.

ÄNGSHAGE, m. 2. pl. — hagar. Afstängd ängsmark till beteshage.

ÄNGSKNÄRR, m. 2. Se Kornknarr.

ÄNGSKÄRA, f. 1. Örten Serratula tinctoria, på skogsängar, med röda blommor.

ÄNGSKÄRA ell. ÄNGSKÄRRA, f. 1. Se Kornknarr.

ÄNGSLA, v. a. 1. (af Ängst) Göra ängslig. Denna tanke ä-de honom mycket. — Syn. Se Bedröfva. — Ä. sig, v. r. ell. Ä-s, v. d. Plågas af ängslan. Ä. sig för ett lappr.

ÄNGSLAN, f. sing. indef. Qvälgande oro af fruktan för något förestående, obestämdt ondt. — Syn. Se Bedröfvelse.

ÄNGSLÄTYR, --ty'r, m. sing. Foderväxten Lathyrus pratensis.

ÄNGSLIG, a. 2. 1) Plågad af ängslan. Jag är ä. för hans framtid. Vara, bli ä. öfver något. Se ä. ut. — Syn. Se Bedröfad. — 2) (fam.) a) Rädd. Han är inte ä. af sig. — b) Tråkig. Det är en allt för ä. menniska. — c) (om sak) Sorglig, otreblig. Ä. nyhet. Ä. ton. Ä-t väder. — Syn. Se Bedröflig.

ÄNGSLIGHET, f. 3. Se Ängslan.

ÄNGSLIGT, adv. På ett ängsligt sätt, med ängslan.

ÄNGSLUND, m. 3. Lund i en äng.

ÄNGSLYCKA, f. 1. Litet inhägnadt åkerland i en äng.

ÄNGSLÄRKA, se Änglärka.

ÄNGLÖK, m. 2. Se Hundlök.

ÄNGSMARK, f. 3. Gräsbeväxt, såsom äng begagnad mark.

ÄNGSNEGLIKA, ä'ngsnä'jlicka, f. 1. Örten Dianthus deltoides, på torra ängar, med röda, små, ganska vackra blommor.

ÄNGSNÄRPA, f. 1. Se Kornknarr.

ÄNGSPADE, m. 2. pl. — spadar. Ett redskap, som begagnas vid anläggandet af sillängar.

ÄNGSRÅKA, f. 1. Ett redskap, som brukas vid anläggning af sillängar.

ÄNGSRÖDNING, f. 2. Bortrödning af buskar o. d. i en äng.

ÄNGSSKYFFEL, m. 2. pl. — skyfflar. Ett redskap, som begagnas vid anläggandet af sillängar.

ÄNGSSKÄRA, ÄNGSSNÄRPA, se Ängskära, Ängsnärpa.

ÄNGSULL, f. sing. Kärrväxt med ax, hvilkas hår likna ull. Eriophorum polystachium. Kallas äfv. Ängdun, Hardun, Madun, Hvithufvud.

ÄNGSVATTNING, f. 2. Ängars förbättring genom vattenledning.

ÄNGSVINGEL, m. sing. Grässlaget Festuca elatior.

ÄNGSYRA, f. 1. Örten Rumex acetosa med rödbruna blomvippor.

ÄNGULL, se Ängsull.

ÄNGVALL, m. 2. Se Ängsmark.

ÄNGVÄDD, m. 2. Örten Scabiosa succisa, i ängar, med blå, stundom hvita blommor.

ÄNKA, ÄNKLING, m. fl., se Enka, Enkling, &c.

ÄNNE, n. 4. (isl. Enni; gam.) Panna.

ÄNNESPANN, n. 5. (gam.) Pannsmücke.
ÄNNU, ännu ell. ännu, adv. 1) Äfven nu, ända till och i denna stund. *Är han kommen ä?* Ä. *är han ej kommen.* Ä. *i denna stund.* Ä. *i dag.* — 2) Ytterligare, vidare. Ä. *en gång, en gång till.* Ä. *en, en till.* Ä. *mer, mera till, ända mera; ytterligare; jfr. Ä mer (under Än).*
ÄNSKÖNT, änskönt, konj. Se *Ehuru.*
ÄNTERBILA, f. 1. (sjöt.) En lätt yxa, som brukas vid åntring. [Enter —.]
ÄNTERDRAGG, m. 2. (sjöt.) Dragg, som kastas i tacklaget af ett fiendtligt fartig, för att fasthålla det. [Enter —.]
ÄNTERGÅST, m. 2. (sjöt.) Ä-ar kallas de af manskapet på ett örlogsfartyg, som kommanderas till åntring. [Enter —.]
ÄNTERHÅKE, m. 2. pl. — *hakar.* Se *Änterdragg.*
ÄNTERNÄT, n. 5. (sjöt.) Nät, som går rundt omkring ett örlogsfartyg, sex fot öfver relingen, för att hindra fienden ifrån att åntra. [Enter —.]
ÄNTRÄ, v. a. 1. (sjöt.) Öfverspringa på ett fiendtligt fartig, för att bemäktiga sig det. — *Änträd, n. 4. o. Äntring, f. 2.* [Enter.]
ÄNTÄ, äntä ell. äntä, adv. (gam. lagt.) Se *Ända.* Ä. *all, ehuru.*
ÄPELGRÄ, se *Apelgrä.*
ÄPELGRÖN, äpp'l-grön, a. 2. Af samma ljusgröna färg som äpplen hafva.
ÄPELKAKA, f. 1. Kaka. Tillagad med äpelmos.
ÄPELKÄMMARE, m. 2. pl. — *kamrar.* Kammarer, der äpplen förvaras.
ÄPELKASTAD, se *Apelkastad.*
ÄPELKOMPOTT, äpp'l-kämpott, m. 5. En maträtt af gelé och utstuckna kokta äpplen.
ÄPELKRAM, äpp'l-kram, m. o. n. 3. Äpelmos med vispad gräde.
ÄPELMADAM, --- ämm, f. 3. Äpelmångelska.
ÄPELMOS, n. 5. Skalade, med socker och kryddor kokta äpplen.
ÄPELMUNK, m. 2. Pösmunk med inbakade äpelskivor.
ÄPELMUST, m. sing. Cider af äpplen.
ÄPELPUDDING, m. 2. Pudding med inkom af äpelskivor.
ÄPELSIRAP, äpp'lsirapp, m. 3. Ett slags sirap, tillredd af äpelmust.
ÄPELSOPPA, f. 1. Fruktsoppa af äpplen.
ÄPELTÄRTA, f. 1. Tärt, tillredd af finskurna äpelskivor med socker, mandel, russin, o. s. v. [— tort.]
ÄPELVIN, n. 5. Se *Äpelmust.*
ÄPLE, äpple, n. 4. (kelt. *Apal*; englsax. *Apl*, *Äpl*; isl. *Aval*; i äldre språket *Æpli*) 1) Frukten af äpelträdet. *Aftaga ä-n.* Ä. *ä-n.* *Stekta ä-n.* (Fig. fam.) *Bitu i ett surt ä,* nödgas göra något obehagligt, hafva någon förtret, motgång. (Ordspr.) *Ä-t faller ej långt ifrån trädet,* föräldrarnes egenskaper gå venligtvis i arf till barnen. — Bildar en mängd sammansättningar, såsom: Sommar-, Höst-, Vinter-, Söt-, Kungs-, Ananas-, Anis-, Pärön-, Ägat-, Bön-, Klock-, Olje-, Fenkåls-, Kardinals-, Lökäppl-, m. fl. Se äfv. *Twistäppl.* — 2) Brukas i sammansättningar för några andra slags frukter, t. ex. Granatäppl. — Se äfven *Galläppl, Håräppl, Adamsäppl.* — 3) Bild af ett äppl. Se *Riksäppl.* — Sa. *Äpelformig, -gelé, -kräm, -kärna, -lik, -mångelska, -rätt, -sajt, -skal, -skifva, -stjeln, -trädd.* [Äppl.]
ÄPLEBUSKE, m. 2. pl. — *buskar.* *Ostindisk*

ä, en buskväxt, hvars frukt liknar ett litet äppl och har ytterst angenäm smak och lukt. Psidium.
ÄPLEFLY, n. 4. Insekt af Fjärilarna, hvars larv lever i äpelträdens frukt och är orsak till maskätta äpplen. *Phalena Pomona.*
ÄPLESYRA, f. 1. (kem.) En egen syra i omogna, sura äpplen och åtskilliga bärsorter.
ÄPLETRÄD, n. 5. Allmänt känt ädelt frukt-träd. *Pyrus malus.*
ÄRA, f. 1. 1) a) Andras öfvertigelse om och erkännande af en människas personliga värde. Kallas äfven *Yttre ära.* *Stå i mycken ä. hos någon.* *Angripa ens ä. Kränka ens ä. Stjåla ä-n af en, genom förtal nedsetta någon i andras aktning.* *Hålla i ä.,* högt akta, högt värdera, värda. *Ert ord i all ä.,* med all aktning för hvad ni yttrat. *Sällskapet i all ä.,* med all aktning för s. *Föda sig med ä-n,* på ärligt sätt. *Han har med ä dragit sig ur spelet,* med bibehållande af andras goda tanke. — b) (i lagspråket) *Medborgerlig ä.,* eller, vanligast, blott *Ära,* den aktning, som tillkommer hvar och en, hvilken ej blifvit af domstol ärelös förklarad. *Mista ä-n,* af domstol förklarad ärelös (se d. o.). *Få ä-n åter,* genom konglig nåd återställas i åtnjutande af sin medborgerliga ära. *Bära ä-n på flickan,* säges skämtvis om den, som sålunda återfått äran. — c) Se *Heder, bom. 4.* *Mista, förlora sin ä.,* blifva vanära, förlora sin oskuld. — 2) a) Handling eller yttre tecken, hvarigenom man visar någon, att man hyser en aktningstänka om honom. *Visa någon ä., mycken ä., godmönlig ä. Göra, visa någon en ä. Man gjorde honom den ä-n att ... Till fältherrns ä. anställdes en lysande fest. Det vederfors honom den ä-n att blifva vald till ledamot af vetenskaps-akademien. Han är all ä. värd. Ä. den som ä. bär.* den bör främst äras, som det bäst förtjenar. Brukas i vissa höflighetsuttryck. t. ex.: *Gör mig den ä-n att spisa hos mig i morgon. Visa mig den ä-n att ...* — Syn. *Ärebevisning, Ärebetygelse.* — b) Säges äfven om den hyllning, som egnas Gud. *Ä. vare Gud. Göra något till Guds ä.,* för att derigenom ära Gud. *Ge Gud ä-n och bekänna sanningen,* af vördnad för Gud bekänna sanningen. — 4) Den sedliga känsla, som förmår en människa att stäse, i alla lägen och förhållanden, noga iakttaga sedlighetens bud, för att bibehålla egen och andras aktning. Kallas äfven *Inre Ära.* *Lyda ä-ns bud, fördringar. Lyssna till ä-ns röst. En man af ä.,* som äger en sådan sedlig känsla och följer den. *Han har ingen ä. i sig, är utan all ä. och tro, har hvarken ä. eller samvete. På min ä.,* uttryck, som nyttjas, då man vill bedyra något. (Fam.) *Bo långt ifrån all ä. och redlighet, ganska afågsat.* — 5) Beröm, utmärkelse, stor heder, stort anseende. *Det ländar honom till ä. Till hans ä. måste erkännas, att ... Jag anser det för en ä. Vinna, inlägga ä. Han har dermed inlagt stor ä. Han var då på högsta spetsen af ä. Ståga upp till högsta ä. Ge en ä-n för något, tilldela en förtjensten af något. Göra sig en ä. af, sätta sin ä. i, anse såsom något för sig bekränande, t. ex.: *Han sätter sin ä. i ordhällighet; han gör sig deraf en ä.; han gör sig en ä. af, sätter sin ä. i att trosta alla. Hafva, så den ä-n, ell. hafva, så ä-n att ...* säges af artighet i det finare umgängespråket äfvensom i brefstil, t. ex.: *Jag har den ä-n att lyckönska er; jag får ä-n nämna**

att; jag har den ä-n teckna er ödmjukaste tjänare. — 6) Brukas i samma mening som *Krigs-ära.* *På ä-ns föll, på slagfältet. Dö på ä-ns bädd, på ä-ns föll.*
ÄRA, v. a. 1. Bevisa ära. *Vara mycket ä-d. Frukt Gud och ä. konungen. Prisa och ä. Gud.* — Syn. *Hedra, Vörda.* — Ä-d, part. pass. Brukas objektivt i samma mening som: *Högt ansett, högaktad, värderad, t. ex.: En allmänt aktad och ä-d man. Ä-e brefvet af den 10 dennes.*
ÄRBÄR, ärbär, a. 2. Som undviker allt, hvad som anses oförenligt med ära och anständighet. Säges om qvinnor. *Ett ä-t fruntimmer. En ä. flicka.* Brukas äfven om sak, t. ex.: *Ä-t upp-förande. Ä. klädsel.* — Syn. Se *Anständig.*
ÄRBÄRHET, f. 3. Egenskap att vara ärbär; ärbart väsende, ärbära seder, ärbära karakter. *I all ä.,* med iakttagande af all anständighet. — Syn. Se *Anständighet.*
ÄRBÄRT, adv. På ett ärbart sätt, i all ärbärlighet.
ÄREBETYGELSE, f. 3. Handling, hvarigenom ära bevisas någon.
ÄREBEVISNING, f. 2. Se *Ärebetygelse.*
ÄREBÖREN, ärebäränn, adj. 2. neutr. — et. Titel, som någon gång brukas för ståndspersoner af högre anseende.
ÄREDRYG, a. 2. (gam.) Stolt, högmodig. — *Äredryghet, f. 5.*
ÄREFÖRGÄTEN, äreförjät'n, a. 2. neutr. — et. Glömsk af pligt och ära. — *Äreförgätet, adv.*
ÄREFÖRGÄTENHET, äreförjät'nhet, f. 3. Glömska af pligt och ära.
ÄREGIRIG, äregirigg, a. 2. Se *Ärelysten.*
ÄREGIRIGHET, f. 3. Se *Ärelysten.*
ÄREGIRIGT, adv. På ett äregirigt sätt, med begär efter ära.
ÄREKRANS, m. 2. Krans, hvilken tilldelas någon såsom ärebevisning. — I samma mening säges äfven *Ärekrona.*
ÄRELYSTEN, a. 2. neutr. — et. Begärlig efter utmärkelse och beröm. — Syn. *Äregirig.*
ÄRELYSTNAD, m. 5. Begär efter utmärkelse och beröm. — Syn. *Äregirighet.*
ÄRELÖS, a. 2. 1) För nesligt brott af domstol förklarad äran förlustig, d. v. s. ovärdig af medborgerligt förtroende. *Göra någon ä. Blifva ä. — 2) Utan all heder och ära. Det är en ä. människa, han har ingen ära i sig. En ä. handling.*
ÄRELÖSHET, f. 3. Egenskapen att vara ärelös.
ÄRENAMN, n. 5. Se *Hedersnamn.*
ÄREMINNE, n. 4. Minnestal till en afleden persons ära. Ä. *öfver någon.*
ÄRENDE, ärende, i dagligt tal: ärende, n. 3. o. 4. (af fornda verbet *Ära, skicka.* Egentl.: beskickning.) 1) Uppdrag, angelägenhet, för hvars uträttande man skickas eller begifver sig till någon. *Skicka någon bort i ett ä. Uträtta silt ä. Uträtta ä-r.* *Jag har ett ä. att uträtta. Anmäla, säga silt ä. Hvad var gossens ä? Gå ett ä. åt någon, gå bort i ett uppdrag för ens räkning. Gå ä-r, åt andra uträtta sådana uppdrag. Springa ä-r,* säges i samma mening om flickor, pojkar, hufvud, m. fl. *Med oför-rättadt ä.,* se *Oförrättad.* (Fam.) *De gå i sina ä-r,* äro stadda i uträttning af sina göromål. *Jag går ej era ä-r,* emottar inga uppdrag af er. (Lagt.) *I rätta ä-r stadd, som har lagliga uträttningar. Jag reser i angelägna ä-r till N.,*

för att uträtta viktiga angelägenheter. *Ha ä. till, i något ärende ämna sig till; äfv. (fam.) vilja komma åt, ha godt öga till. Göra sig ä.,* föregifva något ärende, t. ex.: *Hon gjorde sig ä. med att fråga efter en person.* (Fam.) *Hafva ä.,* hafva behof att gå på afträdet. — 2) Göromål, sak, angelägenhet. *I dessa ä-r är han ej hemmastadd. Rikets, statens, kronans ä-r. Inrikes, utrikes ä-r. Det är ett ä. af vikt.* — Bildar åtskilliga sammansättningar, såsom: *Riks-, Stats-, Regerings-, Förvaltnings-, Embetsärende, m. fl.*
ÄRENPRIS, ärränpriss, m. 3. Örtén *Veronica officinalis,* med vackra blå blommor.
ÄREPORT, äreport, m. 2. En de antika triumfbågarna liknande bägställning, som vid högtidliga tillfällen, illuminationer, berömda personers intåg o. s. v. uppföres af trä, beklädes med granris, löf, blommor, och prydes med målningar, transparenter, m. m.
ÄRERÖRIG, a. 2. Som går å heder och ära. *Ä-t tal. Ä-a beskyllningar. Ä. process,* hvarigenom åsytas att skada någon till heder och ära.
ÄRERÖRIGHET, f. 3. Ärerörig beskaffenhet.
ÄRERÖRIGT, adv. På ett ärerörigt sätt.
ÄRESJUK, a. 2. (föga brukl.) Se *Ärelysten.*
ÄRESJUKA, f. sing. (föga brukl.) Se *Ärelysten.*
ÄRESKOTT, n. 5. Skott, som lossas till en persons ära.
ÄRESKÄNDANDE, a. 1. Som skändor eller åsytar att skända ens ära. Ä. *förtal.*
ÄRESKÄNDARE, m. 5. Den som uppsåligt skändar en annans ära, eller som i allmänhet gärna söker att skada andras goda namn och rykte.
ÄRESKÄNK, m. 3. Skänk, som tilldelas någon, för att derigenom bevisa honom en ära.
ÄRESTOD, m. 5. Bildstod, upprest till en persons ära. *Man reste honom ä-r.*
ÄRESTÄND, n. 5. (föga brukl.) Innehafvande af hög värdighet.
ÄRESTÄLLE, n. 4. Hög värdighet, förenad med ära och utmärkelse. *Uppstiga till de högsta ä-n.* — Syn. *Hedersställe, Hederspost, Heders-embete.* [Äroställe.]
ÄRETECKEN, n. 3. Se *Hederstecken.*
ÄRETEMPEL, n. 5. Tempel, uppfördt till ens ära.
ÄRETITEL, äretit'l, m. 2. pl. — *tillar.* Se *Hederstitel.*
ÄRETJENST, f. 3. Tjänst, som göres någon, för att derigenom bevisa honom en ära. *Göra, visa en den sista ä-n,* besörja eller bistå hans begrafning. — Syn. *Hederstjänst.*
ÄRETJUF, m. 2. pl. — *tjuvar.* Se *Äreskändare.*
ÄREVÖRDIG, a. 2. (i *ehrwärdig*) Som förtjenar ärebevisning, är värd att äras. *En ä. patriark.* — Brukas äfv. som titel för komministrar och skollärare, hvilka äro prester.
ÄREVÖRDIGHET, f. 3. 1) Egenskapen att vara ärevördig; ärevördigt utseende. — 2) Titel, som skämtvis tilläggas prester, hvilka tituleras ärevördige. *Ers ä!*
ÄREVÖRDIGT, adv. (föga brukl.) På ett vördnadsbjudande sätt.
ÄRFDABALK, m. 2. Den af balkarna i svenska lagboken, som stadgar, huru med arf och arfskifte förhållas bör.
ÄRFDAGODS, n. sing. (lagt.) Ärfdt gods.
ÄRFTELIG ell. ÄRFTLIG, a. 2. 1) Som går

i arf. *Ä-t* embete. — 2) Som erhållits genom arf. *Ä. sjukdom.*

ÄRFTELIGEN ell. **ÄRFTLIGT**, adv. Genom arf. **ÄRFTLIGHET**, f. 3. Ärftlig beskaffenhet. *Embets ä. En sjukdoms ä.*

ÄRFVA, v. a. 2. (af *Arf*) Erhålla genom arf; emottaga arf efter någon. *Han har ärfvt en stor förmögenhet. Han ärfvade detta hus efter sin far. Hvem har ärfvt honom? Han har rest all ä. sin mor. Brukas äfven absolut, t. ex.: Han har nyligen fått ä. (Fig.) Ä. saligheten, ä. Guds rike, blifva delaktig af den eviga saligheten. — Ä-nä, part. akt. Brukas äfven både som adjektiv och substantiv, t. ex.: De ä. släktlingarne, ell. de ä. voro alla tillstädes. — Ärfvd, part. pass. Ä. egendom.*

ÄRFVANDE, n. 2. Erhållande genom arf; arfs emottagande.

ÄRG, m. fl., se *Erg*, &c.

ÄRIL, f. rivill, m. 2. (sammandrag af *Ärin hella*, af *Är*, eld, och *Hell*, håll) 1) Stället i en eldstad, der elden har sin plats. — 2) Ugnsbotten.

ÄRILSTEN, m. 2. Mursten, som begagnas till ugnsbottnar.

ÄRING, f. 2. (af gamla verbet *Ära*, skörde) Ärsväxt, skörd. *God ä.*

ÄRJÄ, f. rja, v. a. 2. (i fornspråket *Äria*, ist. *Äria*) Plöja. *Ä. ned*, med plojen nedmylla, t. ex.: *Ä. ned säden.*

ÄRJEKROK, m. 2. Se *Ärder*.

ÄRJNING, f. rjning, f. 2. Plöjning.

ÄRKEBISKOP, m. fl., se *Erkebiskop*, &c.

ÄRLA, f. rla, f. 1. Ett släkte af Sparfågeln. *Motacilla*. Se *Ringärta*, *Sädesärta*. *Gul ä.*, en art af detta släkte, ofvan olivgrön, inunder gul. *M. flava*. [*Erla*.]

ÄRLIG, f. rligg, a. 2. (af *Ära*) 1) (i äldre språket) a) Aktad, ansedd, hedervärd. *Sätt dig icke i främsta rummet, att icke någon kommer, som är a-are än du. Luc. 14: 8.* — Särskilt kallades så i äldre tider riddare, adelsmän och andra ansedda personer. — b) Ärb. *Deras hustrur skola och ä-a vara. I Tim. v. 11.* — 2) (nu) a) Som ej för vanhederligt brott mistat äran; äfv. oberyktad, väl aktad, väl ansedd, hederlig. *Ä. mans hustru. Född af ä-a föräldrar. Ä-t namn, ell. ä-t namn och rykte*, rykte för att vara hederlig karl. — b) Strängt rättsinnig i afseende på andras egendom, så att man aldrig på något olofligt sätt vill tillogna sig den. *En ä. man. En ä. och bra karl. I boten ä. Genom ä. Ä-t folk.* (Fam.) *Tro en på dess ä-a ansigte*, hafva förtroende till någon, emedan hans ansigte synes utvisa, att han är ärlig. *Så sant jag är en ä. man*, uttryck, då man vill bedyra något. — c) Loflig, laglig. *På ä-t sätt förvärfvad. Ä-t köp.* — d) (fam.) Duglig, riktig, ordentlig; som kan nyttjas med heder. *Hon kan inte laga en ä. soppa. Jag har inte en ä. rock.* — e) Ärlig, i bemärkelsen: Väl aktad, väl ansedd, brukas äfven som titel för bönder, t. ex.: *Dannemannen ä-e och väl förståndige N. N.*

Anm. Skillnaden emellan *Trogen* och *Ärlig* ses af *Anm. vid ordet Trogen*.

ÄRLIGEN, adv. Se *Ärligt*.

ÄRLIGHET, f. 3. Strängt rättsinnighet i afseende på andras egendom. *Jfr. Ärlig*, bem. ä. b.

ÄRLIGT, adv. På ärligt sätt. *Ä. förvärfvad egendom.*

ÄRM, f. 2. (af *Arm*) Den del af ett klädesplagg, som uppifrån axeln ned till handen rundt

omkring betäcker armen. (Fig. fam.) *Skaka ur ä-en*, se *Skaka*.

ÄRNA, f. rna, v. a. o. n. ell. **ÄRNA SIG**, v. r. 1. Se *Ärna*, *Ärna sig*. [*Ärna*.]

ÄROFULL, a. 2. Som medför, bringar mycken ära. *Ä. seger. Ä-t fälttåg. Ä. regering.*

ÄROFULLT, adv. Med mycken ära. *Kriget ändades ä.*

ÄRORIK, a. 2. 1) Se *Ärofull*. — 2) Som inlagt, förvärfvat mycken ära. *En ä. hjelte. Den ä-e Gustaf II Adolf.*

ÄRR, n. 5. Märke på huden efter sår, o. s. v. *Lemna ä. efter sig.*

ÄRRÄ SIG, v. r. 1. (om sår) Bilda ärr, vid läkning.

ÄRRIG, a. 2. Som har ärr; full med ärr.

ÄRT, f. rrt, f. 3. (Orätt brukas **ÄRTA**, f. 1.) 1) Frö af växt, som tillhör Ärtslägtet (*Pisum*). Såges isynnerhet om frön af arten *P. sativum*, som begagnas till födoämne. *Sprita, koka ä-r. Stufvade ä-r.* — 2) *Ä-er*, växt, som tillhör detta släkte. *Matärter, Åkerärter, Strandärter.* — I allmänt tal menas med *Ä-er* endast den till mat begagnade arten *Pisum sativum* (*Matärter*), med alla dess särskilda artförändringar, såsom: Hvita och gröna *Åkerärter*, *Spritärter* (*Gröna ärter*, *Kapucinerärter*, m. fl.), *Sockerärter* (*Sabellärter*, *Krypärter*, *Dvergärter*, m. fl.), *Kronärter.* — 3) Brukas äfven sammansättningsvis i benämningar på vissa andra Skidväxter, äfvensom på deras frön, t. ex.: *Sparrisärter*, *Linsärter* (båda begagnade i matlagningen), *Tranärter*, *Gigalsärter*, *Klöart*, *Blomsterärter* (*Lukt-Latyr*). — 4) Såges i plural i st. f. *Ärtsoppa* eller *Ärtvälling*, samt *Stufvade ärter*. *Hafva ä-er till middagen. Ä-er och flåsk.* — Ss. *Ä-planta*, *-skal*, *-växt*. [*Ert*.]

ÄRTA, f. rta, f. 1. Se *Kricka*.

ÄRTBALJA, f. 1. (Bot.) Ett enrummigt, tvåvalvigt frögömme, som har fröen endast fästade vid öfre lojen.

ÄRTBLOMMA, f. 1. 1) Blomma på en ärtväxt. — 2) (bot.) Blomkrona, bestående af 5 oregelbundna kronblad, 3 fria och 2 sammankväta.

ÄRTBLOMSTRIG, a. 2. (bot.) *Ä-a vädter* kallas en naturlig klass af växter, hvilka hafva sin frukt innesluten i baljor.

ÄRTBRÖD, n. sing. Bröd, bakadt af ärtmjöl.

ÄRTBUSKE, m. 2. pl. — *buskar*. Den högstammiga buskväxten *Robinia Pseud-acacia*.

ÄRTBÖSSA, f. 1. Liet rör, hvarmed ärter kunna afskjutas, begagnadt såsom leksak för barn. *Skjuta med ä.*

ÄRTGÄLGE, m. 2. pl. — *galgar*. Ställning att torka ärter på.

ÄRTHALM, m. sing. De torra stänglarne af ärtväxten.

ÄRTLÄND, n. 5. Se *Ärtåker*.

ÄRTMJÖL, n. sing. Till mjöl förmaldade ärter.

ÄRTREF, n. 5. Klängande stjelp på en ärtväxt.

ÄRTSKIDA, f. 1. Fröskida på ärtväxter, isynnerhet på matärter.

ÄRTSKOCK ell. **ÄRTSKOCKA**, f. 1. Bekant köksväxt, som begagnas vid matlagning. *Cynara Scolymus*. — Brukas mest i plural: *Ärtskockor*. — Se äfv. *Jordärtskocka*.

ÄRTSLÄGTE, n. 2. Växtsläktet *Pisum*, som innehåller arterna *Åker-* och *Matärter*, samt *Strandärter*.

ÄRTSOPPA, f. 1. Soppa, tillagad af åkerärter. *Grön ä.*, af mogna, ännu gröna sockerärter.

ÄRTSTEN, m. 2. En stenart, ärtgul eller brunaktig, en artförändring af kolsyrad kalk, bestående af runda, årtlika afsöndrade små stycken.

ÄRTSÄNGARE, m. 3. Fågel af Sångaresläktet, 5½ tum lång, ofvan olivgrön med askegrått hufvud, inunder hvit. *Sylvia Curuca*.

ÄRTTRÄD, n. 3. Det träd- eller buskartade växtsläktet *Robinia*. *Siberiskt Ä.*, en art deraf, som planteras till prydnad, med vackra gula blommor.

ÄRTVÄLLING, m. 2. Supamat af kokta ärter med sina skal.

ÄRTVÄXT, f. 3. 1) Växt med ärtblommor (se d. o.). — 2) (i inskränkt mening) Växt af ärtslägtet.

ÄRTÅKER, m. 2. pl. — *åkrar*. Med ärter besädd åker.

ÄSKA, v. a. 1. 1) Fordra, begära. *Ä. ljud*, begära tystnad af de närvarande, för att tala till dem. — 2) Sages om en gesäll, då han anhåller hos embetet att blifva mästare. — *Äskande*, n. 2.

ÄSPING, m. 2. 1) Ett slags fordom brukligt tvåpundig kanon. — 2) En ganska giftig art af Huggormsläktet, 1 till 2 kvarter lång, till färgen rostbrun. *Coluber Cherssea*. — Skrifves äfven *Esping*.

ÄSS, n. 3. 1) Se *Ass*. — 2) Spelkort med blott ett tocken eller s. k. öga. — 3) (i brädspele) Den sida på en tärning, som har allena en prick. *Sex ä. Dus ä. Tres ä. Qvart ä. Cinka ä.* — Har i plur. *Ässer*, i uttrycket *Ässer all*, det kast, då begge tärningarne uppvisa äss. — Skrifves äfv. *Ess*.

ÄSSJA, f. 1. Blåsternisk, smideshård. [*Essja*.]

ÄSTETH, **ÄSTETISK**, se *Estetik*, *Estetisk*.

ÄTA, v. a. o. n. 3. Impf. *Ät*. 1) I munnen införa, tugga och svälja något slags föda. Brukas äfven för vissa djur. *Ä. bröd, fisk, gröt och mjölk. Ä. på en smörgås. Ä. gräs. Ä. omåttligt. Ä. sig målt. Har du något att ä.?* någon mat, något som kan ätas? *Hafva hvarken att ä. eller dricka*, vara utan både mat och dryck. *Ä. väl, tarstigt, dåligt*, vid sina dagliga måltider hafva god, tarlig, dålig mat. (Fam.) *Ä. som en varg, som en häst*, omåttligt. *Han är så här, att han hvarken äter eller dricker*, är alldeles betagen af kärlek. (Ordspr.) *Dens bröd jag äter, dens visa sjunger jag*, jag håller med och berömmar den, i hvars tjänst jag är. — *Ä. öf*, se *Äfta*. — *Ä. upp*, se *Uppåta*. (Fig.) *Ä. upp sin egendom*, genom frässi förstöra den. *Ä. upp hvarandra*, ruinera h. *Ä. upp sig*, äta så, att man återvinner krafter, får hull. (Fam.) *Hon är så söt, att jag ville ä. upp henne*, hon är ytterst behaglig. *Det skall han få ä. upp*, få ungälla. *Han skall få ä. upp de orden*, de orden skall han få plikta för. — (Fam.) *Ä. ut*, v. a. Se *Sticka ut*. *Ä. ut*, v. n. Upphöra att äta. — 2) Intaga något af de dagliga målen, spisa. *Ä. frukost, middag, qvällsvard. Få vi inte ä. snart? Han har ej ätit än.* — 3) (med pron. refl.) Gnaga. *Ä. sig i'n, igenom, ut.* — 4) Fräta. *Ä. ändan*, fräta bort. *Ä. sig i'n*, fräta, bita in, nöta sig in. — *Ä. sig*, v. r. 1) (om tyger) Nöta sig sjelf, nötas af liggande. — 2) Sages om hundar, som skalva sig till följe af skabb. — *Ä-nä*, part. akt. Brukas äfv. adjektivt och substantivt. *Tveene ä. herrar sutto vid ett bord. De ä.* — *Ä. varor*, säges någon gång passivt för: *Ätliga varor*.

ÄTA, n. sing. (fam.) *Mat. Ge mig litet ä. Ge hönsen ä.*

ÄTANDE, n. 2. Handlingen att äta. *Ä. och drickande.* — Bildar åtskilliga sammansättningar, såsom: *Kött-, Fisk-, Mjölkätande*, m. fl.

ÄTARE, m. 3. En som äter. Mest i sammansättningar, såsom: *Kött-, Fiskätare*, m. fl.

ÄTBAR, a. 2. Se *Ättig*.

ÄTDAGS, f. ddags, adv. (fam.) Tid att äta. *Är det inte ä. snart?*

ÄTHÄFVA, f. 1. Se *Vildpersilja*.

ÄTLIG, a. 2. Som duger att äta. *Ä-a varor. Ä-a svampar.*

ÄTSA, m. fl., se *Elsa*, &c.

ÄTSJUKA, f. sing. Ofta återkommande, omåttlig och oordentlig hunger. Åtföljd af maktlöshet.

ÄTT, f. 3. Furstlig eller adlig släkt. *Vasaätten. Ä-erna på Riddarhuset. Af god ä.*, af god adlig börd.

ÄTTARBOT, m. 3. (ford.) Böter, som af en dräparas fränder gemensamt gälfvos åt den dödade öfriga släkt.

ÄTTARGÄLD, e. 3. En årlig skatt, som fordom utgick i ortens produkter.

ÄTTARTAFLA, f. 1. Se *Stamtafla*.

ÄTTARTAL, n. 3. Släktregister. *Hans ä. gick upp till Oden.*

ÄTTBOREN, a. 2. neutr. — *et*. Af adlig börd.

ÄTTBACKE, m. 2. pl. — *backar*. Se *Ättehö.*

ÄTTBOT, se *Ättarb.*

ÄTTFADER, m. 5. pl. — *fäder*. Se *Stammfader*.

ÄTTEHÖG, m. 2. (ford.) Grafhög, som tillhörde en viss ätt. — *Syn. Ättebacke, Ättekulle.*

ÄTTEKULLE, m. 2. pl. — *kullar*. Se *Ättehö.*

ÄTTESTUPA, f. 1. Hög, brant klippa, der Nordens gamla inbyggare hade för sed, att, när de blefvo ledna vid lifvet, störta sig utför.

ÄTTIKA, f. tticks, f. 1. En genom sur eller ättikjäsning till syra öfvergången vätska. *Ä. beredes af vin, frukt, socker, honung, brännvin, säd*, m. m. *Vin-, Cider- eller Frukt-, Socker- eller Honungs-, Brännvins-, Ölättika*, m. fl. — I dagligt tal menas med *Ä. vanligen Vinättika. Äta något med ä. och olja*, inlägga i ä. *För-sätta, blanda, tillaga med ä. Brygga ä.* bereda, tillverka ättika. — Ss. *Ättikberedning, -handel, -handlare, -tillverkning.*

ÄTTIKBRYGGARE, m. 3. En som tillverkar ättika.

ÄTTIKBRYGGD, f. 3. Tillverkning af ättika.

ÄTTIKBRYGGERI, n. 3. Inrättning, ställe, der ättika tillverkas.

ÄTTIKFLASKA, f. 1. Flaska, hvori ättika förvaras. — I enahanda mening säges äfven: *Ättikbutelj, -karaflin, -kruka*, m. fl.

ÄTTIKFLUGA, f. 1. En mycket liten insekt, som håller sig helst vid ättika och i jäsning varande växtsafter. *Mosillus cellarius*.

ÄTTIGURKA, f. 1. Gurka, inlagd i ättika. — Brukas mest i plural.

ÄTTIKSONUNG, m. sing. Sur honungs-sirap eller honungssaft, hvartill någon ättiksort blifvit använd som lösningsmedel.

ÄTTIKSIRAP, m. 3. En af röd vinättika och socker till siraps tjocklek inkokad sötsur vätska.

ÄTTIKJÄSNING, f. 2. Den längre fortsatta jäsningen af en vätska, som förtut varit underkastad vinjäsning.

ÄTTIKSKINN, n. 3. Mögel i form af skinn, som sätter sig på skäm ättika.

ÄTTIKSROSOR, f. 1. pl. Vanliga trädgårdsrosor. *Rosa centifolia*.

ÄTTIKSUR, a. 2. Sur som ättika.

ÄTTIKSYRA, f. 1. (kem.) En egen syra, som finnes i ättika.

ÄTTIKSYRAD, a. 2. (kem.) 1) Förenad med ättiksyra. *Ä. kopparoxid.* — 2) Bildad genom ett ämnes förening med ättiksyra. *Ä-t salt.*

ÄTTIKSÅS, m. 3. Sås, tillagad med ättika.

ÄTTIKÅL, m. 2. Ett infusionsdjur i gammal ättika, lik en mask. *Vibrio Aceti.*

ÄTTLED, m. 5. Slägtled i en ätt.

ÄTTLEDNING, f. 2. 1) En furstlig eller adlig persons härstamning. — 2) Se *Slägtregister*.

ÄTTLING, m. 2. Afkomling (af furstlig, adlig eller berömd person).

ÄTTLÄGG, m. 2. Se *Ättling*.

ÄTTLÄNGD, f. 3. Se *Slägtregister*.

ÄTTNAMN, n. 3. Ä kallades fordom personers egna namn, som voro brukliga inom en viss ätt eller slägt.

ÄTTSTOR, a. 2. Som tillhör en berömd ätt.

ÄTTSTUPA, se *Ättstupa*.

Ö.

Ö, n. 4. 1) Sjelflydande vokal, den tjugonde i svenska alfabetet. Bibehåller alltid sitt eget ljud, t. ex.: *Dö, öm, ört.* — 2) Ljudet, som höres, då ö uttalas. — Man säger äfven: *ö-ljud.*

Ö, f. 2. På alla sidor kringflutet land. *Gottland är en ö, Skandinavien en halvö. Helt små öar kallas Holmar. De sammanhängande verdensdelarne, ehuru kringflutna, kallas dock icke öar.* — *Se Öflock, -grupp.*

ÖBO, ö'bó, m. 3. Den som bor på en ö.

ÖBÄR, ö'bär, n. 3. Se *Odon*.

ÖDA, ö'da, v. a. 2. I. (af *Öde*, adj.) Förbruka i stor myckenhet eller onödigtvis. *Ö. mycken ved. Ö. bläck, papper, ö. penningar. Det öder skogen all bruka gårdsgårdar. Ö. ut, se Utöda.* — *Ö-nde*, part. akt. Brukas i vissa sammansättningar, såsom: Skogsödande, Folködande.

ÖDA, ö'da, f. 1. II. (fam.) Förbrukning i stor myckenhet eller onödigtvis. Brukas mest i sammansättningar, såsom: Skogs-, Pappers-, Folköda.

ÖDARE, m. 3. Den som öder något. — Mest i sammansättningar, såsom: Penning-, Skogs-, Pappers-, Folködare.

ÖDE, n. 4. I. (gam.) Egendom. *Upsala ö.*

de jordergömmor, som fordom i Sverige voro anslagna till konungens och offrens underhåll.

ÖDE, n. 4. II. (isl. *Aude*) 1) Utan plural. a) (enligt de Gamles föreställning) En evig, oundviklig nödvändighet af händelser och uppträden i världen, betraktad såsom en högsta gudamakt eller såsom en blind slump. *Ö-t ansågs mäktigare än sjelfva gudarne. Tro på ö-t, på ett blindt ö., på en makt, som blindvis afgör verdens gång.* — b) Numera brukas ordet vanligen i samma mening som: Guds beslut, försynen. *Ö-t har velat, att... Det är så ö-ts vilja. Ö-ts lag. Jag skall gå dit ö-t förer mig.* — c) Hvad som (af ödet eller försynen) är människans förelagd, vare sig med afseende på hela hennes lefnadslopp eller blott någon viss del deraf, någon viss händelse. *Hans grymma ö. tröttnade aldrig att förfölja honom. Det är ö-t ö. Det var hans ö. att i döden se sin ära bleknad. Om det är mitt ö. att dö der. Ingen kan ändra sitt ö.* — d) Ställning, läge, tillstånd (vare sig godt eller ondt). *Hans ö. är afundsvärdt, högst sorgligt. Ö, ljusva ö!* — e) Otur, motgång, olycka. *Han hade alltid det ö-t att finna sig*

missförstådd. — 2) (mest i plur.) Händelse, som möter; skickelse. *Hafva samma ö-n. Han får samma ö., det samma skall vederfaras honom. Dela ens ö-n. Deltaga i andras ö-n. I alla ö-n, i lycka och olycka. Förtälja, berätta sina ö-n. Han har haft många svåra ö-n.*

ÖDE, a. 4. III. 1) Obesodd, obebyggd. *Ett ö. land. Ö. skogar. Ö. orter. Ö. Arabien. Huset står ö.* — 2) Obrukad, oodlad, obäddad. *Jord, som ligger ö. Låta jord ligga ö. Lägga ett hemman ö.* — 3) Tom. *Torget är aldrig ö. på folk. Göra ö. på penningar.* (Bibl.) *Jorden var ö. och tom, utan människor, djur eller växter, d. v. s. utan lif.*

ÖDEGRUFVA, f. 1. Grufva, som ej mera arbetas.

ÖDEJORD, f. sing. Obrukad jord, som förut varit odlad.

ÖDEKYRKA, f. 1. (ford.) Öfvergifven kyrka.

ÖDELAND, n. 3. Se *Ödejord*.

ÖDELÄGGA, v. a. 2. (höjes som *Lägga*) 1) Göra öde. *Ö. länder, städer, byggnader.* — 2) Lägga i ödesmål. *Ö. ett hemman.* — 3) Förstöra. — *Ödeläggande*, n. 2. o. *Ödeläggning*, f. 2.

ÖDELÄGGARE, m. 3. Den, som ödelägger.

ÖDEMARK, f. 3. Godlad och obesodd mark.

— *Syn. Öken.*

ÖDEPLATS, m. 3. Obesodd och obesökt ställe.

ÖDESBY, ö'dässby, f. 2. Öfvergifven by.

ÖDESHEMMAN, ö'dässhemmann, n. 3. Hemman, som är i ödesmål.

ÖDESMÅL, ö'dässmål, n. 3. (om jord och hemman) Öfvergifvet, obäddadt tillstånd. *Ligga, råka i ö. Upptaga jord ur ö.*

ÖDKÄND, ö'dkännd, i allmänna uttalet: ö'tjänd, a. 2. (af gamla ordet *öd*, lätt; således egentl.: Lätt igenkänd) Genom något särskilt utmärkande mycket känd; känd af alla, öfverallt, beryktad. (Ökänd.)

ÖDLA, ö'dla, f. 1. 1) Ett släkte af 2:dra ordningen bland Amfibierna, med klufven tunga, fjäll på kroppen och plåtbetäckt hafvud. *Laerter.* Se f. ö. *Grön-, Marmor-, Mur-, Sand-, Skogsödlan.* — 2) Ödlor är äfv. benämningen på hela 2:dra ordningen bland Amfibierna.

ÖDMJUK, ö'dmjuk, a. 2. 1) Säges om den, som ringa aktar sitt eget värde, sina egna gåfvor eller förtjenster, och i sitt väsende, i tal eller

skrift ådagalägger ett sådant tänkesätt. *Ö. till sinnes.* (Substantiv) *De ö-a gifver Gud nåd. Visa sig ö. emot någon.* *Ö. tjenare*, brukas som höflighetsuttryck, dels vid hälsning, dels vid underskriften i bref, t. ex.: *Ö-a tjenare, min herre! Jag förblifver med all aktning en ö. tjenare (tjenarinna), er ö-aste tjenare. Ö-a tjenare!* säges äfv. skämtvis, spefult eller försmädligt, då man vägrat, afsår något. — 2) Som uttrycker, röjer, tillkännagifver ödmjukhet. *Ö-t tal, skick, uppförande. Ö-t bref. Ö-a böner.*

ÖDMJUKA, ö'dmjuka, v. a. 1. Se *Förödmjuka*.

ÖDMJUKELIG, se *Ödmjuklig*.

ÖDMJUKELIGEN, ödmjukeligenn, adv. Se *Ödmjukt*.

ÖDMJUKHET, ö'dmjukhet, f. 3. Ödmjukt sinne, väsende, skick, uppförande. *Jag beder i all ö., att...*

ÖDMJUKLIG, ödmjukligg, a. 2. Se *Ödmjukt*.

ÖDMJUKLIGEN, adv. eller

ÖDMJUKT, ö'dmjukt, adv. På ett ödmjukt sätt, med ödmjukhet. *Svara ö. Jag ber ö. om min hälsning. Brukas ofta i superlativ: Ö-ast, Allraödmjukast. Jag tackar ö-kast. Jag ber allraödmjukast om ursäkt.* — Under bref, isynnerhet biljetter, skrives ofta, såsom höflighetsuttryck: *Ödmjukligen.*

ÖDSAM, a. 2. Som öder mycket, allt för mycket.

ÖDSAMHET, f. 3. Egenskapen att vara ödsam.

ÖDSLÄ, ö'ddslä, f. 1. Se *Öda*, II.

ÖDSLIG, ö'ddsligg, a. 2. (af *Öde*) Mycket ensilig, öfvergifven, obesökt. *Ö-t ställe. Ö. trakt. Ö. belägenhet. Det är så ö-t der.*

ÖDSLIGHET, ö'ddslighét, f. 3. 1) Ödslig beskaffenhet. *Stället ö.* — 2) Stor enslighet, ödsligt tillstånd, läge. *Jag står ej ut längre i denna ö.*

ÖDSLIGT, ö'ddsligt, adv. På en ödslig ort; med ödslig belägenhet. *Det stället ligger så ö.*

ÖFLIG, a. 2. (af *Öfva*) Som vanligen öfvas, bruklig. *Efter ö. sed. — Öflighet*, f. 3.

ÖFNING, f. 2. 1) Verksamhet, hvarigenom man öfvar sig sjelf eller någon annan. *Ö. i vapenyrket. Ö. i att skriva latin. Det gömmes af brist på ö. Göra något för ö. skull, till ö.* — Bildar åtskilliga sammansättningar, såsom: Vapen-, Läse-, Smöfning, Kroppsöfning, m. fl. — 2) Sålunda vunnen färdighet. *Hafva mycken ö. i att fästa. Hålla någon i ö.* — 3) Ö-ar kallas äfven: Läsestycken eller musiknoter, ämnade till öfning i läsning eller musik. — 4) Handlingen att öfva, utöfning. *Ö. af mildhet.* — Har sammansättningarna *Gudaktighets-, Andaktöfning, m. fl.* — *Se Ö-stid, -stimme.*

ÖFNINGSRHUS, n. 3. Hus för vapen- eller kroppsöfningar.

ÖFNINGSSTYCKE, n. 4. Läse- eller musikstycke för öfning.

ÖFRE, a. kompar. af *Öfver*. (till begreppet positiv) 1) Som till läget är uppöfver något annat. *Öfra delen, sidan. Öfra våningen. Den ö. qvarnstenen, läppen. Öfra Sverige, Italien, norra S., I. Öfra Tyskland, det södra T.* — 2) Högre (i afseende på företräde). *Ö. cirkeln.*

ÖFRIG, a. 2. (af *Öfver*) Som är qvar, öfver; återstående. *Hans ö-a lifstid. Vara, blifva ö. Alla penningar, som äro ö-a. Allt, hvad han har ö-t af sin egendom. Intel hopp är ö-t. Han är ensam ö. Lemna intel ö-t, medtaga allt.* — Brukas ofta både i sing. och plur. substantivt, t. ex.: *Allt det ö-a. De ö-e. I allt II.*

Ö-I, i allt annat. — *För öfrigt* ell. *I öfrigt*, adverbialt uttryck, som betyder: Beträffande det öfriga; dessutom, i alla fall.

ÖFVA, v. a. 1. Genom tätt upprepade handlingar (undervisning o. s. v.) söka att gifva större färdighet, vana. *Ö. soldater i handgreppen. Ö. skolgossar i temaskriftning. Ö. någon i tålmod, i måttlighet. Har äfven sak till objekt, t. ex.: Ö. förståndet, minnet. Ö. ens tålmod, sätta ens tålmod på prof. Ö. i'n, till, se Inöfva. Ö. öpp, se Uppöfva. — *Syn. Inöfva, Uppöfva, Afrätta, Dressera.* — 2) Utöfva, idka; bruka, göra bruk af. *Ö. en konst, ett handverk. Ö. sjöfverri. Ö. knep, list, våld. Ö. sin penna på ett ämne. Han har der ett godt tillfälle att ö. sin vältalighet. Ö. rättvisa, mildhet, gästfrihet. Ö. stränghet.* — *Ö. sig*, v. r. Genom idkliga försök och bemödanden söka att förvärfa ökad färdighet, vana i något. *Ö. sig i fäkt, rida. Ö. sig i simning. Ö. sig att tala engelska. Ö. upp sig, se Uppöfva sig.* — *Öfva'd*, part. pass. o. adj. *Ö. i fäktkonsten, i att fäktas. Ö. spelare, ryttare.**

ÖFVANDE, n. 4. Se *Öfning*, hem. 1.

ÖFVER, ö'vr, prep. I. (isi. *Yfer*; moesgöt. *Ufar*) Betecknar: 1) Läge uppom. *Ö. bordet hängde en tasta. Säng med himmel ö. Skylen ö. porten. Ö. jord, ofvan j.* — *Syn. Uppöfver.*

— 2) Rörelse från den ena sidan till den andra uppom ett föremål. antingen omedelbart på det samma eller på längre eller kortare afstånd dertifrån. *Gå ö. en bro. En fågel flög ö. taket. Stjernorna, som rulla ö. våra hafvuden. En resa ö. bergen.* (Fam.) *Hals ö. hufvud, brådstörtadt.* — *Syn. Uppöfver.* — 3) Något betäckande; äfv. något, hvarmed ett föremål blir betäckt. *Ellt bord med täcke ö. Breda täcket ö. sängen.* — *Syn. Utöfver.* — 4) (med adj. *Hel*, äfviddt af substantiv) Det hela af en yta, vidd, utsträckning. *Jag svettas ö. hela kroppen. Händ ö. hela staden, landet, världen, i hela s. &c. Förfölja någon ö. berg och dalar. Ö. vatten och land.* — *Syn. Utöfver.* — 5) På andra sidan om ett föremål, som man passerat. *Han är ö. bron, ö. floden.* — *Syn. Bortom.* — 6) Förbi, genom. *En resa till Indien ö. Aleppo. Posten går ö. Hamburg.* — 7) En handling eller ett tillstånds fortvarande under en hel tidsafdelning ända till dess slut. *Stanna ö. natten ell. natten ö. på ett ställe. Vistas ö. sommaren på landet. Dröj kvar ö. bröllopet.* — 8) Mer än, längre än, efter. *Ö. ett halft år. Ö. 100 riksdaler. Klockan är ö. tolf. Sitta uppe ö. midnatten. Dröja ö. tiden, efter utsatt, bestämd, behörig, passande tid. Långt ö. hvad jag hoppades. Om jag lever ö. året, efter årets slut.* — *Syn. Utöfver.* — 9) (fig.) a) Hvad som öfvergår, öfverträffar något annat; företräde, öfverlägsenhet. *Det går ö. mitt förstånd. Ö. all förväntan. Ö. måttan. Det går ö. hans krafter. Han är långt ö. mig i kunskaper. Det är ett snille ö. alla snillen. Ånska Gud ö. allting. Arbeta ö. sin förmåga, mer än krafterna tillåta. Vara ö. allt berömd, i högsta måtto berömvärd. Vara ö. all fruktan, frukta ingenting.* (Fam.) *Det är icke ö. sig, medelmåttigt.* — *Syn. Utöfver.* — b) Öfvervalde, herravälde, rättighet att befälla. *Herrska ö. ett folk. Jag har ingen ö. mig. Han vill agera herre, skolmästare ö. mig.* — 10) Om, angående, i anledning af. *Beklaga, glädja sig ö. något. Sörja ö. förhusten af en vän. Skryta ö. sin tapperhet.* *Änger*

ö. synden. Blå ond ö. ingenting. Tal ö. friheten. Minnestal ö. en lyckad skald. Glädjen ö. att hafva gjort dem lyckliga.

Anm. Uppöfver brukas för bem. 1 och 2 endast då, när ett afstånd oppom sjelfva föremålet antydes.

ÖFVER, ö'v'r, adv. II. 1) Utmärker rörelse till andra sidan om. *Simma, fara ö.* När man kommit ö. från Finland till Sverige. — 2) Öfverstånden, slutad, förfluten. *Övdröret är ö.* Faran är nu ö. *Det går snart ö.* — 3) Återstående, öfrig, igen. *Det blef intet ö. af hela samman.* *Ingenting är ö.* Jag har ingenting ö. — 4) Brukas i förbindelse med vissa verber, för att uttrycka öfning. *Spela, läsa, dansa ö.* — Se f. ö. de verber och nomina, med hvilka öfver sammanställas, t. ex.: *Ligga, Sitta, Räkna ö.* — I sammansättningar utmärker öfver: a) Rörelse öfver ett föremål ifrån en sida till en annan. Själfklara dylika sammansättningar äro: *Öfverbreda, -böja, -flyga, -slyta, -huvlfva, -hålla, -hålla, -kasta, -klifva, -klättra, -krypa, -lyfta, -mola, -rulla, -simma, -skjuta, -skynä, -slunga, -släppa, -smugga, v. n. o. a., -smörja, -sopa, -springa, -strö, -strömma, -trilla, -åka, -ösa.* — b) Betäckning, t. ex.: *Öfvertäcka, öfverhölja, öfverdraga, öfverrock.* — c) Öfverlägsenhet, förträde, såsom: *Öfverträffa, öfvergå, öfverståiga, öfverdomare.* — d) Återstod, rest. *Öfverskjuta, öfverlopps, öfverskott.* — e) Öfverdrift. *Öfverklök.*

ÖFVERADJUTANT, ö'v'r-adjutnant, m. 3. Högste adjutant.

ÖFVERALLT, ö'v'r-ållt, adv. På alla ställen. *Ö. och ingenstädes.* — Syn. Allstädes.

ÖFVERAMIRAL, ö'v'r-amiral, m. 3. Högste befälhafvande amiral.

ÖFVERANSTRÄNGA SIG, v. r. 2. Anstränga sig utöfver förmågan.

ÖFVERANSTRÄNGNING, f. 2. Öfverdrifven ansträngning.

ÖFVERANTVÄRDA, v. a. 1. Öfverlemua. *Christus blef ö-d åt krigsknektarna.* — *Öfverantvordande*, n. 4.

ÖFVERARBETE, ö'v'r-årbete, n. 4. Arbeta utöfver det vanliga, fordrade eller förskrifna.

ÖFVERARM, m. 2. Öfra delen af armen emellan skulderbladet och armbågen.

ÖFVERAUDITÖR, ö'v'r-auditör, m. 3. Högste auditor.

ÖFVERBALANS, ö'v'r-balans, m. 3. Öfvervigt. *Få, taga ö-en.*

ÖFVERBEFRUKTNING, f. 2. Befruktning, som äger rum kort efter en förut skedd.

ÖFVERBEFÄL, n. 3. 1) Högsta befäl. *Alla trupperna stodo under prinsens ö.* — 2) De högre officerarne vid ett regemente, en division eller en armé.

ÖFVERBEFÄLHAFVARE, m. 3. Högste befälhafvare.

ÖFVERBEFOLKA, v. a. 1. Göra för mycket befolkad. — *Ö-s, v. d.* Blifva för mycket befolkad.

ÖFVERBEN, n. 3. Liten, mest rund, något hård, elastisk svulst i närheten af ledgången.

ÖFVERBESIGTNING, f. 2. Besigtning, som sker, för att kontrollera en föregående.

ÖFVERBETALA, v. a. 1. Betala utöfver värdet. *Ö. en vara.*

ÖFVERBETING, n. 3. Öfverenskommelse om viss betalning för öfverarbete.

ÖFVERBEVISA, v. a. 1. ö. 2. Till fulla bevisa något, hvarför en person är anklagad. *Ö. en om något.* *Han blef ö-d om stöld.* — *Öfverbevisande*, n. 4.

ÖFVERBEVISNING, f. 2. Fullständig bevisning emot en anklagad.

ÖFVERBILDNING, f. 2. Ytlig bildning, som öfverskrider en människas ställning, förhållanden och bestämmeelse.

ÖFVERBINDA, v. a. 5. (böjes som *binda*) Bindas något öfver ett annat. — Äfv. *binda öfver.* — *Öfverbindande*, n. 4. o. *Öfverbindning*, f. 2.

ÖFVERBJUDA, v. a. 5. (böjes som *Bjuda*) Se *Bjuda öfver.* — *Öfverbjudning*, f. 2.

ÖFVERBLICK, m. 2. Blick utöfver det hela af något. Både i egentl. o. bildlig mening. *En ö. på det förflutna året.*

ÖFVERBLICKA, v. a. 1. Kasta en öfverblick på. Både egentl. o. fig. *Ö. ett landskap.* (Fig.) *Ö. det förflutna.*

ÖFVERBLIFVA, v. n. 3. (böjes som *Blifva*) Blifva öfrig. *Intet ö-blef af hela förrådet.* — Äfv. *blifva öfver.* — *Öfverblifvande*, part. pres. o. adj. — *Öfverblifven* ell. *Öfverblifven*, part. pret. *Ö-fna kartan*, se *Karta*.

ÖFVERBRINGA, v. a. 2. (böjes som *Bringa*) Bringa, föra, skaffa öfver. *Ö. ett bref till någon.* — *Öfverbringande*, n. 4. o. *Öfverbringning*, f. 2.

ÖFVERBRINGARE, m. 3. — **GERSKA**, f. 1. Den, som öfverbringar något. *Ö-n här af* (af detta bref, o. s. v.).

ÖFVERBRYN, n. 3. (föga brukl.) Se *Yta*.

ÖFVERBRÄNNING, f. 2. Hvad som vid bränning (t. ex. af brännvin) fås utöfver det vanliga eller föreskrifna måttet.

ÖFVERBUD, n. 3. 1) Högre bud på en vara, än som en annan person gjort. — 2) Högre bud i spel.

ÖFVERBYGGA, v. a. 2. Göra tillbyggnad uppöfver en byggnad; äfv. bygga uppöfver. *Ö. en gränd.*

ÖFVERBYGGNAD, m. 3. 1) Framöfver utskjutande del af en byggnad. — 2) Lätt byggnad, till skydd öfver något, t. ex. öfver en källare, ett schakt, o. s. v. — 3) Byggnad å boställe, hemman, utöfver lag eller kontrakt. — 4) *Ö. på ett skepp*, öfre delen deraf.

ÖFVERBÄRA, v. a. 2. (böjes som *Bära*) Bära öfver till ett ställe.

ÖFVERBÖRD, m. 3. Se *Öfverbefruktning*.

ÖFVERCEREMONIMÄSTARE, m. 3. Öfverste eller högste ceremonimästare.

ÖFVERDEBITERA, v. a. 1. Debitera för högt.

ÖFVERDEL, m. 2. Öfre del af ett föremål.

ÖFVERDIREKTÖR, ö'v'r-diräktör, m. 3. Direktör, som har högsta ledningen af något.

ÖFVERDIREKTÖRSKA, f. 1. En öfverdirektörs fru eller enka.

ÖFVERDJEFVUL, m. 2. pl. — *djeftar*. 1) Djefvul af högre rang och värdighet. — 2) (fig. skämtv.) Sages om den, som utmärker sig i något, vare sig godt eller ondt. *En ö. på basbol.* *En riktig ö. att slåss.*

ÖFVERDOMARE, m. 3. Ledamot i en högre domstol.

ÖFVERDOMSTOL, m. 2. Högre domstol.

ÖFVERDRAG, n. 3. 1) Något som till skydd och betäckning är draget öfver ett föremål. *Ö. på soffor, stolar, sängkläder.* *Ö. på en mössa, hatt.* — Syn. *Beklädnad*, *Var.* — 2) Se *Fodral*.

ÖFVERDRAGA, v. a. 3. (böjes som *Draga*) Draga något öfver ett annat, betäcka. *Ö. täcket.* *Himmelen ö-drogs med moln.* *Ö. med socker, kandera.* — Äfv. *Draga öfver.* — *Öfverdragande*, n. 4. o. *Öfverdragning*, f. 2.

ÖFVERDRIFT, f. 3. Hvad som går utöfver måttan, utöfver det som är lagom. *Det är ö. i all head han gör.* *Gå till ö.*

ÖFVERDRIFVA, v. a. 3. (böjes som *Drifva*) Drifva för långt, gå för långt i något; öfverskrida måttan, hvad som är lagom; framställa med öfverdrift. *Ö. en dygd.* *Ö. sitt beröm, ens sel.* *Ö. något i en berättelse, en mätning.* — Syn. *Försvara.* — *Öfverdrifvande*, n. 4. o. *Öfverdrifning*, f. 2.

ÖFVERDRIFVEN, a. 2. neutr. — *et.* Egentl. part. pass. af *Öfverdrifva*. 1) Allt för långt drifven; som går utöfver måttan; framställd med öfverdrift; omätligt stor. *Ö-et beröm.* *Ö. mätning.* *Ö. högfärd, egenkärlek.* — 2) (om person) Böjd för öfverdrift. *Han är ö. i allt.*

ÖFVERDRIFVET, adv. På ett öfverdrifvet sätt, med öfverdrift, omätligt. *Dricka ö.*

ÖFVERDYELA, v. a. 1. (gam. t. *overduweln*; fam.) Genom svallande ordhöf bringa till tystnad; disputera ifrigt med någon, för att öfverbevisa honom om en sak.

ÖFVERDÄD, n. 3. (af *Dåd*, handling; sålades egentl.: öfverdrifven handling) Öfverdrifven djerfhet.

ÖFVERDÄDIG, a. 2. Öfverdrifvet djerf. *En ö. sälle.* *Ö-t vägstycke.*

ÖFVERDÄDIGHET, f. 3. Se *Öfverdåd*.

ÖFVERDÄDIGT, adv. På ett öfverdädigt sätt.

ÖFVERDÄCK, n. 3. Öfre däck på ett fartyg.

ÖFVERDÄMNING, f. 2. Ängsvattning, då antingen en ström uppdammas nedanför det jordstycke, som skall vattnas, eller vattnet ledes ifrån en ofvanför anlagd kanal ned öfver fältet.

ÖFVERENGEL, ö'v'r-äng'l, m. 2. pl. — *englar.* Engel af högre rang och värdighet.

ÖFVERENS, ö'v'r-öns, adv. Af samma tanke, ense. *Vara, bli ö. med en.* *Komma ö., blifva ense;* äfv. vara af samma tanke; samsjäs, förlikas med hvarandra. *Komma ö. med någon om en sak.* *De hade kommit ö. att bedraga mig.* *Alla kommo ö. derom.* *De kommo ö., samsjäs.* *Komma väl, illa ö.* *Han är sedr, lätt att komma ö. med.* *Stämna ö., se Öfverensstämma.*

ÖFVERENSKOMMA, v. n. 3. (böjes som *Komma*) Se *Komma öfverens* (under *Öfverens*). — Syn. *Aftala, Ackordera, Athandla.* — *Ö-men*, part. pret. *Aftalad.* *Det är ö-et, en ö. sak.*

ÖFVERENSKOMMELSE, f. 3. Tvenne eller flera personers ömsesidigt gillade och godkända beslut angående en sak. *Göra efter ö. Träffa ö.* — Syn. *Aftal, Athandling, Ackord.*

ÖFVERENSSTÄMMA, v. n. 2. 1) (om person) Vara af samma lynne, tänkesätt, åsigt, af samma mening, tanke. *De ö. i karakter och tänkesätt.* *Ö. med någon i smak och tycken.* — Syn. *Sympatisera, Harmoniera; Instämma.* — 2) (om sak) Passa väl tillsammans.

ÖFVERENSSTÄMMANDE, a. 1. Som öfverensstämmar (hegga bem.). *Ö. tänkesätt, åsigt, ö. berättelser.* *Ö. utsaga.* *Afskriften är ö. med originalet.* — Syn. *Likställig, Likstämmig, Enstämmig, Analog, Enlig* med. *Harmonierande, Sympatiserande.* — S. n. 4. Se *Öfverensstämmelse*.

ÖFVERENSSTÄMMEELSE, f. 3. Likhet (i lynne, tänkesätt, mening, beslut, o. s. v.); sammanpassande. *Det ges mycken ö. dem emellan.* *Ö.*

i tänkesätt. *Ö. mellan ord och handling.* *Ö. i vittnesberättelser.* — Syn. *Likstämmighet, Likställighet, Enstämmighet, Öfverenskommelse, Enlighet* med. *Analogi, Harmoni, Sympati.*

ÖFVERFALL, n. 3. 1) Vattenfall vid quarn m. m., då vattnet faller ifrån öfre sidan på drifbjulet. Kallas äfv. *Bröstfall.* — *Motsats: Underfall.* — 2) (skepp.) Skinaden emellan kölens längd och längden öfver stäf, på fartyg. — 3) Vid locket till en köfvert fästad hake, som går in i låset.

ÖFVERFALLA, v. a. 3. (böjes som *Falla*) 1) Se *Anfalla, Angripa.* *Ö. någon med hugg och slag.* *En röfsarbänd ö-föll oss.* *Ö. ett land.* *Ö. någon med krig.* (Fig.) *Ö. med ovetl. Febern ö-föll mig.* — 2) (fig.) Öfverrasa, komma öfver, påkomma. *Natten, stormen ö-föll oss.* *En sömn ö-föll honom.* *En förskräckelse ö-föll dem.* — *Ö-nde*, part. akt. Brukas någon gång substantivt. *Den, de ö.* — *Öfverfallande*, n. 4.

ÖFVERFALLSHJUL, n. 3. Hjul, som drifves med öfverfall (bem. 1).

ÖFVERFALLSQVARN, f. 2. Qvarn, som går med öfverfall.

ÖFVERFARA, v. a. 3. (böjes som *Fara*) 1) Fara öfver. *Ö. en bro, ett sund, en sjö.* — Vanligare *Fara öfver.* — 2) Hastigt föra handen eller ett redskap, verktyg öfver något. *Ö. ytan på ett arbete med fingret.* (Fam.) *Hafva mycket att ö.,* att göra. — 3) (sjöt.) Se *Slika*.

ÖFVERFART, c. 3. 1) Farande öfver. *Under ö-en till Amerikal* — 2) Ställe, der man vanligen far öfver (haf, sjö, flod). *Hvar är ö-en öfver floden?*

ÖFVERFERNISSA, v. a. 1. Stryka öfver med fernissa.

ÖFVERFLYGLA, v. a. 1. 1) (krigst.) Att vid angrepp låta en del af sin front skjuta utom fiendens front, för att taga honom i flanken. — 2) (fig.) Vinna någon fördel öfver en person.

ÖFVERFLYTTA, v. a. 1. 1) Förflytta öfver till annan ort. *Han ö-de sin familj till Finland.* — Äfv. *Flytta öfver.* — 2) (fig.) a) Öfverföra, öfverläta. *Ö. äganderätten till en sak på någon.* — b) Öfversätta. *Ö. ett skaldestycke från svenskan till engelskan.* — V. n. *Flytta öfver.* *Ö. till Finland.* — Äfv. *Flytta öfver.* — *Öfverflyttande*, n. 4. o. *Öfverflyttning*, f. 2.

ÖFVERFLÄTA, v. a. 1. Öfverdraga med flätning. — Äfv. *Fläta öfver.*

ÖFVERFLÖD, n. 3. 1) Mer än behöfligt förråd, riklig tillgång, stor mängd, stor myckenhet. *Der är ö. på allt.* *Hafva ö. på penningar.* *Lefva i ö. af blod, af vätskor.* *Till ell. i ö., rikligen.* *Utdela mat i ö., i största ö.* — 2) Öfverdrifven förbrukning, öfverödigt användande. *Ö. i mat och dryck.* *Ö. i kläder.*

ÖFVERFLÖDA, v. n. 1. 1) Finnas i öfverflöd. Brukas i denna bem. sällan. (Bibl.) *Der synden ö-r, der ö-r näden ännu mycket mer.* — 2) *Ö. på*, hafva öfverflöd af. *Ett land, som ö-r på vin och säd.* — 3) *Ö. i*, förbruka, begagna, njuta i öfverflöd. *Ö. i mat och dryck, i kläder.* — *Ö-nde*, part. pres. o. adj. Öfverflödig, ganska stor. *Ö. nåd.*

ÖFVERFLÖDANDE, n. 4. 1) Öfverflöd. — 2) Öfverflödigt förbrukande, begagnande; öfverflödigt njutning. *Ö. i mat och dryck.*

ÖFVERFLÖDIG, a. 2. 1) Som finnes i öfverflöd, riklig, ymnig. *Ö. vattentillgång.* — 2) Öfverdrifven, för mycken; onyttig, onödig. *Ö. nåring.* *Ö. höflighet.* — 3) (om person) Som

öfverflödar i något. *Ö. i mat och dryck. Ö. i ord.*

ÖFVERFLÖDIGHET, f. 3. Egenskapen att vara öfverflödig (i alla hem).

ÖFVERFLÖDIGT, adv. i ell. till öfverflöd, slöskigt, mer än som behöfs, mer än tillräckligt. *Ö. förtära mat och brännvin. Lefva ö. Det är ö. bevist.*

ÖFVERFLÖDSAFGIFT, f. 3. Afgift för begagnande af öfverflödsartikel.

ÖFVERFLÖDSARTIKEL, --- artritt'k'l, m. 2. pl. — artiklar. Sak, vara, hvars förbrukning anses öfverflödig.

ÖFVERFLÖDSFÖRORDNING, f. 2. Förordning, angående bruket af öfverflödsartiklar.

ÖFVERFLÖDSHORN, n. 3. Se *Ymnighets-horn*.

ÖFVERFLÖDSVARA, f. 1. Se *Öfverflöds-artikel*.

ÖFVERFRAKTA, v. a. 1. På fartyg öfverföra. — Äfv. *Frakta öfver*.

ÖFYERFULL, a. 2. SÅ full som möjligt; rågad.

ÖFYERFYLLA, v. a. 2. Fylla helt och hållet, råga.

ÖFYERFÄLTHERE, m. 2. pl. — herrar. Fälttherre, som har högsta befälet öfver en krigsmakt.

ÖFYERFÖRA, v. a. 2. 1) Föra öfver ifrån ett ställe till ett annat. *Ö. varor ifrån Tyskland till Sverige. Ö. en resande på sårja båt.* — 2) (i räkenskaper) Införa en post ur memorial eller journal i hufvudboken. — Äfv. (för begge bem.) *Föra öfver. — Öfverförande, n. 4. o. Öfverförning, f. 2.*

ÖFYERFÖRARE, m. 3. Den som öfverför något.

ÖFYERFÖRSEL, ö'v'fö'rr's'l, m. sing. Handlingen att öfverföra.

ÖFYERGENERAL, ö'v'r'jeneräl, m. 3. Högste befälhafvande general.

ÖFYERGEVÄR, ö'v'r'jevär, n. 3. Musköt (i motsats till Undergevär; se d. o.) *Ö- och undergevär.*

ÖFYERGIFVA, v. a. 3. (böjes som *Gifva*) 1) Lemna. *Ö. en ort. Ö. ens sällskap. Ö. världen, draga sig tillbaka från umgängslivet.* — 2) Upphöra att egna någon sin hjälp, sitt bistånd, sin vänskap, kärlek. *Ö. en nödstadd reskamrat. Ö. en vän, en älskarinna. Läkarna ha ö-vit honom, förklarar honom obotlig.* — 3) Upphöra att idka, öfva, utöfva; afstå från. *Ö. handeln. Ö. dygden, dygdens vdg. Ö. en påbegynt sak, ett företag, ett arbete. Ö. spelat. Ö. att spela.* — *Ö-ven*, part. pass. *Ö. afläkarne. — Öfvergifvande, n. 4.*

ÖFYERGIFVEN, a. 2. neutr. — el. Öfverdådig; som ingenting frågar efter. *En ö. menniska, sälle. En ö. spelare.*

ÖFYERGJUTA, v. a. 3. (böjes som *Gjuta*) 1) Gjuta öfver, på begjuta med. *Ö. med vatten.* — 2) Genom gjutning öfverdraga, öfvertäcka med. *Ö. med bly. — Öfverggjutning, f. 2.*

ÖFYERGLÄNSA, v. a. 2. I glans öfverträffa. Både egentl. o. fig.

ÖFYERGODS, n. sing. Öfverblifvet gods; hvad som blir öfver af ett ämne.

ÖFYERGUD, m. 2. — INNA, f. 1. En af de högre gudarna, gudinnorna.

ÖFYERGÅ, v. n. 2. (böjes som *Gå*) 1) Gå öfver ifrån ett ställe till ett annat; passera öfver, begifva sig öfver, blifva öfverförd. *Ö. till andra stranden. Scipia ö-gick med sin armé till*

Afrika. Romerska arméen ö-gick till Sicilien. (Fig.) Ö. till fienden, rymma öfver till f. Staden har ö-t till fienden, har gifvit sig åt fienden. — 2) (fig.) Uttrycker, med prep. till och efterföljande nomen, förändring i tillstånd. *Ö. till annan religion, antaga annan r. Ö. till förutnelse, smänningom förrutna. Ö. från sorg till glädje, från att vara sorgsen blifva glad. Ö. från fast till flyande form, förändras ifrån &c. — Äfv. *Gå öfver. — V. a. 1) Gå öfver. Ö. en brygga. — Vanligare *Gå öfver. — 2) (fig.) a) Säges om något obehagligt, olyckligt, som träffar en person. *Den skymf mig ö-tt. En stor olycka har ö-tt staden. Försynen har låtit detta straff ö. honom. — Syn. Drabba, Träffa. — b) Öfverstå. *Det ö-r min förmåga. Det ö-r all head man kan föreställa sig. Detta ö-r mitt tålamod, är mer än jag kan tåla. Det ö-r mitt förstånd, jag kan ej förstå det. — c) Öfverträffa. Ö. någon i kunskaper, arbetsflit, förtjenster. — Ö-ende, part. pres. Brukas äfv. adjektivt i betydelsen: Som snart går öfver. *En ö. sorg. — Ö-ngen, part. pass. Som öfvergått, drabbat. Den ö-ngra eldsvådan.******

ÖFYERGÅNG, m. 2. 1) Gående, marsch, tåg öfver. *Ö-en öfver Alperna, öfver Rhen. — 2) Afstall ifrån ett parti, en lära o. s. v. till en annan. *Hans ö. till Hattpartiet blef hans olycka. Drottning Kristinas ö. till katolska läran. Ö. till fienden. — 3) En belägrad fästnings, stads o. s. v. dagtingan och uppgitt. *Fästningens ö. till fienden. — 4) (fig.) a) Den smänningom fortgående förändringen ifrån ett tillstånd till ett annat; hvad som utgör föreningslänken mellan ett föregående och ett efterföljande, mellan tvenne olika saker, ting. *Ö-en ifrån bruk till missbruk. Ö-en ifrån höst till vinter. Ö. ifrån en tonart till en annan, från ett ämne till ett annat. — b) Hvad som utgör föreningslänken emellan naturens riken, klasser eller närliggande ordningar, familjer, släkten. *Djurväxterna utgöra ö-en emellan djur- och växtriket. — c) Upphörande. *Allt har en ö. upphör en gång. — d) (mål.) Färgernas och färgskiftningarnes försmältning i hvarandra; äfv. skilljegränsen emellan dagar och skuggor.******

ÖFYERGÅNGSBERG, n. 3. (geol.) Berg af yngre formation, hvilande på urberg och bildande öfvergången till Fjällsberg.

ÖFYERGÅNGSKALK, m. sing. (geol.) Kalk i öfvergångsberg.

ÖFYERGÖDA, v. a. 2. Strö gödseln öfver den växande säden (ej nedplöja den). — *Öfver gödning, f. 2.*

ÖFYERHALA, v. a. 1. (sjöt.) Att hala balande parten något mera genom ett block.

ÖFYERHALNING, f. 2. (sjöt.) En stor, men måktlig, rullning af ett fartyg från ena sidan till den andra.

ÖFYERHALT, m. 3. Öfverskjutande halt (t. ex. i mynt).

ÖFYERHALTIG, a. 2. Som har större halt, än af lag föreskrifves. *Ö-t mynt. — Öfverhaltighet, f. 3.*

ÖFYERHAND, ö'v'r'hånd, f. sing. Öfverlägsenhet. *Få ö. öfver någon, besegra, öfvervinna honom. Få ö-en, äfv. blifva rådande, t. ex.: *Det onda får ö-en. I samma mening säges äfven *Taga ö., t. ex.: *Sedefördesvot tar allt mer och mer ö. Ha ö., vara rådande, råda, t. ex.: *Han vill alltid ha ö., vill alltid råda. Behålla ö-en, behålla sin öfverlägsenhet; äfv. vinna seger.*****

ÖFYERHANDTAGANDE, a. 1. Som tager öfverhanden. *Den ö. lyxen. — S. n. Tillväxt i hög grad. *Superiets ö.**

ÖFYERHERDE, m. 2. pl. — herdar. 1) Herde, som har tillsyn öfver andra. — 2) (fig.) Biskop, superintendent, m. fl.

ÖFYERHERRE, m. 2. pl. — herrar. 1) Den, som utöfvar herravälde öfver någon. — 2) (fig. fam.) Den, som i en sak öfverträffar en annan.

ÖFYERHERRSKAP, n. 3. o. 5. Herravälde; öfvermakt.

ÖFYERHET, f. 3. Den eller de personer, som enligt statsförfattningen äga rättighet att styra och leda staten. (Pop.) *Höga ö-en, konungen; äfv. det kongliga huset.*

ÖFYERHETSPERSON, m. 3. Embetsman, som hör till någon gren af styrelsen.

ÖFYERHJELPA, v. a. 2. Hjelpa att komma öfver. — Äfv. *Hjelpa öfver.*

ÖFYERHOFINTENDENT, ö'v'r-hå'fintänd'ant, m. 3. Högste hofintendent.

ÖFYERHÖFJÄGMÄSTARE, m. 3. Högste jägmästare. — I enahanda mening brukas äfven *Öfverhofmarskalk, -hofmästare, -hofmästarinna, -hofpredikant, -hofstallmästare.*

ÖFYERHOPA, v. a. 1. (fig.; egentl.: Hoppa öfver en något) Öfverdrifvet belasta, besvärja; i öfvermått tillfoga, bete, hevisa, o. s. v. *Ö. med göromål, förrättningar, med förbedelser, ovetl. Ö. med berömm. Ö. med välgärningar. — Öfverhopande, n. 4. o. Öfverhopning, f. 2.*

ÖFYERHOPPA, v. a. 1. 1) Hoppa öfver. — 2) (fig.) Förbigå, utglömma. — Äfv. *Hoppa öfver. — Öfverhopning, f. 2.*

ÖFYERHUD, f. 2. 1) Den yttre huden på människo- och djurkroppar, utgörande en mycket tunn hinna, som bildas af läderhudens slemkörtlar och färgör. — 2) Cellväf, som bildar yttre huden på växter.

ÖFYERHUFVUD, ö'v'r-huvudd, n. 4. Högste anförare, ledare, styresman.

ÖFYERHUFVUD, ö'v'r-huvudd, adv. I allmänhet. Skrifves rättare; *Öfver hufvud.*

ÖFYERHUS, ö'v'r-hús, n. 3. *Ö-et* kallas den afdelning af engelska parlamentet, som utgöres af lederna och biskoparna.

ÖFYERHÄNGA, v. a. o. n. 2. Hänga öfver. — *Ö-nde*, part. pres. Brukas fig. som adjektiv i betydelsen: Nära hotande, förestående. *En ö. fara. — Ö-hängd*, part. pass. Äfven: Öfverallt behändig med. *Ö. med band och stjernor.*

ÖFYERHÖGHET, f. 3. Makt, hvaraf en lydstat eller lydfurste är beroende.

ÖFYERHÖLJA, v. a. 2. Hölja, betäcka. Brukas ofta bildligt. *Ö. fallet med döda. Det mörker, som ö-fer deras ursprung. — Äfv. *Hölja öfver. — Öfverhöljande, n. 4. o. Öfverhöljning, f. 2.**

ÖFYERHÖLJA, v. a. 2. Hölja, betäcka. Brukas ofta bildligt. *Ö. fallet med döda. Det mörker, som ö-fer deras ursprung. — Äfv. *Hölja öfver. — Öfverhöljande, n. 4. o. Öfverhöljning, f. 2.**

ÖFYERHÖLJA, v. a. 2. Hölja, betäcka. Brukas ofta bildligt. *Ö. fallet med döda. Det mörker, som ö-fer deras ursprung. — Äfv. *Hölja öfver. — Öfverhöljande, n. 4. o. Öfverhöljning, f. 2.**

ÖFYERHÖLJA, v. a. 2. Hölja, betäcka. Brukas ofta bildligt. *Ö. fallet med döda. Det mörker, som ö-fer deras ursprung. — Äfv. *Hölja öfver. — Öfverhöljande, n. 4. o. Öfverhöljning, f. 2.**

ÖFYERHÖLJA, v. a. 2. Hölja, betäcka. Brukas ofta bildligt. *Ö. fallet med döda. Det mörker, som ö-fer deras ursprung. — Äfv. *Hölja öfver. — Öfverhöljande, n. 4. o. Öfverhöljning, f. 2.**

ÖFYERHÖLJA, v. a. 2. Hölja, betäcka. Brukas ofta bildligt. *Ö. fallet med döda. Det mörker, som ö-fer deras ursprung. — Äfv. *Hölja öfver. — Öfverhöljande, n. 4. o. Öfverhöljning, f. 2.**

ÖFYERHÖLJA, v. a. 2. Hölja, betäcka. Brukas ofta bildligt. *Ö. fallet med döda. Det mörker, som ö-fer deras ursprung. — Äfv. *Hölja öfver. — Öfverhöljande, n. 4. o. Öfverhöljning, f. 2.**

ÖFYERHÖLJA, v. a. 2. Hölja, betäcka. Brukas ofta bildligt. *Ö. fallet med döda. Det mörker, som ö-fer deras ursprung. — Äfv. *Hölja öfver. — Öfverhöljande, n. 4. o. Öfverhöljning, f. 2.**

ÖFYERHÖLJA, v. a. 2. Hölja, betäcka. Brukas ofta bildligt. *Ö. fallet med döda. Det mörker, som ö-fer deras ursprung. — Äfv. *Hölja öfver. — Öfverhöljande, n. 4. o. Öfverhöljning, f. 2.**

ÖFYERHÖLJA, v. a. 2. Hölja, betäcka. Brukas ofta bildligt. *Ö. fallet med döda. Det mörker, som ö-fer deras ursprung. — Äfv. *Hölja öfver. — Öfverhöljande, n. 4. o. Öfverhöljning, f. 2.**

ÖFYERHÖLJA, v. a. 2. Hölja, betäcka. Brukas ofta bildligt. *Ö. fallet med döda. Det mörker, som ö-fer deras ursprung. — Äfv. *Hölja öfver. — Öfverhöljande, n. 4. o. Öfverhöljning, f. 2.**

ÖFYERHÖLJA, v. a. 2. Hölja, betäcka. Brukas ofta bildligt. *Ö. fallet med döda. Det mörker, som ö-fer deras ursprung. — Äfv. *Hölja öfver. — Öfverhöljande, n. 4. o. Öfverhöljning, f. 2.**

ÖFYERHÖLJA, v. a. 2. Hölja, betäcka. Brukas ofta bildligt. *Ö. fallet med döda. Det mörker, som ö-fer deras ursprung. — Äfv. *Hölja öfver. — Öfverhöljande, n. 4. o. Öfverhöljning, f. 2.**

ÖFYERHÖLJA, v. a. 2. Hölja, betäcka. Brukas ofta bildligt. *Ö. fallet med döda. Det mörker, som ö-fer deras ursprung. — Äfv. *Hölja öfver. — Öfverhöljande, n. 4. o. Öfverhöljning, f. 2.**

ÖFYERHÖLJA, v. a. 2. Hölja, betäcka. Brukas ofta bildligt. *Ö. fallet med döda. Det mörker, som ö-fer deras ursprung. — Äfv. *Hölja öfver. — Öfverhöljande, n. 4. o. Öfverhöljning, f. 2.**

ÖFYERHÖLJA, v. a. 2. Hölja, betäcka. Brukas ofta bildligt. *Ö. fallet med döda. Det mörker, som ö-fer deras ursprung. — Äfv. *Hölja öfver. — Öfverhöljande, n. 4. o. Öfverhöljning, f. 2.**

något. — I enahanda mening brukas *Öfverintendent*, m. fl.

ÖFYERJORDISK, a. 2. Höjd öfver det jordiska; öfversinnlig, himmelsk, öfvernaturlig.

ÖFYERJÄGARE, m. 3. Högre jägeribejent.

ÖFYERJÄGMÄSTARE, m. 3. Jägmästare, som har flera jägmästare under sig.

ÖFYERKAMMA, v. a. 1. Kamma något öfver ett annat. *Ö. häret. — Äfv. *Kamma öfver. — Ö-d*, part. pass. *Ö. peruk.**

ÖFYERKÄMMARHERRE, m. 2. pl. — herrar. Hofembetsman, som har kammarherrar, kammarjunkare och pager under sig.

ÖFYERKÄNT, m. 3. Öfverliggande del af en kant.

ÖFYERKAST, n. 3. 1) Öfverkastning. — 2) Se *Kastsöm*.

ÖFYERKASTA, v. a. 1. Kasta något öfver ett annat. — Äfv. *Kasta öfver. — Öfverkastande, n. 3. o. Öfverkastning, f. 2.*

ÖFYERKJORTELE, m. 2. pl. — kjortlar. Kjortel, som bäres utöfver en eller flera andra.

ÖFYERKLADDA, v. a. 1. (fam.) Kladdigt öfvermåla.

ÖFYERKLAGA, v. a. 1. Klaga öfver. *Ö. en rätts utslag. Brukas mest i rättegångsstil. — Ö-d*, part. pass. Hvaröfver klagan blifvit förd eller föres. *Ö-t utslag. Allmänt ö-t oskick.*

ÖFYERKLOK, a. 2. (fam.) Säges om den, som inbillar sig vara oegentl. klok. — *Öfverklökhet, f. 3.*

ÖFYERKLÄDA, v. a. 2. Bekläda, betäcka, öfverdraga med något, till skydd och förvaring. — Äfv. *Kläda öfver. — Öfverklädande, n. 4.*

ÖFYERKLÄDNING, f. 2. 1) (uttalas: --klä'dning) Handlingen, hvarigenom något öfverklädes. — 2) (uttalas: --klä'dning ell. klä'nning) Klädning, som bäres utaf en annan.

ÖFYERKOCK, m. 2. Kock, som har öfverinseende öfver andra.

ÖFYERKOL, n. pl. Kol, som besparas vid driften af järnverk m. m., eller hvad som vid smältning o. s. v. åtgår af kol under det såsom tillräckligt beträkade och antagna qvantum.

ÖFYERKOMMA, v. n. 3. (böjes som *Komma*) Komma öfver ifrån ett ställe till ett annat. *Han hade dd ej ännu ö-mit till Amerika. — V. a. 1) Komma öfver. *Maren, strömmen är ej lätt att ö. — 2) Oförmodadt påträffa, finna, komma åt. *Ö. en vara till godt pris. Han stjd allt head han ö-mer. — 3) Öfverraska, ertappa, komma på. *Ö. en tjuf. — 4) (fig.) Angripa, öfverfalla, komma på. *En rykning, en plötslig förskräckelse ö-kom honom. — Äfv. (för alla bem.) *Komma öfver.******

ÖFYERKOMMANDO, ö'v'r-kåmmåndö, n. 4. Högsta kommando, öfverbefäl. [— com —.]

ÖFYERKOMMENDANT, ö'v'r-kåmmåndänt, m. 3. Den som har högsta befälet öfver en garnison. [— com —.]

ÖFYERKOMMENDANTSKAP, n. 3. Öfverkommendants sysla.

ÖFYERKOMMISSARIE, ö'v'r-kåmmisarie, m. 3. Den, som har öfverinseendet vid ett kommissariat. [— com —.]

ÖFYERKOMPLETT, ö'v'r-kåmplätt, a. 1. Öfvertalig. [— complet.]

ÖFYERKONST, c. 3. Händelsen, att någon öfverkommer från ett ställe till ett annat. *Vid hans ö. till Sverige från Finland.*

ÖFYERKONUNG, m. 2. Högste regerande

konung och herrskare (öfver små konungar, fylkeskonungar, lydkonungar).

ÖFVERKORSA, v. a. 1. Med bleck och penna stryka kors eller streck öfver något skrivet eller tryckt, till tecken, att det till kraft och verkan upphäfvos, att det förkastas såsom oriktigt, eller att det bör uteläutas. *Ö. en revers. Ö. ett ställe i ett tal, i ett manuskript. — Äfv. Korsas öfver. — Öfverkorssande*, n. 4.

ÖFVERKORSNING, f. 2. 1) Handlingen att öfverkorsa. — 2) Öfverkorssat ställe.

ÖFVERKÖRA, v. n. 2. Köra öfver ifrån ett ställe till ett annat. — *V. a.* Köra så, att häst och åkdon gå öfver någon. *Han blef ö-körd på gatan.*

ÖFVERLAG, n. 5. (fys.) Det, hvarpå en understödd punkt hvilat, då läget är uppöfver den.

ÖFVERLAGD, se *Öfverläggas*.

ÖFVERLANDSVIND, m. 2. (sjöt.) Vind, som blåser öfver eller ifrån ett närbeläget land.

ÖFVERLAST, f. 3. 1) Öfre delen af en last. — 2) För stor last.

ÖFVERLASTA, v. a. 1. 1) Lasta för mycket på (fartyg, o. s. v.). I denna bem. föga brukligt. — 2) (fig.) *Ö. magen*, ell. *ö. sig*, äta eller dricka för mycket. — *Ö-d.* part. pass. *Än ö. person. I ö-t tillstånd. — Öfverlastande*, n. 4.

ÖFVERLASTNING, f. 2. 1) Öfverlastande. *Magens ö.* — 2) Öfverlastadt tillstånd. *I sin ö. visste han ej, hvad han gjorde.*

ÖFVERLEFVA, v. a. 1. (höjes som *Lefva*) 1) *Lefva* kvar efter. *Ö. någon.* (Fig.) *Ö. sin lyckas*, upplefva slutet af sin lyckas. *Ö. sig sjelf*, lefva så länge, att själskrafterna aftaga, att man ej mer är den samme som förr; äfv. på något sätt fördunkla sin förut inlagda ära, förneka sina förra förtjenster, o. s. v. — 2) *Lefva* utöfver någon viss tid eller händelse. *Jag ö-ver ej den dagen, den skymfen. — Ö-n-de*, part. pres. *En ö. maka.* Brukas äfv. substantivt, t. ex.: *De ö. — Öfverlefd*, part. pass. Som man öfverlefvat, genomgått, utsått. *Ö-a händelser, olyckor hafva lärt mig att ...*

ÖFVERLEFVA, f. 4. Qvarlefvad, lemning. *Ö. af ett helgon. Ö-ovna af min egendom, af armén. Ö-vor af skönhet.*

ÖFVERLEMNA, v. a. 1. Lemna åt andra i handom, vård eller besittning. *Ö. ett paket till ägaren. Jag ö-r det i ditt förvar. Ö. sin egendom åt borgendrärerna. Ö. en fästning åt fienden, i fiendens händer.* (Fig.) *Ö. sin själ i Guds hand*, anbefalla sin själ åt Gud. *Ö. en ting åt odet*, låta odet afgöra det, låta det gå på vinst och förlust. *Jag ö-r det till er, till ert bepröfvande*, jag hemställer det &c.; må ni bepröfva, bedöma det. — *Syn.* Lemna, Aflåta, Upplåta, Antvarda, Anbefalla, Befalla. — *Ö. sig*, v. r. Lemna sig åt, underkasta sig. Brukas både egentl. o. fig. *Ö. sig i ens våld.* (fig.) *åt ens vilja. Ö. sig i Guds behag. Ö. sig åt glädje, åt sorg*, låta sig helt och hållet beherriskas af glädje, sorg. *Ö. sig åt utsäfningar, åt lasten*, blifva i hög grad utsäfvande, lastfull. — *Syn.* Gifva sig, Egna sig.

ÖFVERLEMNANDE, n. 4. Handlingen att öfverlemna eller att öfverlemna sig.

ÖFVERLIF, n. 5. Öfre delen af lifvet.

ÖFVERLIGGA, v. n. o. a. 1. (höjes som *Ligga*) Se *Ligga öfver* (under *Ligga*, hem. 8 och 9). Skeppet skall ö. der i vinter. *Ö. någon med böner. — Öfverliggande*, n. 4.

ÖFVERLIGGARE, m. 5. 1) Den som ligger

öfver på ett ställe, dröjer längre än han borde, nödgas uppehålla sig öfver fastställt eller beräknad tid. — 2) Se *Vinterliggare*.

ÖFVERLIGGEDAG, m. 2. Se *Liggdag*.

ÖFVERLISTA, v. a. 1. Genom list tillintetgöra en annans listiga anslag. — *Öfverlistande*, n. 4.

ÖFVERLJUDA, v. a. 1. o. 5. (höjes som *Ljuda*) Säges om ett ljud, som höres öfver ett annat.

ÖFVERLJUDD, ö'v'r-ljudd, a. 2. Ganska högljud. Brukas mest i neutrum. *Ö-t skratt, bifall.*

ÖFVERLJUDT, adv. Med hög röst, ganska högljudt. *Skraka, skralla ö.*

ÖFVERLOPP, n. 5. 1) Öfverskott. Brukas endast i det adverbiala uttrycket: *Till ö-s*, mer än som behöfs, till öfverflöd, till övers. *Icke hafva något till ö. Hafva penningar till ö.* — Brukas i åtskilliga sammansättningar under betydelsen: öfverflödig, obeföflig, öfvertalig, o. s. v. — 2) (gam.) Öfre däck på örlogsskepp.

ÖFVERLOPPSGERNING, f. 2. (teol.) *Ö-ar* kallas, enligt katolikernas föreställning, de goda verk och gerningar, hvilka af en rättfärdiggjord människa öfvas utöfver det mått, som behöfves för den eviga salighetens vinnande.

ÖFVERLOPPSBJON, n. 5. Öfvertaligt hjon. **ÖFVERLOPPSJORD**, f. 2. (kameral.) Sådan jord, som ett redan upptaget hemman besitter utöfver sin rätta rågång eller har utöfver sitt hemmantals behof.

ÖFVERLOPPSVERK, n. 5. Hvad som göres utöfver behof, fordran, begäran, föreskrift, pligt, o. s. v.

ÖFVERLUPEN, se *Öfverlöpa*.

ÖFVERLYCKLIG, a. 2. (nytt ord) I högsta måtto lycklig.

ÖFVERLÅTA, v. a. 3. (höjes som *Låta*) Öfverlemna, afträda. Brukas mest i rättegångs- och affärspråket. *Han har ö-låt mig sin rätt. — Syn.* Se *Afträda. — Öfverlåtande*, n. 4.

ÖFVERLÅTARE, m. 5. Den som öfverlåter något.

ÖFVERLÅTELSE, f. 3. Handlingen, hvarigenom något öfverlåtes.

ÖFVERLÅTLIG, a. 2. Som kan öfverlåtas.

ÖFVERLÅTLIGHET, f. 5. Egenskapen att kunna öfverlåtas.

ÖFVERLÅDER, n. 5. 1) Det stycke af ett skodon, som betäcker fotens öfre del. — 2) Sådant slags läder, som dertill begagnas. *Ö. är af 4 olika slag: vaxläder, smorläder, saffian och blankläder.*

ÖFVERLÄGGA, v. a. 2. (höjes som *Lägga*) Lägga öfver. *Korgen ställdes på ett bord och en servet ö-lades. — V. n. 1)* Rådslå eller eftertänka, huru och på hvad sätt en handling, en förrättning, ett företag skall kunna ändamålsenligast ordnas eller utöfas. *Ö. om något med någon. Ö. med hvarandra. De höllo just på att ö. derom. Ö. med sig sjelf* ell. blott *ö. om en sak. Man bör ge honom tid att ö.* Brukas äfv. någon gång aktivt, t. ex.: *Har du väl ö-lagt saken? — Ö-lagd*, part. pass. *Ell. ö-t kläde.* — Säges äfv. för v. n. och betyder då: Öfvervägd, öfvertänt, uppsållig, afsigtlig. *Ö. handling, gerning. Ö-t brott. Väl ö-t företag. Allt väl ö-t*, då allt blifvit väl öfvervägd.

ÖFVERLÄGGANDE, n. 4. Handlingen att öfverlägga.

ÖFVERLÄGGNING, f. 2. 1) Se *Öfverläggande*. — 2) Rådplägning; öfvervägande. *Hafva*

under ö., öfverlägga om. *Taga i ell. under ö.*, göra till föremål för rådplägning ell. öfvervägande. *Komma under ö.*, göras till föremål dertför. *Vara under ö.*, utgöra ämne för rådplägning. *Med ö.*, med full ö., uppsålligen. *Utän ö.*, utan uppsåt. — *Ss. Ö-sämne.*

ÖFVERLÄGSEN, ö'v'r-lägg's'n, a. 2. neutr. — *et.* 1) Som i något öfverträffar en annan. *Vara en annan ö. i styrka, i kunskaper. De äro oss vida ö-sne.* — 2) Öfverträffande, större; betydande. *Ö-sna krafter. Ö. styrka, förmåga.*

ÖFVERLÄGSENHET, f. 5. Öfvervigt; öfverlägsen styrka, förmåga, o. s. v. *Ö. i krafter, i kunskaper, i bildning.*

ÖFVERLÄKARE, m. 5. Läkare, som har andra läkare under sig.

ÖFVERLÄNSHERR, m. 2. pl. — *herrar.* Högste länsherre.

ÖFVERLÄPP, m. 2. 1) Öfre läpp. — 2) Öfre delen af mulen på banen till ett flintläs.

ÖFVERLÄRARE, m. 5. Högste lärare vid vissa läroverk.

ÖFVERLÄSA, v. a. 2. Flera gånger genomläsa något, för att lära sig det. *Ö. sin lexa. — Äfv. Läsa öfver. — Ö-läst*, part. pass. *Väl ö. lexa.* Brukas äfv. fig. i samma mening som: öfvertänt, uttänt, t. ex.: *En väl ö. ursäkt. — Öfverläsning*, f. 2.

ÖFVERLÖJTANT, ö'v'r-löjtnant, m. 3. Se *Löjtnant*.

ÖFVERLÖPA, v. n. 3. (höjes som *Löpa*) Rymma öfver. *Ö. till fienden.* I denna bem. mindre brukligt. — *Syn.* Desertera. — *V. a.* (fig.) Dagligen och stundligen, tidt och ofta eller i stor mängd besöka någon, besvara mod (tiggeri, ansökningar, o. s. v.). Brukas mest i part. pass. och deraf formerade tempora. *Jag är alldeles öfverlupen af besökande. Vara öfverlupen af älggare. — Öfverlöpande*, n. 4. o. *Öfverlöpfung*, f. 2. (endast för v. n.).

ÖFVERMÅGE, m. 2. pl. — *magar.* (i gamla språket *Owormaghe, Uvermaghi, Ugurmage*, af *Ofer, Ofur* ell. *Öfver*, nekande partikel, och *Magn, Megn*, kraft, styrka.) Så kallas i lagspråket den, som ännu icke uppnått den ålder, då han anses myndig. Minderårig person. *Ö. är enligt sednare författningar hvar och en, som ej första gången begått Herrans Nattvard.*

ÖFVERMAKT, f. 5. Öfverlägsen makt, styrka, öfverlägst antal. *Med ö. anfalla någon. Hafva ö-en. Vika för ö-en.*

ÖFVERMAN, m. 5. pl. — *män.* Den som i något afseende är en annan öfverlägsen. *Varens ö. Han har fått, funnit sin ö. i den han minst väntade.*

ÖFVERMANNA, v. a. 1. Besegra genom öfverlägsenhet i styrka eller antal. — *Öfvermannning*, f. 2.

ÖFVERMENSKLIG, a. 2. Mer än mensklig. **ÖFVERMOD**, n. sing. En af mod och stolt- het blandad känsla, parad med öfverdrifvet sjelf- förtroende och ringa aktning för andra, hvilken ofta uttalar sig på ett förolämpande sätt.

ÖFVERMODIG, a. 2. Som beherrikas af öfvermod.

ÖFVERMODIGHET, f. 3. Se *Öfvermod*.

ÖFVERMODIGT, adv. På ett öfvermodigt sätt, med öfvermod.

ÖFVERMOGEN, a. 2. neutr. — *et.* För mycket mogen.

ÖFVERMORGON, ö'v'r-må'rgonn, m. 1 ö., dagen efter morgondagen.

ÖFVERMÅL, n. 5. Hvad som går öfver stad- gadt, föreskrifvet, öfverenskommet mål ell. mått. *Ö. på en tunn sad. Ö. på almått.*

ÖFVERMÅLA, v. a. 1. 1) Öfverstryka med färg. — 2) (i målarkonsten) Gifva sista handläggningen åt en teckna, sedan man förut öfverallt lagt en grundfärg eller undermålat.

ÖFVERMÅLIG, a. 2. Som öfverstiger målet. **ÖFVERMÅTT**, n. 5. Hvad som går öfver måtan, öfver det tillbörliga måttet; hvad som är mer än som behöfs; för mycket. *Ell. ö. af krafter.*

ÖFVERMÅTTAN, ö'v'r-må'ttan o. ö'v'r-må'ttann, adv. Mer än måttligt, öfverdrifvet, i högsta måtto. *Ö. rik.*

ÖFVERMÅKTIG, a. 2. I kraft, styrka, öfverlägsen. *Fienden blef honom ö.*

ÖFVERMÅTIG, a. 2. Som håller mer än måttet.

ÖFVERMÅTT, a. 1. 1) Mer än mått, för mycket mått. — 2) (fig.) Så mått på njutningar, nöjen o. s. v., att man dervid ledsnat.

ÖFVERMÄTTA, v. a. 1. 1) Göra öfvermått. — 2) (kem.) Blanda ett ämne med så stor myckenhet af ett annat, att det förra ej förmår helt och hållet i sig upptaga eller upplösa det sednare. *Ö. ett ämne med ett annat.* Har till subjekt äfv. det ämnet, som tillblandas i så stor myckenhet, att det ej kan helt och hållet upptagas.

ÖFVERMÄTTNAD, m. 5. Tillståndet, då man är öfvermått.

ÖFVERMÄTTNING, f. 2. 1) Handlingen att öfvermåta. — 2) Öfvermåttadt tillstånd.

ÖFVERNATURLIG, a. 2. Som öfvergår det naturliga, har egenskap af under eller underverk, ej af naturens lagar kan förklaras.

ÖFVERNATURLIGEN, adv. På ett öfvernaturligt sätt.

ÖFVERNOG, ö'v'r-nögd, adv. (fam.) Mer än nog. *Nog och ö.*, alldeles för mycket.

ÖFVEROFFICER, ö'v'r-åffiser, m. pl. — *officerare.* Högre officer.

ÖFVERPLAGG, n. 5. Klädesplagg, som bäres utanpå.

ÖFVERPOSTDIREKTÖR, --- diräktör, m. 3. Embetsman, som har högsta ledningen af postverkets angelägenheter.

ÖFVERRASKA, v. a. 1. (t. *überraichen*) Öfver- varandes komma öfver eller anfalla. *Ö. en tjuf. Ö. fienden. — Syn.* Öfverrumpla, Ertappa. — *Ö-n-de*, part. akt. Brukas äfv. adjektivt i samma betydelse som: öförmödat. *En ö. händelse. — Öfverraskande*, n. 4. o. *Öfverraskning*, f. 2.

ÖFVERRESA, v. n. 2. Resa öfver ifrån ett ställe till ett annat.

ÖFVERRISA, f. 1. Resa, som göres ifrån ett ställe öfver till ett annat.

ÖFVERRETA, v. a. 1. (med. o. fysiol.) Öfverdrifvet reta.

ÖFVERRETNING, f. 2. (med. o. fysiol.) 1) Verknigen af något, som öfverretar. — 2) Känslan deraf.

ÖFVERRIDA, v. a. 5. (höjes som *Rida*) Rida öfver, rida omkull.

ÖFVERROCK, m. 2. Rock, som nyttjas utanpå en underrock (frack, bonjour, o. s. v.).

ÖFVERRUMPLA, v. a. 1. (t. *überraumpeln*) Öförsedt anfalla. *Ö. fienden. — Syn.* Öfverraska. — *Öfverrumplande*, v. 2. o. *Öfverrumpling*, f. 2.

ÖFVERRÄCKA, v. a. 2. Räcka fram, öfver.